

IOANNIS HVXHAMI
MEDICINAE DOCTORIS, REGIAE SOCIETATIS
LONDINENSIS ET COLLEGII REGII MEDICORVM
EDIMBURGENSIS SOCIJ

OPERA
PHYSICO-MEDICA
TOMVS TERTIVS

CVRANTE

GEORGIO CHRISTIANO REICHEL
PHILOS. ET MEDIC. DOCTORE AC FACVLT
MEDIC. LIPS. ASSESSORE

LIPSIAE
IMPENSIS IO. PAVL KRAVS
BIBLIOPOL. VINDEBONENS
C1D1DCC LXIIII

JOHN H. HANCOCK

OPERA

PHYSICO-MEDICAL

TOMMY'S TEST

GEORGE CHRISTIANO REICHERT

ELPSIE

INVESTIGATION

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

LEEDS

OPUSCULA
VARIA.

OPUSCULA

YARIA

I.

PARTIVM GENITALIVM
IN MVLIERE STRVCTVRA
PRAETERNATVRALIS.

Ex Epistola

Viri doctissimi IOANNIS HVXHAM *M. D.*
ad IACOBVM IVRIN. *R. S. Secr. (*)*

A. B. de parochia *Lanteglasf* in comitatu
Cornubiæ, prope *Fowye* oppidum, annos nata
xxiii. nupta fuit cuidam nautæ robusto, tan-
demque prægnans, sibi partium male conforma-
tarum conscia, opem imploravit chirurgicam.
Sibi accersitum esse voluit Dominum BONNETT
de *Fowye* oppido, & artis chirurgicæ & obstetri-
ciæ peritissimum. Ille vero perspecto denuda-
to corpore sequentia observavit.

Loco umbilici, in medio abdomine, paulu-
lum vero inferius, prominet massa quædam spon-
giosa, carnis quasi offam præ se ferens, abdomini
transverse incumbens, magnitudinis fere ovi gal-
lina-

A 2

(*) Vid. *Philosophical Transactions*. Ann. 1723. No. 379
p. 408.

linacei, longa autem tres digitos: ex hac ducuntur erumpunt meatus urinarii exiles, qui urinam perpetim exstillant, quam neque vel retinere vel ejaculare potest; hinc vesicam, (si quæ adfit) sphinctere caruisse concludendum. Spongiosa hæc mollisque massa, urinæ acrimonia corrosa, tactum fere refugit mollissimum, adeo ut incurvata obambulare coacta sit, ad dolorem a vestibulis impressum evitandum, eamque tenuissimis linteis involvere. Hanc quidem massam funem fuisse umbilicalem male a partu abscissum, male deicuratum, existimo; ne vel minima enim umbilici, nisi hic, apparent vestigia; quid quod & urina per urachum pervium, & in duos foras san tubulos divisum, vel saltem per canale duos proprios, effluit. Priori potius credo opinioni; quia dantur historiæ urinam per umbilicum in adultis etiam excretam fuisse attestantes. (*)

Hanc infra ossam subintrat vaginæ foramen ab ossa distans brevissimo spatio: ex hoc effluxu re catamenia, per hoc etiam gravida facta mulier, haud magnam vero tempore coitus percepit voluptatem; summa enim penis glans hoc orificium vix fuit intromissa, multo minus ipsa virga. In hoc foramen digitum ægre introduxit chirurgus, eo scilicet animo, ut ipsum uteri collum exploraret, quod tamen ne vel tactu percepit, plane autem deprehendit membranam crassam hocce orificium ab altero inferiore, jam describendo, separantem.

Eo fere ipso loco, superius vero paululum ubi in mulieribus rite conformatis adest fossa m

(*) Vid. Hist. de l'Académie Royale des sciences. An. 17

gna, inventum fuit foramen alterum oblongum, ne vel minimi digiti apicem altius admittens, recto intestino uti post partum observatum fuit, pervium (quod a sectione fortasse accidit:) nullus autem hic occurrit sphincter: inferius vero rectum intestinum, more solito, cum sphinctere circumdato terminatur.

Orificium hoc oblongum ab orificio vaginæ, abdomine maxime tumente, duos saltem digitos transversos distitit, inter quæ membrana descripta intervenit ab interiore parte, hujusce vero fissuræ oblongæ quasi labiorum coalitio exterius e superiore foraminis parte.

Nulla hic clitoris, hic nulla ossium pubis adfuere vestigia, nisi, quasi apophyses breviores ex utriusque ossis ilii parte inferiore protuberantes, ossium pubis rudimenta dixisses. Hic fuit ante partum rerum status.

Die 18. Julii 1722. hora noctis prima advocatus est BONNET chirurgus, ut parturienti opem ferret. Perpenfis omnibus, foetum invenit vaginæ orificium infra dilapsum, quem muliere decumbente superiora versus propellere frustra annixus est, ob fortissimos foetus motus & gravissimos matris dolores, cui etiam jam supervenere convulsiones, syncope, cæteraque. Vaginæ autem orificium vix ac ne vix quidem dilatatum, ita ut, illi jamjam moriendum esse, fuerit omnium expectatio.

In hoc miserrimo rerum statu, misericordia & humanitate adductus chirurgus, posthabuit omnino, quid vel ignarum vulgus, vel invidus hic garriret aut hic: anceps experiendum esse remedium potius, quam nullum apud se statuit, morte aliter citissimo ingruente pede.

Parentibus periculofiffimum rerum flatum enarravit, nil nifi a fectione expectandum, ancipitem prædixit eventum. Annuentibus hujus miserrimæ matre, & adstantibus, in orificium oblongum inferius scalpellum chirurgicum introduxit, & uno ictu coalitionem labiorum hujusce orificii & membranam separantem divifit: hinc in unum coivere & orificium vaginæ & oblongum inferius. Jam digitis facilis introitus, orificium uteri internum attrectavit: dilatavit paululum, caput inde fenfit infantis: quid plura? Fœtus ori intruso digito, puellulam vivam, probe formatam, mirantibus maxime adstantibus, demum extraxit, quæ & adhuc & viget & valet; uti etiam & ipfa mater, quanquam poft puerperium febre graviter colluctata eft.

Jam a partu prolapsu ipfius uteri divexatur, quo prolabente nec per horas 8, 10que reducto, eam dein, fi fortius intrudas, exiliunt e meatibus urinariis defcriptis rivuli duo ad pedis faltem diftantiam; argumentum fane cyftidis cujusdam urinam excipientis; aliter re vera fufpicatus effem meatus iftos duos urinarios ipforum ureterum fuiſſe orificia, hic terminantia.

Quærat fortaffe curioſior aliquis, quo forte modo gravida facta fuit muliercula noſtra?

Illi responderim, penis intrusionem ad prolem concipiendam haud absolute eſſe neceſſariam, feminis autem intra vaginam ejaculationem quam maxime. (*)

Huius rei narrationem tibi citius tranſmiſiſſem, ni diu, fruſtra autem hætenus, mulieris alteram

(*) Vid. Hiftoire de l'Acad. Royale des ſciences 1712. vid. etiam MAURICEAU.

teram graviditatem expectassemus, quum per sat longum tempus a puerperio cum marito cohabitaverit.

Figura addita repræsentat mulierem gravidam. A A spongiosam assimulat quasi carnis massam, quam partem fuisse chordæ umbilicalis autumo, magnitudinis fere ovi gallinacei, tres vero digitos longam. Ex hac duo erumpunt fistulæ urinariæ b b, quæ urinam perpetim exstillant, nec ex ullo alio orificio redditur urina.

c Orificium vaginæ, cloacæ galli gallinacei quam simillimum, spisso quasi septo circumdatum : per hoc effluxere ἐμμηνα. per hoc etiam gravida facta mulier. Hoc orificium, dum perpeffa fuit mulier gravissimos partus dolores, nullo fere modo dilatatum fuit, quamquam anus ipse, ob vehementissimas musculorum abdominis cæterarumque partium contractiones, maxime hiaret.

d Locum indicat, ubi inventum fuit foramen oblongum, minimi digiti apicem vix admittens. In hoc, tempore puerperii, chirurgus introduxit scalpellum chirurgicum, idque ab hoc in orificium superius adegit : ita ut jam a partu dehiscat monstrosum, horrendum, informe, ingens foramen.

Orificium superius transversum ab inferiore oblongo (appropinquante partu) duos fere digitos distitit. Ex hoc magno hiatu ipsius uteri prolapsum sæpissime nunc patitur. Ex loco etiam, ubi adfuit olim orificium inferius, jam a puerperio, partim excretæ sunt feces alvinæ : hoc vero ante partum minime observatum fuit, ita ut a sectione forte acciderit.

Orificium hoc oblongum paulo altius, quam par est, in figura designatur.

e Anum repræsentat paulo magis antrorsum, quam in aliis positum: per hoc maxima fecum pars egeritur. Pudendum hoc, quale quale, est non dense crinitum. (*)

II.

OBSERVATIONES DVAE
RARIORES.*Ex litteris*

Viri doctissimi JOANNIS HUXHAM, *M. D.*
ad JACOBUM JVRIN. *R. S. Secr.* (**)

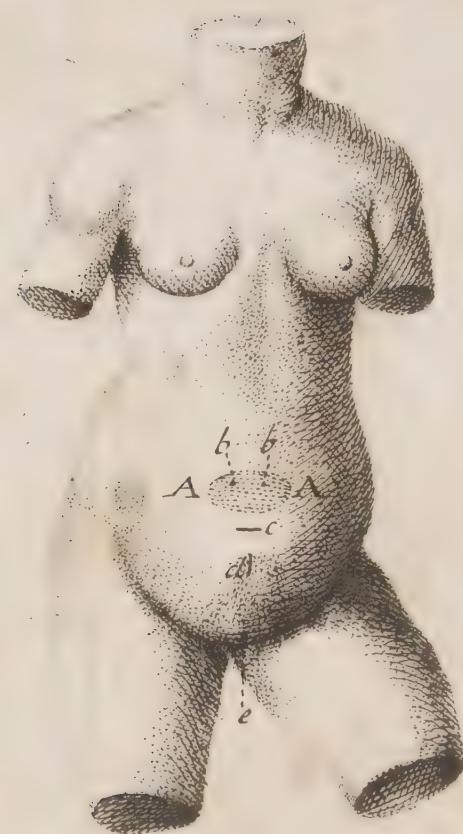
OBSERVATIO I.

Ingens Omentum.

Veterani cujusdam militis uxor dolore colico & vomitu diu laboraverat, quibus supervenit ventris tumor durus, qui auctus indies magnam in molem increvit. Jam evomuntur omnia, bilis atra, sincera, tandem & ipsæ feces alvinæ.
Dolor

(*) Hujus notatu dignæ historiæ aliam descriptionem, cum jam relata satis convenientem, attamen paulo pleniorē qui cognoscere avet, evolvat easdem commentationes philosophicas Anno 1724. Num. 384. p. 142. ubi GVILIELMVS OLIVER eandem descriptionem, chirurgi, qui feminæ isti tempore partus auxilio fuit, refert.

(**) Vid. Philosophical Transactions Anno 1724. Num. 382. p. 60.

Dolor vero persæpe immanis in sinistro præsertim hypochondrio solus, cathartica, enemata, anodyna, plurima pharmacopœio COLLINS adhibentur; incassum omnia; permanet dolor, increscit usque tumor, digitorum pressui haud magis cedens, quam si lignum fuisset.

Ex hocce tumore plura quasi tubera enata sunt, quorum unum alterumve caput puerile, alia pugnum virilem, magnitudine æquabant: eminebat autem maximum in sinistro hypochondrio, ubi gravissimum persensit dolorem, ita ut sæpius exclamaverit, se voluisse tumorem ibidem loci fore perfoßum. Increscente tumore facta est valde dyspnoica. Tanta tamque atrocita per menses fere 14 perpeßa fuerat mulier, cum tandem grata venit morborum requies, mors.

Mihi enarravit casum pharmacopola, rogavit insuper, ut viscera inciso abdomine inspicerem, quod cum alio medico feci perlubens.

Nudato cadavere montosum observavimus ventrem; reliquum vero corpus summa macie confectum. Secto abdomine in conspectum se dedit ingens quasi sebi massa (nisi quod colore fuit minus alba) totum ventris cavum adimplens, ita ut nec ventriculus, nec jecur, neque intestina apparerent ulla; adhæserat enim omentum hoc enorme peritonæo pluribus in locis, in utroque præsertim hypochondrio, ubi & latior & firmior fuit cohærentia.

Secto autem in modum crucis peritonæo & ab omento separato, conspeximus illum in pelvim fere detrusum, omentum etiam toti jecinoris cavo annexum, ventriculum hac mole oppressum, uti & duodenum, colon, & jejunum:

cum adiposo renum involucro (sinistro præcipue) connexum & quasi confusum fuit; adeo ut colon, altius paulo quam in rectum definit, sebo hocce concreto fuit penitus involutum, hinc fecibus præclusum iter, hinc illæ lachrymæ, hinc dolores illi sævissimi, quibus ante mortem excruciatæ fuerat mulier; & ut hic obiter notem, per plures dies ante mortem nec sua sponte, nec vel clysmatibus acerrimis irritata alvus dejecerat ulla.

His lustratis ingens separavimus omentum a iecore, ventriculo, scirrhuso pancreate, intestinis, tandem & a mesenterio, & ab interna peritonæi lamina renibus instrata. Splen fuit hac massa quodam modo demersus, contractior & quasi coriaceus. Hunc quasi sebi montem exemi denique & per famulum nostrum domum mihi: erat autem animus, omentum hoc morbidum accuratius perspiciendi, cum jam enim advesperasceret, deficit opportunitas.

Pendebat omentum hocce $\text{æ XVI } \frac{1}{2}$ Avoird. nec tamen abstulimus unam saltem alteramve libram partibus adhærentem. Pondus hercle maximum! Si consideremus ex obefiore homine omentum vix libras pendere tres, majus certe inveni antehac nunquam, quamquam & secui & dissecta vidi plurima hominum cadavera. Fateor equidem longe majus a GREGORIO HORSTIO in suis observationibus memoratum fuisse, majus etiam in Ephemeridibus German. ann. x. veruntamen hoc quoque monstrum monstris annumerari merito debet.

Hujus & in extima parte, nec non in interiore substantia, plura observavi vasa sanguifera, eaque certe maxime dilatata, quorum aliqua penna anse-

anserina majora, aliqua vero quasi in aneurismatibus terminantia. Ex horum aneurismatum (si ita dicam) maximo uncias circiter sex nigricantis sanguinis extraxi cum quibusdam grumis albidioribus; anne adipis particulæ a venis epiploicis absorptæ atque morbo congelatæ?

Ex plurimis locis conflare mihi videbatur massa hæcce, sibi invicem arcte hærentibus; aliquos tamen separavi, quorum pauci pumo minori fuere magnitudine æquales, forma haud abfimiles. Media hujus pars, cætera durior, cultro haud facile cedebat.

In isthoc cadavere sequentia etiam fuere observatu digniora. Inferior hepatis pars in scirrhum abierat. Ex vesica fellea plures exemi calculos, carbonem fossilem colore referentes, friabiles, aquam innatantes, quos bilem haud improprie nominares splendidam; his quippe quum inerant plurimæ particulæ micantes, haud dubio salinæ.

Mesenterii glandulæ fuere scirrhosæ, immo quædam in substantiam pene lapideam induratæ. Intestina tenuia fuere inflammata, colon cum cæco fere totum gangræna correptum, etiam processus ipse vermicularis.

Ren uterque fuit sanus satis: dexter autem emisit ureteres duos; cum vero renem dissecuissem, percepi facile, quid esset in caussa, cur ureter hic fuit duplex. Renis enim pelvis septo quodam fuit divisa, digitum transversum crasso, ejusdemque perfectæ substantiæ cum reliquo renis parenchymate.

Hic fuit ren quasi duplex, cui duplex pelvis, ureterque duplex.

Erant in imo abdomine feri subcruenti libræ quasi duæ.

Malum hoc immedicabile penitus visum est, nisi quis morbi principiis obstitisset.

OBSERVATIO II.

Salivæ color insolitus.

Dominus FOX, quadragenarius, gracilis, biliosus, per mensem unum alterumve elanguerat, nausea, ictero & doloribus colicis vexatus: tandem ex epoto largiter vino pomaceo vehementissimo colices paroxysmo correptus me consulit. Vomitabat omnia, urinæ parum reddebat coloris lixivii, quæ sedimenti plurimum deponebat subviridis.

Ego statim illi potionem ex ipecacuanha emeticam propinari jubeo, infuso dein C. Bened. affatim hausto plurima viscosa, biliosa, rejecit: tum enemate terebinth. injecto alvus bis terve respondit. Ex sumpta mistura anodyna vomitus & tormina comprimuntur; jam de languore summo & abdominis distentione conquestio; paulo etiam post recrudescit dolor. Bolum præscripsi ex Jalap. ʒj. Calomelan. gr. viii. Spec. Diamb. gr. vi. Laudan. solid. gr. i. Syrup. de Sp. Cerv. q. s. quamprimum sumend. cum Tinct. sac. ʒji. Hinc omnia pacata. Post horas 12. ter fundit alvus perliquida, biliosa. Ex sumto dein haustu anodyno nox tranquilla. Mane de dolore & faucium

cium 'tumore' queribundus crassa, subfusca expuebat; mox abunde effluit saliva colore viridissima, bili porraceæ quam simillima, nisi quod tenuior. Perduravit fluxus hic salivæ viridis horas quasi 40. quo tempore sputavit, quantum vix caperent sextarii duo: ad flavedinem dein vergebat color floris eo usque dum ad instar solutionis Gutt. Gambæ evasit: quantitas autem aucta potius, quam diminuta.

Perstitit & hicce color per horas etiam quadraginta, dein sensim pellucida facta est saliva atque subito, uti oborta est, evanuit penitus salivatio.

Intra biennii spatium bis tervè in icterum inciderat ante hujus morbi accessionem. Decem abhinc annis maxima salivatio sponte erumpens hunc ipsum hominem in summum vitæ discrimen intulerat; salvus autem evasit ope doctissimi expertissimique Medici D. D. P Y N E. Tunc vero temporis ne vel mercurii hilum sumserat, nec ullo modo fuerat colorata saliva.

In hac historia observatu haud indigna quædam occurrunt. Salivatio nempe sponte exfuscitans, vel ex tantillo forsan Calomelan. excitata. Calomel autem probe paratum novi, quippe qui plurimas ejusdem doses, quarum aliquas ad scrupulum integrum exhiberi jufferam, ne vel minimo sequente salivationis signo.

Occurrit porro, quantum ego saltem scio, salivæ inauditus color. Saliva viridi ita penitus tincti erant dentes & fauces, quasi ærugine obducti fuissent: permansit dentium color viridis quatuordecim post diebus, quam convaleuit.

Notandum præter ea fluxum hunc salivæ fuisse criticum, quo judicatus est & icterus & colicus morbus; ab inceptante enim salivatione ne vel minimus dolor ventris & color cutis subviridis sensim evanuit, urinam etiam reddidit copiosius, sed subnigram. Ille vero, qui ante hunc fluxum valde languidus fuit & jam quasi moribundus, maximum salivæ evacuationem εὐφρέως πέποιε.

Serum ictericorum tinctum esse bile omnibus notum est; nec alicui forsitan videatur magis mirandum, serum flavum posse per glandulas salivares excerni quam per serosa cutis vascula, quod tamen ictero laborantibus contigisse sæpius observavimus, admoto prius epispastico: de urina biliosa nihil dicam. Vnde vero color salivæ viridis haud ita facile dictu. Hujus opinor ego causam procatarticam esse pomacei vini potationem.

Bili si miscueris acidum color oritur viridis. Hinc torminosæ infantum dejectiones virides, lacte in ventriculo acescente. Hinc porracea bilis. Ponamus jam acidum pomaceum a venis lacteis vel a mesaraicis forsan, absorptum seroque sanguinis bilioso permixtum: quid eveniret inde? Credo equidem flavi feri coloris in viridem permutatio. Profiteor hercle, acida quæcunque a vi corporis vitali in alcalinam naturam mutantur, etiam ipsum vitrioli acidum: languescantibus autem viribus, concoctione læsa, lymphæ effæta facta, facta & inerte bile, queis adde sanguinem tardius circulantem, acida parum subacta, nec in primis viis, nec in ipso sanguine, acidam exuunt naturam. Hoc testantur acidi debiliū sudores, acidusque in ore sapor a febribus inflammatoriis

con-

convalescentium, quibus ad restringendam febrem largius fuerat exhibitus acidus potus. Sæpius certe memini me vinum pomaceum largiter potasse brevique urinam ipsissimum potus odorem spirantem reddidisse. Curabam nuperrime mulierem summa hæmorrhagia, durante diu, correptam, cui inter cætera plurimum fuerat exhibitum Elix. Vitriol. Mynsicht. cessavit tandem hæmorrhagia, debilis autem inde reddita mulier incidit in leves spasmos, artuumque dolores, ventris tormina diarrhæa comitante, plures excrevit alvus dejectiones viridissimas, stercoris vaccini simillimas, talesque per plures dies, quamquam Rhabarbarum fuerat ter exhibitum ad expurgandas acidi particulas, intestinis adhærentes. Hic sal acidus sanguini immistus, post dies plures iterum e sanguine per intestina rejectus est, vi vitæ nullo fere modo subactus.

Microscopio olim observavit LEEUWEN-HOECKIUS, quod chyli sales acidi a bile retundantur & comminuantur, quum vero in iecore subsistat obstructa bilis, integris viribus vasa lactea permeat acidum. In ægroto autem nostro bilem obstructam fuisse, patuit inde, quod alvus fuerat compressior, & feces ante vomitum medicamento commotum reddidit albidas.

Hypothesis fortasse nostra illustretur magis, si perpendamus, unde oriatur virginum καχεκτῶν color herbeus (ut cum PLAVTO loquar), His enim fructus immaturi, acetum atque id genus alia, summe sunt cupediæ, vitiatis autem concoctionis organis, parum immutata sanguini miscentur, bilemque & sanguinem obruunt acido. Hinc glandulæ obstructæ, hinc facies ex viridi pallida, tumor hinc hydropicus; atque quod non
levis

levis est momenti iecur scirrhusum ex chlorosi præmortuarum sæpe inventum fuit viride. Jam paucis restat dicendum, unde colori salivæ viridis successit color flavus, quod inde factum arbitror quia post acidum a sanguine partim ablegatum partim & a motu sanguinis, ob cardiaca exhibitæ aucto destructum, superfuit solum superflua bilis sanguine expellenda, quod & brevi secessit, reseratis bilis poris & per patulos salivæ ductus mirandum in modum excreta.

III.

DISSERTATIO BREVIS

DE

VARIOLIS EPIDEMICIS
ANOMALIS,

*Plymuthi mense Augusti 1724. incipientibus & usque
ad mensem Junii 1735. continuantibus.*

Auctore eruditissimo atque ingeniosissimo D. D.

HVXHAM, Medico Plymuthi. ()*

Morbi hujus symptomata consueta variolas præcedebant; sed dolores membrorum dorsumque in genere consuetis erant severiores, sic quoque nausea & vomitus. Colicis doloribus corripiebantur plurimi, quibus eruptione vel uno alterove injecto clysmate, cui mite anodynum erat addi-

(*) Vid. Philosophical Transactions, Anno 1725. Num. 390. p. 379.

additum, liberabantur : alvi dejectiones plerumque proveniebant biliosæ.

Interdum incidit, ut ante & in ipsa eruptione symptomata non adeo severa esse viderentur, nihilo vero fecius variolæ evadebant confluentes atque in morbi statu fiebant mortiferæ. Pustulæ erant valde parvæ, neque, ut fieri solet, repletæ; uno aut altero vero die post eruptionem in medio collapsæ & depressæ apparebant. Hoc etiam observabam in illo discretarum genere. In quibusdam hominibus breviori tempore quam viginti quatuor horæ ab eorum impetu in conspectum prodibant : quando istæ tam cito erumpebant, semper ex genere erant confluentium, uti plerumque observatur. Eruptionem comitabatur sternutatio prodigiosa, in primis in infantibus. Perspexi infantem (*) quinque circiter annos natum, qui indefinenter triginta horis diutius sternutabat, neque hoc alio, quam anodynorum auxilio mitigari poterat. Variolis laborabat confluentibus atque decimo tertio die moriebatur infans. In quibusdam in & post pustularum eruptionem intolerabilis accedebat pruritus; hoc quoque infanti mox nominato contingebat, & in genere malum erat symptoma: cum hoc magnam materiæ morbosæ prodibat acrimoniam.

In paucis quibusdam die uno vel altero, postquam eruptio perfecta esse videbatur, in variolarum interstitiis variæ apparebant pustulæ miliares, quarum aliæ rubore obscuro, aliæ vero sero limbo erant repletæ. Quæ nunquam, ut secundarius variolarum proventus, prouti interdum observavi,

(*) D. COCKEYS infans.

servavi, raro efficere solent, suppuratione maturascebant; neque tam copiosæ erant. Quamquam hoc in genere malum sit symptoma, attamen in puella septem annorum (*), febrim atque delirium post hanc eruptionem prorsus cessasse urinamque mox subsedisse, perspexi.

Nonnulli purpura abundabant, petechiæ in interstitiis variolarum in ipsa eruptione apparebant, atque pustulæ ipsæ luridum ostendebant colorem: in nonnullis haud prius se manifestabat purpura, quam tempore maturationis. Cæterum hominem (*) oblitum his maculis hac constitutione durante nosco, qui morbum hunc superabat; alii vero quinto aut sexto die moriebantur, alii usque ad decimum aut undecimum languescentes peribant.

Suppuratione durante variolæ admodum subsidebant, & cohærentium genus basi ejus insigniter dilatabatur; ita, ut, licet sæpius post eruptionem satis distinctæ esse viderentur, nunc inter se confluerent. Sæpius macula in centro pustularum in conspectum veniebat purpurea, quæ pededentim dilatata fiebat nigrior. Sic interstitia quoque interdum pallidum, interdum lividum induebant colorem. Ominis symptomata pessimi! Pustulæ macula ista purpurea haud insignitæ, nulla obtegebantur incrustatione lutea, sed color ejus apparebat lividus, cinereus, & gradatim mutabatur in obscuro nigram crustam.

Quæ constanter comitare solet variolarum confluentium maturationem, salivatio in nonnullis

(*) Virgo nomine SPURRET.

(**) Domini LANG'S filius.

nullis admodum parca, in nonnullis omnino erat nulla, cum satis parva materiæ insigniter viscidæ quantitas, injectione gargarismatum soluta exscrearetur: Binos homines adultos & plures infantes variolarum genere confluentium laborantes curabam, qui neque salivam exspuerent, neque alvinis dejectionibus, nisi ipsis lenia exhibita erant cathartica, levabantur, & tamen morbum superabant. Id re vera rarum admodum erat, ut occurrerent infantes, ista salutari affecti diarrhœa, de qua SYDENHAMIVS alique recte existimant, illam salivationem hominum ætate adultiorum supplere. Nonnulli juniorum infantum e contrario per morbi decursum salivam insignem emittebant. In duobus infantibus, (*) altero quinque, altero septem annos nato, prius nulla quam post decimum tertium accedebat diem, & tunc tam profusa & tam diu continuabat, ut maxima cum difficultate illam primo purgantibus, & tunc cortice peruviano, adstringentibus cæterisque cohiberem. Equidem horum juniore Calomelani grana iv. exhibueram, antea vero jam erat purgata.

Vbi tumor faciei & colli valde durus, dolens &ensus cum magna arteriarum carotidum pulsu & parca aut nulla conjunctus erat salivatione, ibi in statu morbi generatim delirabat ægrotus. Quæ symptomata sæpius existerant mortifera. Illorum glandulæ maxillares & parotides, qui sanitatem recuperabant, per insigne temporis spatium post plenariam variolarum desquamationem (quæ tamen satis lenta procedebat,) tumidæ remanebant & induratæ, neque hi prius evanescere volebant

B 2

tumo-

(*) D. WALLIS puerulus, & D. COLLIER'S filia.

tumores, quam post repetitas purgationes, easque cum calomelano, cæterisque.

Procul dubio hi tumores oriebantur a materia admodum viscida, has glandulas obstruens, faciei tumorem indurans, salivæ fluxum, & aliqua ratione circulationem per carotides externas impediens: quibus ex causis, cum plus sanguinis per internas impellatur, inflammatio cerebri & delirium aliqua ex parte excitari potest; & dum hoc quoque incidit, quando sanguis materia acri ex pustulis resorpta scatet, delirium tali in morbi stadio multo periculosius reddit, quam in ipso apparatu, ubi illud fere consueto incidere solet more. In hac rerum ratione, sanguinis emissio, clysmata emollientia, eccoprotica, diluentia copiosiora omnino sunt necessaria.

Qua occasione hæc moveri potest quæstio; utrum in salivatione valde viscida & deficiente, tumore faciei duro & tenso, quædam mercurialia (qualis est juste præparatum Calomel) cum utilitate in ipso quoque maturationis statu dari possint, nec ne? (Sæpius cinnabarim bono exhibui cum successu). Varia prostant exempla, quæ talem medendi methodum comprobare videntur; mihiq; tantum unica objectio materialis contra istam est nota, quæ hæc est. Mercurii pondus motum sanguinis augendo ut febrim quoque augeat, necesse est; at profecto calomel post incrustationem, ubi febris subsistebat secundaria, sine ullius mali effectus genere; potius dicam, exoptato cum successu exhibui.

Nihil tam certe viscidos tenacesque humores resolvit quam hoc, si cum copiosis diluentibus liquoribus conjungitur, nihilque ita illos, ut per con-

convenientia eliminantur collatoria, præparat. Quod enim ad oxymell squilliticum, injectiones similiaque in deficiente salivatione attinet, illud sane vomitu interdum irritat glandulas membranæ Schneiderianæ, ut se liberent a contentis; injectiones tantum ductuum salivalium detergunt orificia: præter hos vix alium certum edunt effectum; siquidem materia viscida obstruens in intima glandularum parte & quoque ipso in sanguine hæret.

Methodus hæc speciatim tali variolarum generi convenire videtur, qualem nunc describam, in quo omnis, quam quis mente concipere potest, valde viscida humorum status occurrebat indicatio. Sanguis e vena emissus semper, & præcipue in morbi statu quam maxime erat viscidus: Sæpius parca vel nulla aderat salivatio: quæ in genere summe erat glutinosa: ita ut, sæpius materiam cum digitis ex ægrotorum ore detergere, oportebat nutrices: & sine largissimo potu ea subito cessabat. Diarrhœa admodum raro in infantibus accedebat. Cito exsiccabantur vesicatoria. Vrinam cruentam, durante hac constitutione, emissam fuisse, percepi a nemine. Vbi triste hoc accidit symptoma, sanguinis crasis dissoluta esse videtur, (ut bene observavit LISTERVS) e contrario, sanguinem nimis compacta & viscida diathesi relata arguunt symptomata.

Humorum status iste, durante hac constitutione aliqua ex parte ad minimum dependere potuit ab singulari tempestatis siccitate & ventis continuo fere a septentrione & oriente venientibus, qui mensibus Octobris, Novembris, Februarii & tandem Martii apud nos observabantur. Januarii a medio usque ad Aprilis medium tempestas erat ficior, quam cognitum erat hæc in re-

gione nemini, ubi profecto in genere pluvia magis continua, quam in plurimis Angliæ locis decidere solet; siquidem pluviosa tempestate satis famosum est Plymuthum.

Notatu digna hæc aeræ temperiei mutatio procul dubio singularem aliquem in corpore humano edere debuit effectum; cum ventus satis frigidus, ut tenuior sanguinis pars tantum perspiratione abeat, permittat; neque in tali tempestate corpus multos humores diluentes ex aëre imbibat (ut KEILIVS observavit). Hinc liquores diluentes copiose bibendi patet necessitas, quæ cum in hoc morbo semper conveniant, ita eo magis, si iste tali tempestate eveniat, summe est necessaria. Atque, methodum D. ANDRY'S, qua balnea ex aqua calida & lacte aut lacte calido ante eruptionem instituit, variis ex rationibus in tali aëris constitutione convenire, existimo. Nulla, præter eam, non usui esse, contra istam moveri poterit objectio.

Subsolano per septem vel octo dies mensibus Octobris & Novembris summo cum impetu flante & mox post illum, ægrotos fere omnes, quos tunc variolis laborantes vidi, vix salivæ fluxum persensisse, speciatim observabam. In primis vero homo adultus, (*) variolis confluentibus severe admodum affectus, per totius morbi decursum ne guttulam quidem expuebat; Die 18. violenta corripiebatur pleuritide, sed sanguinis levabatur missione. Sanguis adeo erat viscidus, ut vix unquam viderim. Notatum fuit a LANCISIO, homines morbis pectoris affectos parum valde expuere,

(*) BETTY BODDY.

spuere, quando frigidi, sicci venti ab oriente veniunt; & hoc est, quod observavi frequentius: atque hac ex ratione apparere videtur, cur tali tempestate quidam asthmatici in genere paroxysmo sint obnoxii.

Manuum tumor non tam consueta ratione faciei detumescentiam, durante hac constitutione, excipiebat, quam in aliis variolis observavi epidemicis. Quidam admodum parvo vel potius nullo prorsus afficiebantur tumore. Crurum pedumque tumor prius accedebat rarissime, quam donec ægrotus erectus federet, & tunc quoque dolore afficiebantur istæ partes majore.

Sæpius hanc rem animo perpendi, utrum iste manuum tumor, qui istam faciei subsequitur, aliqua ex parte ab ultima inflammatione & suppuratione pustularum his in partibus dependeat: cum dolor & inflammatio stimulum humores ad partem dolentem allicientem efficiant. Ac speciatim observari potest, dolorem manuum brachiorumque plerumque illo tempore evenire, quando salivatio cessare incipit: ita ut manuum tumor, aliqua ratione succedaneum quid salivationis esse, probet.

Vbivis obvia est observatio, brachiorum manuumque pustulas uno vel altero die tardius, quam istas faciei, & illas femorum pedumque tardissime inflammari maturarique, quæ quoque crurum tumorem istum manuum excipere, esse potest ratio. Eo magis huic opinioni subscripsi; quo sæpius insignem manuum tumorem, (cum pustulæ valde dolerent & inflammatae essent) istumque in discretarum genere, ubi parvæ vel nullæ in facie aderant, observavi. In genere, quo

magis tumor dolet, eo magis ejus intumescit margo: indeque sequitur, ut tumor partis in comparatione a dolore pustularum earumque numero dependeat.

His ex causis, ego usum epispasticorum circa carpum applicatorum paulo ante, quam tempus, quo tumorem manuum accedere debere expectamus, (in primis si symptomata adsint urgentia) urgerem, cum illa sint stimuli, a quibus non humorum solum attenuatio & ad partes derivatio dependeat, sed quoque illos evacuet & ita conveniens materiæ morbosæ antea ope salivationis (nunc aliqua ex parte suppressæ) ejectæ, præbeat colatorium.

Nuchæ applicata vesicatoria sæpius summas colli dolores & deglutiendi leniunt difficultatem, quæ interdum ægrotum tertio variolarum stadio afficiunt gravissime, cum per alias vias derivent humores. Quid? quod, nonnulli, quibus citius applicata sunt vesicatoria, & ut insigniter suppurarent, continuabantur, minore tumore minoreque affecti fuerant salivatione, quam in comparatione cum morbi vehementia convenire videretur sine ullo tamen ægroti damno: cum vesicatorii effluxus salivationis defectum suppleret. Igitur rationi quoque consentaneum esse videtur, ut, quando humoris noxii translationem ad manus expectamus, id, quod natura ipsa molitur, in ejus fluxu ibidem promovendo & exitum efficiendo operam ponamus.

Quam utiles hujus indolis sint evacuationes, ante aliquot annos in casu feminæ cujusdam, cujus curam simul cum digno, eruditoque hujus civitatis medico D. SEYMOUR habebam, cognoscendi

scendi occasio sese mihi obtulit; ubi per prodigiosam vesicatoriorum nuchæ, auribus & brachiis applicatorum evacuationem; non minus quoque per copiosum urinæ fluxum efficiebatur, ut neque tumore neque salivatione per totum variolarum confluentium valdeque periculosarum decursum afficeretur, nihilo tamen secius iterum restituebatur.

Quilibet in praxi versatus, materiæ morbosæ translationem ab alia in aliam partem utilitatem sæpius attulisse maximam, ubi in primis ejus adfuit evacuatio, observare debuit. (Omnes quidem evacuationes criticæ hujus sane sunt indolis.) Ego vero existimo, quoties non abscessus, apostema aut femorum tumor evidens febrim determinandi fuit remedium? Hoc in me ipso ante aliquod annos Lutetiæ Parisiorum sum expertus; cum febre violenta, inflammatoria cum delirio laborans die nono versus noctem insigni dolore manuum brachiorumque corriperer, quo sentito, consilio duorum virorum dignorum facultatis, adhuc viventium, qui tunc temporis studiorum meorum socii, apud me vigilias agebant, manus per longum temporis spatium aquæ immergebam calidæ. Brevi tempore meæ manus intumescebant, & quatuor vel quinque horarum spatio & delirium meum & febris prorsus cessabat, licet & manuum tumor & dolor aliquamdiu remaneret.

Itaque si quibusdam in casibus natura tam inconsuetas se a morbis liberandi eligat methodos, quanto magis in promovendis ejus operationibus in morbo esse debemus, ubi metastasis materiæ morbosæ ad manus & pedes in genere consueta & salutaris est.

Hoc respectu procul dubio BAGLIVIVS jubet, ut spongiæ decocto calido emollienti imbutæ manibus pedibusque in variolis applicentur; atque hoc, ait, magno fecisse cum successu. Ego vero non minorem perspexi a vesicatoriis brachiis cruribusque applicatis; at tunc quoque ægrotis imperabam, ut copiose tenue lactis serum aut simile biberent, quod maxima ex parte cantharidum acrimoniam tollebat.

Antea vero, quam huic paragrapho finem impono, delirium variolarum eruptionem comitans cataplasmatum emollientium applicatione ad pedes, in primis in infantibus insigniter levare, quin referam, facere non possum. Hoc profecto est, quod plerumque consueta ratione applicare soleo, quando in morbi principio consilium a me petitur, atque illud variis in casibus materiam variolosam ad hanc viam derivandi fuisse remedium, me credendi rationem habuisse existimo; & cum eruptionem in inferioribus partibus multo efficeret copiosiore, inde facies & pectus experiebantur minorem, quam alias contingere potuisse, mihi metuendi supererat ratio.

Magna pedum teneritas, quæ post istorum applicationem accidere solet, nullius momenti est incommodum, in comparatione utilitatis ex illis expectandæ: & ita quoque sunt dolores lancinantes sæpius post usum cataplasmatum femora afficientes: non dicam, illos potius utilitatis ab eorum usu exortæ esse argumentum.

In confluentium genere circa duodecimum aut decimum tertium diem generatim accedebat micturitis & dysuria, & tunc quidem, quando nulla applicata erant vesicatoria. Si quando lar-

ga turbidæ urinæ subsequēbatur copia, illam cito excipiebat urina, in qua multum subsidebat: si quando autem illa tenuis & limpida erat, parvaque in quantitate emittebatur, delirium, tremor, tendinum subsultus aliaque convulsiva symptomata cito subsequēbantur.

Nullum symptoma in harum variolarum mutatione tam certo erat mortiferum, quam delirium, & (quod ego semper mali ominis in statu omnis generis febrium exanthematicarum esse symptoma existimo) dyspnœa vel anhelosa respiratio: quod si sanguinem, quam primum illa apparebant, emittebamus, ægrotum nostrum servabamus; quo autem intermisso paucis horis damnum accedebat irreparabile.

Hominibus his variolis afflictis valde erat commune, ut octo vel decem pustulæ inter se confluerent, & magnam vesicam materia limpida, cruda repletam efficerent, quæ per aliquot dies post incrustationem ita remanebat. In puella quadam, (*) quæ moriebatur, sub istis vesicis observabam destructionem (mortificationes). Necesse esse putabam, ut materia ista, quam primum fieri possit, ope lanceolæ vel acus emittatur, ne exulceratio (ut fieri solebat, si sibi relinquebantur) excitaretur; atque non possum, quin, hoc convenire, existimem, idque eo magis, cum materiæ tenuitas facile efficiat, ut in massam sanguinis absorbeatur, & quo diutius relinquatur, eo reddatur acrior, siquidem illa nullam permittat concoctionem.

In duobus ægrotis, varias pustulas sanie cruenta repletas observabam: quorum alterum (**) mor-

(*) Virgo BOOSE.

(**) D. BASS'S infans.

morbum tam facile superare, maxime mirabar, licet quoque genere laborabat confluentium.

Desquamatio admodum erat lenta, cum crustæ nigræ per varios dies; quid? quod hebdomadas post earum mutationem adhærerent, dum magna purulentæ materiæ copia sub illis hærens emanabat. Quæ admodum foedas relinquebant cicatrices. Quo in casu nullius rei applicatio effectum mihi videtur edidisse meliorem, quam crebriora ex lacte calido, vel aqua & lacte partibus applicata fomenta; quæ salia acria diluunt, illa abluunt, & cutim leniunt: Oleosa linimenta poros obstruendo, sæpius nocent.

In uno alterove casu sub faciei manuumque crustis secedentibus pustulas repullulascentes observavi. Quod speciatim in puero accidit, qui maculis purpureis iterum obtegebatur. Hæ erant distinctæ, licet illæ summo in gradu essent confluentes.

Nihil tam certo post sanguinis emissionem (si indicabatur) mitigabat et tollebat febrim secundariam, quam mitiora cathartica; qualia sunt rhabarum, manna, tartarus, infusum sennæ similiaque. Calida scammoniata, aloëtica purgantia non adeo convenire videntur, ad minimum si initium ab illis ducere velis. Hæc decimo, undecimo, duodecimo vel decimo tertio die exhibebam, quando pulsum ægroti celerem, calorem febrilem, linguam siccam, capitis dolorem, irrequiem, anxietatem, & alia febris putridæ symptomata deprehendebam. Quorum uno vel altero semel vel bis repetito, calomelanum exhibui & post istud purgavi. Hæc nostra erat methodus generalis illaque utilissima.

Non

Non possum, quin existimem, mundum doctissimo *D. FREINDIO* reliquisque viris, qui nostræ Facultatis sunt ornamento, gratias debere maximas, quod hanc methodum introduxerint in ejusque favorem scripserint. In præxeos meæ principiis ego *MORTONI* auctoritate fretus, corticem exhibui peruvianum, ut febrim cohiberem secundariam; in primis, quando illam (ut sæpissime fieri solet) evidenter intermittentem inveniebam; at, illum meæ expectationi ullo modo cum successu respondisse, vix dicere possum: Non, quin post proprias purgationes, cortex admodum conveniat in extinguenda ad hecticam sanguinis proclivitate, quæ sæpius variolas consequitur, cui, si frigidum regimen & lac asininum (nisi illud idiosyncrasia vetat) conjungantur, nos fortasse tantum quantum in viribus est medicinæ, præstitimus.

Methodo hac tempestive purgandi in cohærentibus & confluentibus variolis, nonnullos ab maxime imminente periculo servatos perspexi, quorum restitutio potius resurrectioni similis esse videbatur.

Quæ profecto unica primas vias purificandi est ratio, quippe quæ foetidarum acriumque impuritatum a glandulis intestinorum secretarum pondere replentur, de quibus, durante morbi hujus decursu ab eorum officio recedere, judicari nequit: idque eo magis, cum cutis pori eo tempore per pustularum incrustationem admodum obstipentur, inde intestinorum glandulas potius plus, quam consueto modo secernere, ut credamus, rationi consentaneum est; siquidem in medicina sententia est assumpta, ut alterius evacuationis imminutio alterius sit augmentum: in primis

mis ubi talis peculiaris, qualis cutim inter & intestina observatur consensus.

Quod si hæc ita sunt, excrementa per hebdomadem aut diutius retenta, pondereque suo magnam comprimentia arteriam, sanguinis liberiores ad inferiores partes transitum impediunt, & ita illo obruitur cerebrum. Hinc ista deliria, coma, cæteraque, quæ tam frequenter hoc morbi in stadio imminent. Num porro mente concipere possumus, putrida sanguinis nunc putridi excrementa conjuncta fortasse cum variolarum internarum pure, & aliquam partem morbosæ materiæ per faucium glandulas secretæ & per occasionem deglutitæ additam gerentia non magnopere nocere debere, quando in intestinis relinquuntur? ubi magis magisque reddita acria, (prouti quoque succorum nostrorum maxime balsamicorum sese manifestat natura, si illi extra circulationis aream hærentes perpetuo corporis calore exponuntur) chylum aut liquores haustos contaminant, resorpta ad sanguinis massam deferuntur & ita efficitur pabulum ipsius febris, quam natura per ipsam hanc viam, aliqua ad minimum ex parte expellere tentabat.

Ac re vera quam insigniter infensas, foetidas, largasque dejectiones hoc in morbo post clysmatum usus & magis in primis post purgationes observamus? in statu puta aut declinatione: Ita ut hæc valde putrida materia diu in intestinis hærens & ita magis magisque increscens, tandem tam fiat virulenta, ut illa corrodat & ipsam illam afferat diarrhœam aut dysenteriam, quam frustra timebant, ne excitaretur leni cathartico; siquidem facile semper fieri poterit, ut (si necesse sit) ejus vim infringamus leni opiato cæterisque.

Quo-

Quoties non deprehendimus, hecticum calorem a primarum viarum cacochymia, in primis in infantibus oriri? quo in casu, parva rhabarbari dosis aut parvum stomachum leniter purgans plus efficere potest, ut in febrim removeatur proclivitas, quam tota corticis libra. Illud sane satis crebro fieri solet, ut cognoscamus, corticem ipsum in ejus usus principio leniter purgare: atque, quibusdam in casibus meliorem ita edere effectum, pro certo habeo. Nonne, quasdam febres intermittentes unico justo tempore exhibito vomitorio curatas fuisse, vidimus? Atque hoc effectum esse non per meram aliquam concussionem & agitationem vasorum sanguiferorum, generis nervosi cæterorumque, neque ita ut attenuantia agendo, sed per saburræ febriles paroxysmos alentis ex ventriculo expulsionem; ac hoc peculiari magis ratione manifestum est, in febribus repletioni ventriculi haud raro supervenientibus. Inde, parvam interdum corticis quantitatem post vomitorium plus valere, quam multo majorem ante illud exhibitam, apparet. Itaque si in primis viis putrida hæret materia, quæ aliqua ad minimum ex parte febrim alit secundariam, cur non aliquo leni vomitorio vel purgante, prouti præcipue convenire judicatur, in ea removenda operam ponamus?

Cui medendi methodo objecerunt & obijci potest, eam a peripheria ad centrum allicere noxios humores: ast responsum redditum fuit, purgationes potius peculiari modo defendendas esse, cum incrustatio inchoata & materia nimis sit spissa, quin absorberi possit.

Quod si neque propria vi, neque artis auxilio valeat natura, ut materiam coërceat morbosam,
ne

ne ad partes feratur vitales, sed per ejus infelicem translationem hujus ponderi succumbere videtur, uti post subitaneum tumoris faciei & manuum regressum; post præmaturam salivæ fluxus aut similis rei suppressionem fieri solet: nonne necesse esse videtur, ut materiam infensam per aliud quoddam emissarium eliminandi operam adhibeamus? ut in præsentī casu per intestina, quæ multo facilius, quam cutis pori, viæ uriniferæ, vel ductus salivales ad evacuationem stimulantur.

Quando salivæ fluxus naturaliter cessat, (mea quidem opinione) profecto necessarium esse videtur, ut, alia quædam loco hujus promoveatur evacuatio. Quo tempore cardiaca vel alexipharmaca medicamenta nullo modo huic methodo (si necesse est) sunt contraria. Hanc viam in infantibus eligit natura, quibus plerumque moderata diarrhœa maxime est utilis, cum eam salivationi adultorum hominum feliciter substituat.

Quam necessarium interdum sit, materiam acrem in intestinis hærentem & quidem in medio ipsius suppurationis evacuare, sequens evincet historia.

Ante tres circiter menses hominem (*) triginta circiter annorum variolis laborantem curabam. Incidit, ut quarto ab eruptione die colica violenta biliosa, cui antea fuerat obnoxius, affligeretur; qua in summum vitæ periculum redigebatur. Variolæ ejus collabascebant & non minus pallecebant, quam interstitia: pulsus erat quam maxime languidus & prodigiosus tremor viscido cum sudore conjunctus afficiebat ægrotum. Vt ipsi bina
inji-

(*) Thom. HODGE.

injicerentur clysmata, alterum mox post altero reddito, jubebam: cæterum Laudan. solid. gr. iß. Croc. anglic. gr. iv. Theriac. Andromach. 3ß. quarta vel sexta hora cum julapio testaceo deglutienda præscribebam. Laudano ter assumpto per totam noctem bene dormiebat. Tempore matutino pustulas rotundas, floridas & turgidas deprehendebam. Morbum vir superabat, licet nonnullis diebus post ejus mutationem colicis iterum corriperetur doloribus, quibus post purgationem cum calomelano cæterisque & opiatorum usu cito liberabatur. Ante & post eruptionem de magna spirandi difficultate cum importuna brevi tussi & dolore sub sterno violento hic conquerebatur æger; quam ob rem ut uncia sedecim emitterentur sanguinis, qui valde erat viscidus, imperabam.

Adultorum hominum, quibus infortunium contigit, ut hoc afficerentur morbo, moriebantur plurimi; quorum in numero erat matrona quædam nobilis septuaginta & duorum annorum; homini tantorum annorum inconsuetus sane vitæ exitus.

Harum vero variolarum virus singulari ex re notatu reddebatur dignum, quod feminæ (licet antea jam variolis istisque severioribus laborassent quædam) perpetuo cum ægrotis hac variolarum specie affectis vel infantibus vel adultis versantes quibusdam plerumque pustulis in facie, manibus & pectore erumpentibus & pustulis variolosis accurate similibus afficerentur, quæ procul dubio a variolarum incrustatarum materia cutim harum partium inficiente ortum trahebant. Quæ quoque pustulæ veris variolis omnino similes erumpabant, maturescabant & decidebant. Mihi nota

est foemina, (*) quæ plus, quam quadraginta in altero faciei & pectoris latere gerebat, cum infantem, cui auxilio erat, sæpius hujus lateris partibus incumberet. Illas, quibus cutis erat tenebrior, & quæ malignarum variolarum affectis ægrotis adstabant, eruptionibus his præ reliquis fuisse afflictas, observavi. Cujus indolis plura occurrebant exempla.

In hujus constitutionis principiis variolæ multo erant maligniores, quam hoc vel binis proximæ præterlapsis mensibus. Licet vero istæ crudelissime sævirent, quidam tamen valde benignis laborabant infantes, neque ullo, quam conveniente purgante post illas indigebant remedio.

(*) Dom. HICK'S nutrix.

IV.

DISSERTATIO

DE

AURORA BOREALI,

*die 8vo Octobris 1726. apparente,**& descripta in epistola ad editorem commentationum
philosophicarum R. S. A. (*)*

Quaquam phaenomenon, *aurora borealis*, dictum, haud raro in ipsa hac mundi parte, annis proxime praeterlapsis visum est, nos tamen hactenus admodum imperfectas de causis ejus exortus fecisse conjecturas, existimo. Itaque cum ego credam, fore, ut fidelis hujus phaenomeni historia multo plura ad varias ejus causas detegendas conducat, ut vobis sequentem dissertationem de illo, quod die 8. Octobris apparuit & prouti apud nos Plymouthi observatum fuit, ob oculos ponam, mihi ipsi erit honori. Hora sexta & dimidia Jovem jam splendentem percipiens, Telescopium meum ad istum observandum applicabam, cum subito striae quaedam lucidae decem circiter gradus supra horizontem in N E. apparerent, & hemisphaerium multo clarius illustratum videretur. Luminis borealis hoc esse initium existimans, oculos meos ad horizontis longitudinem a W. ad E. ab exortu ad occasum solícite dirigebam, propiusque versus W. apicem perspiciebam, qui quasi ingentem rubicundo igneum repraesent-

C 2

tabat

(*) Vid. Philosophical Transactions, Anno 1726. Num.
395. p. 132.

tabat obeliscum, ad altitudinem triginta vel quadraginta graduum sese extollentem, qui horizonti ad perpendicularum & quidem cum ejus basi insidere videbatur. Ejus apex fere stellam coronæ septentrionalis splendentem attingebat: cui columna quædam angustior vel duæ ejusdem coloris & formæ propius adstabant. Interim versus exortum insigniter crescebat lumen, & multo fiebat vividius, prouti luna, si a nube coruscante obtegatur. Sic se in columnas distribuēbat, quæ vix ad magnam extendebantur longitudinem, subitoque evanescentes tuncque subito revertentes non in N. E. solum, sed quoque magis versus Septentrionem apparebant.

Horæ quarta circiter parte ab observationis meæ initio præterlapsa, ab arcu quasi vel basi nigra (qua ratione melius hoc exprimam, nescio) extensa per totam septentrionis horizontem, qui illam propius in apicibus. W. & E. N. interfecare videretur, plurimæ pyramidales luminis columnæ quocunque ex loco oriebantur; mox hic, mox illic inæqualis crassicie, altitudinis & splendoris; nunc subito emicantes, nunc non minus subito evanescentes, columnæ vero istæ a septentrione exortum versus positæ magis splendentes micabant & lucidæ erant, illis occasum versus, quibus igneus magis & rutilans erat color. Magnæ in occasu columnæ semper eadem remanebat positio, altitudo & forma, prouti observabam, dum oculus meum versus murum E. & W. propiorem dirigerem.

Inter arcum & horizontem nebula quasi nigra, obscura apparebat, ex qua undique lucis radii emitti videbantur: quam nigra vero ista apparebat, stellæ tamen satis clare per illam discerni pot-

poterant. Qui arcus dum primum appareret, vix altius quam quindecim aut viginti gradus (in ejus parte altissima) super horizontem extolli videbatur, at ejus altitudo continuo crescebat, & ex omnibus ejus partibus quolibet temporis momento emittebantur luminis coni, qui omnes ad unum Zenith propiorem vergere videbantur punctum, ut circuli aut arcus verticales globi versus polos vergunt, licet illum nondum per varios gradus attingerent.

Hora septima audita columnæ occasum versus tam splendentes & vividæ apparebant, ut illæ in E. exceptis illis W. propioribus. Etsi arcus crura interdum admodum ordinata beneque definita viderentur; interdum tamen, mox in media, mox in alia, mox iterum in alia parte deprimi videbantur; ac nonnunquam ista cum pari anomalia extendebantur: illud vero certum erat, nullum lumen aut luminis fulgur durante toto hujus phaenomeni tempore apparuisse in area nigra arcum inter & horizontem inclusa; tunc quoque, cum summum ejus culmen attigisset, quod contigit decem circiter aut duodecim minuta ante horam octavam; quo tempore quadraginta circiter gradus supra horizontem esse judicabam. Tunc ex omni arcus parte, imprimis vero ex septentrionali vel parte ejus summa radii emanabant, aut lucidæ columnæ mirum in modum splendentes & coruscantes projiciebantur incredibili cum velocitate versus verticem, ubi convergentium columnarum cuspides propius a centro abesse videbantur: & subito ab omni cæli plaga, coruscantes, micantes luminis radii Zenith versus emittebantur; qui circa sextum aut octavum gradum versus meridiem collecti, parvum circulum duo-

rum aut trium graduum in diametro formabant, cujus limites multo erant lucidiores quam centrum: Cygni caudam inter & Lacertæ hic formatus esse videbatur circulus, tunc propius meridiano.

Pulchrum hoc spectaculum cum stella, quam nobilissimus Ordo periscelitis gerit, comparari potest, radii vero pyramidales erant inversi; atque radii aut striæ partis meridionalis longitudine sua multum ab illis ex N. differebant; inprimis isti directe ex S. provenientes vix decimum quintum a centro aut circulo attingebant gradum, cum e contrario illi ex occasus & exortus plagis provenientes admodum essent longi & fere ipsum horizontem attingerent; inprimis in apicibus E. & W. radii ipsi continuo & celerrimo tremore agitati varios valde splendentes per varias horæ secundas monstrabant colores, qualis erat albus, ruber, viridis, luteus: sed maxime permanens & prædominans color erat igneus ruber, cum carmosini & splendentis perlarum coloris aspectu: Radii rubri plerumque ex occasu oriebantur, atque color iste continuabat usque ad plenariam hujus radiati cœli dissipationem: reliqui evanescentes fumo quasi tenui similes disparebant. Radiatarum harum columnarum tremor, ut fulgur, tam celer erat, neque cessabat.

Quod mirandum spectaculum super nos in plenario suo splendore per tria vel quatuor minuta remanebat, quo tempore radii versus centrum prodigiosa cum celeritate projiciebantur, neque ab illo rejiciebantur. Interdum illi vaporibus ex fornace calcaria vel tempestate admodum calida ex terra ascendentibus similes tremiscebant, & tota hemisphærii superior pars convulsione quasi affecta esse videbatur.

Brevi

Brevi temporis spatio amœna hæc evanescebat scena, & in parvas disperfas & splendentes nubes difrumpebatur, quæ semper motum tremulum retinebant; & ex illis mox hic mox illic erumpebant coruscationes. Hoc quoque tempore varia stellis similia meteora cadere observabam, prouti sæpius serena splendente observatur nocte.

Licet nostra cupola coruscans paucis minutis post horam octavam auditam evanesceret, a cœli tamen regione N. E. & N. W. lucidæ continuo emittebantur coruscationes, quæ prope Zenith inter se congregientes in ipsarum congressu momentaneos circuli arcus in ipso fere loco ejusdemque diametri, cujus supra mentionem injecimus, efficiebant. Nihil nunc proveniebat a meridie & raro admodum ex ipsa septentrione. Ab occasu exortæ coruscationes semper magis rubicundæ & igneæ erant quam illæ exortus, quæ semper magis lucidæ splendentes apparebant.

Pulchri hujus phænomeni supra nostrum caput hærentis toti eramus in contemplatione, indeque arcus alicujus lucidi per totum septentrionis horizontem extensi haud observabamus effectionem, quæ similis arcu Iridis lucidi, splendentis lutei coloris videbatur, sub quibus omnibus quasi admodum obscura erat nubes; licet nos vero hæc Telescopio observantes, distinguere poteramus stellas minutissimas: ita ut obscuritas tantum a magnitudine luminis mox super illa dependeret. Ab hoc, non minus, quam ab illo, admodum lucidæ, splendentes omnibus ejus ex partibus oriebantur columnæ.

Nullæ sub illis apparebant coruscationes. Altitudo earum maxima esse poterat viginti aut triginta gradus. Columnarum nonnullæ quoque hujus arcus usque ad Zenith radiare videbantur.

Circa horam nonam lucidus hic sensim sensimque evanescebat arcus, cum plurimis radiis lucidis vel columnis; valde splendens vero crepusculum quasi semper per totam septentrionis horizontem remanebat, atque quædam admodum splendentes ex sereno cœlo emitti videbantur coruscationes: Hoc speciatim magis observabatur in N. E. Circa horam undecimam quasdam coruscationes perpetuo erumpentes atque sparsim columnas lucidas observabam; quædam parvæ nubes dispersæ hinc illincque per hemisphæriam distributæ videbantur, quæ semper ejus motum erumpentem & tremulum retinebant. Septentrionis crepusculum tam splendidum, quam unquam remanebat, & ita ad usque horam secundam mane auditam continuabat.

Paucæ vero istæque parvæ per omne hujus phænomeni tempus observabantur nubes, atque aër erat serenus; ast circa & lucidas inter columnas, quotiescunque aut quocunque in loco illæ apparebant, aër admodum crassus & nebulosus erat; licet mox his micantibus flammis evanescentibus cælum in eodem loco admodum clarum & serenum appareret. Quid? quod per ipsas quasdam veras columnas poteramus perfecte discernere stellas. Cygni stellas splendentes per coronam ipsam se videre, nonnulli viri existimabant nobiles.

Quod ad tempestatem phænomenon antecedentem & subsequentem pertinet, ut de ea speciatim

sim agam non necesse est, cum vos brevi in observat onibus meis meteorologicis illam accepturos esse videam. Tempus matutinum erat ferenum, licet aër esset crassus, & roris multum decideret: Mercurius erat ad triginta pollices. HAVKSBEII Thermometrum ad quinquaginta: parvus vel nullus ventus. Dies erat amœnus & calidus atque aër reddebatur multo purior. Vesper erat ferenus & lenis spirabat ventus ex N. & W. Circa horam quintam temporis matutini insequentis quædam generabantur nubes, atque aër erat admodum crassus & nebulosus, hora septima nubibus obducebantur omnia, & paucae decidebant guttulæ.

Quamquam antea plura parva auroræ borealis observassem phœnomena, hoc tamen pulchritudine, splendore & duratione omnia hujus naturæ unquam a me visæ multum superabat. Equidem istud die 6. Martii 1716. extra Angliam tunc vivens, haud vidi. Plymuthi, die 16. Octobris 1726.

V.

D V O

CASVS RARISSIMI,

*Ex Epistola**Viri doctissimi* IOANNIS HVXHAMad GVL. RVTTY, *M. D. R. S. Secr.* (*)

Nihil fere quam in pelvi renali & urinaria vesica calculos invenire frequentius: At quis unquam in ipsa urethra calculum ponderis unciarum quinque cum semisse invenit? En ideo casum plane mirandum.

Viginti abhinc annis penis cujusdam *Cookworthy* ob luem veneream, ad modum quasi *eunuchi turcici* resectus fuit: at vulnus nec probe curavit chirurgus, nec bene sanavit; cicatrice quippe obducta vix ullum urinæ iter, urethra pene occlusa. Lotium exinde exiguiissimo rivulo summoque nisu reddidit; brevique inter mingendum cruciatus magnus accessit; pauloque post in media, at suprema, parte scroti tumor parvus, sensim tamen auctus in magnam demum excrevit molem, lævum ad inguem quasi vergens. Hinc urinam ejaculandi impotens prorsus factus stillicidio ejus continuo laboravit. Sed neque hac via, urethræ scilicet, omnem emulxit; enatis enim tribus quatuorve in scroto fistulis, pars forte maxima lotii ex hisce defluxit, pure subinde comitante. At ne sic quidem tumor, jam durus admodum, vel minime decrefcebat, quinimo increvit usque.

Dira

(*) Vid. Philosophical Transactions Anno 1730. Num. 413. p. 217.

Dira hæc inter tormenta, cum per plures jam annos miser hic, neglectus omnino, miserrimam pertraxisset vitam, ad nostrum nosocomium tandem delatus fuit. Ibi mense Julio elapso, quum summo nixu urinam, solito quod dixit ardentio-riorem expellere, corpus incurvando maxime, contenderet, ingens hic prolapsus est calculus, quem jam tibi misi; qui recens excretus uncias quinque cum semisse ponderis Avoird pepondit. Eum mihi propere, quasi monstrum quoddam, mitti curabant nosocomii rectores. Rem certe, quod debui, plane mirabar, hominemque invisebam continuo lacerum inveni scrotum, jam minime tumidum, manum puerilem facile admittens, & ex urethra calculum elapsum fuisse deprehendi.

Atqui id forsan haud parum miraculo adjiciat, quod magnum hoc lacerumque vulnus balsamo quodam terebinthino tantum oblinendo brevi sanum evasit, ni quod parva adhuc pateat urinæ fistula in superiore parte scroti. Atque misellus ille, cui ante calculi excretionem vix ulla se movendi potentia, commode jam satis obambulat.

Non ego quidem hunc calculum in urethra primitus fuisse enatum autumo, ab ibidem loci ex arenosa materia concretum maxime. Cum enim parvus forte calculus, semen quasi hujus enormis, e renibus delapsus esset; & ob urethram fere occlusam, negato ultra intinere, in canaliculo substitisset, fabulo perpetim appellente auctus in immensam hanc molem tandem excrevit. Plymuthi. Id. Febr. 1729-30.

CASVS ALTER PERQVAM RARVS,

ex eadem epistola.

Peperit nuperrime domina quædam puellulam rite & eleganter satis conformatam, ni quod in regione lumborum infima eminuerit tumor, sive sacculus, magnitudinis quasi pugni puerilis; cujus insuper pedes ad nates usque retracti posituram sartoris incoxantis exhibuerunt; nec eos movere ullo modo aut extendere, potuit. Mirum hoc & triste parentibus visum est, mirum & obstetrici & matronis adstantibus, meum ideo protinus consilium petunt.

Tumorem hunc perlustrando eum ejusdem esse generis cum illis, quos *TULPIVS* Cap. xxix. & xxx. Lib. iii. Observat. descripsit, suspicabar: istum ideo fomento aromatico & adstringente foveri jussi. Intra triduum autem sero summe adeo distentus evasit, ut jam extima tumoris membrana disrupta fuisset; metusque esset, ne rupto confestim tumore, serum semel & simul cum ipsa vita efflueret. Punctiunculam ergo suasi, ut lymphæ sensim emitteretur, edito nihilo minus prognostico, sive aperiretur tumor, sive non, eum fore lethalem.

Infans interea insomnis & ejulans parum dormivit, ad pulticulam vero satis apta.

Quarto adeo die tumorem aperuit chirurgus, facto largiore paululum, quam consuluissem, orificio, ita ut omnis intra horas viginti effluerit humor. Hinc languor summus & frequens deliquium ad biduum saltem: at nutrice sana & julpio cardiaco cephalico refecta vicesimum ad usque diem vitam perduxit, quo frigidi sudores
&

& tremores oborti tremulam hanc lucem extinxere.

Inciso corpore observavimus dorsalem medullam ad ultimam lumborum vertebam, nec ultra, pertigisse; sed hanc inter & os sacrum (si mavis primum os sacrum) exiens per tumores sive faculi membranas dispartita fuit. Os sacrum porro fuit solitum penitus, nec propagines nervosas medullæ spinalis (quibus apud anatomicos cauda equina vocabulum est) ad crura pedesque transmisit; quinimo ne quidem perforatum fuit omnino.

In quibusdam saltem a Tulpianis historiis supra citatis differt hæc nostra; neque enim aliquid matri prægnanti negatum, neque vel se ictu aut foetum imaginatione læserat unquam, neque spina hujus infantis bifida aut lacera: quin etiam nec os sacrum solidum, nec pedes contractos & immotos meminit TULPIVS. Quandoquidem ergo singulare quid habeat hæc nostra historia, hanc ego transcripsi.

VI.

DE

MORBO COLICO
SINGVLARI.*Epistola*

*Domini HVXHAM M. D. ad IACOBVM IVRIN.
M. D. R. S. & Coll. Med. Secr. (*)*

Vir quidam Quadragenarius, biliosus, scorbuticus, inter optimates Damnonios haud infimus, nuper interiit, pietatem propter erga Deum, propter universam erga homines charitatem, ab omnibus maxime desideratus.

Diu ille multumque colicis quibusdam doloribus, inferiorem præcipue abdominis regionem infestantibus, laboraverat: flatu porro perpetuo & molesto. His biennium circiter aut triennium ante mortem, accessere dejectiones biliosæ, purulentæ, foetidissimæ cum strigmentis sæpe mucosis, sæpe sanguineis: ita frequentes insuper, ut persæpe intra tres quatuorve horas alvus vel vices solveretur, persistente usque tenesmo: tandem quoque prodire carunculæ fungosæ, lividæ, tetraë, quarum aliquæ magnitudinis saltem nucis myristicæ. At vero utcunque alvus citissime ægrotum plerumque exercebat; nonnunquam tamen, morbo præsertim ingruente, erat adstricta valde cum horrendo tormento; nec nisi clystere ducta,

(*) Vid. Philosophical Transactions. An. 1732. N. 422.
p. 236.

ducta, aut catharticis irritata respondebat. Subinde interea quasi famelicus oblata quæcunque vorabat; subinde ne quidem delicatula, vel ad dapes exquisitissimas nauseanti, placebant; Æger autem indies emacuit. Fuit illi urina parcior & semper biliosa: Color vultus luridus, sæpe subflavus.

Tam dira, tam longa mala infractò admodum fortique plane animo pertulit, donec supervenerunt demum tumor pedum œdematosus, delirium, facies hippocratica, sudor frigidus & oleosus, certa, eheu nimis certa! mortis prænuncia.

Varia fuerunt a variis præscripta medicamina, iisque utique in arte exercitatissimis celeberrimisque viris; ex ipecacuanha, scilicet *emetica*, *stomachica*, *deobstruentia*, *glutinantia*, *balsamica*, *adstringentia*, *clysmata* multifaria, omnigena: incassum omnia, ni quod Laudanum, ad breve tempus foret misero solamen. Quid Aq. Bristol. & Bathoniensis, quid Spadana & Pyrmontensis; quid obstinata, quid accuratissima e lacte & vegetabili diæta potuerint, inani omnino opera experiebamur; ut ut per breves aliquot dies paululum aliquando recreatus videretur.

Sicut vir optimus, dum viveret, omnibus prodesse alacriter, assidue studebat; sic, vel moriens, se publico devovit commodo; rogans obnixè, ut, cadavere inciso, causam morbi tam pertinacis, tantam eludentis artem, perscrutaremur; ut melior forte, detecta nempe causa, pateret medendi methodus, si quis alius forsan tali corripere morbo.

Aperto abdomine perspeximus omentum consumptum plane & putridum, hepar prætumidum
&

& scirrhusis tuberculis, subalbidis, duris refertum: vesiculam felleam bile subnigra semiplenam; totum duodenum cum vicina coli parte eodem colore perfusum: Pancreas maxime scirrhosum: mediam ilei partem ad quinque fere digitos inflammata & ferme livida. Renes erant sanis, nec glandulæ mesentericæ æque scirrhosæ ac expectassemus.

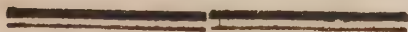
At, quod maxime notandum, pars coli intestini suprema, quam veteres cæcum nominarunt perperam (cum id potius ejusdem appendici, ab iisdem ita nominatæ, conveniat) in hocce cadavere non, quod assolet, reni dextro, seu potius internæ peritonæi laminæ renem contegenti, adnexa fuit, mediante appendice vermiculari, sed in pelvim delapsa tres circiter infra Tulpîi valvulam digitos cum superiore parte intestini recti firmissime concreverat: Porro levius adhæsit peritonæi tunicæ super vesicam urinariam expansæ, sursum inde reflexa, faciens cum superiore intestini parte (si ita dicam) angulum valde acutum, sub cavo dein hepatis ascendens & infra ventriculi fundum porrecta descendebat more solito & in rectum definebat. Cum primum autem notavimus ambo intestina & supra infraque adhæSIONEM gangræna affecta esse, suspicantes hic latuisse fundamenta malorum, caute admodum lente processimus scalpello in primis aperiendo rectum intestinum, quod ubi factum, vidimus internam tunicam *sphacelatam* omnino, nigram quasi atramento imbutam & maxime putidam; huic porro adherentes sex, septemve carunculas subnigras, fungosas, quarum minores magnitudine nucem avelanæ æquabant. Perscrutantes ulterius, ulcus percepimus ex hoc intestino in colon, ubi coherant,

rebant, penetrans, digito mediocri facile patens: intestina vero adeo putrida, ut vix tactum ferrent leviolem. Maiorem coli partem excrementis induratis observavimus infartam, etsi plures liquidas alvi dejectiones habuit, paulo ante mortem; tenuioribus nempe directe in intestinum rectum per ulceratum orificium transeuntibus; solidioribus autem in colo restantibus. Vesica urinaria fuit flaccida valde, intusque muco subrufo oblita.

En fidam utique, licet minus elegantem morbi hiltoriam! en quid inciso corpore perspectum! ex quibus conjectura haud difficilis, quæ fuerit causa morbi: ex anatomicis enim notum est, quod concretio intestinorum inter se aut cum peritonæo, motum peristallicum minuat maxime. (*)

Vnde ad locum conglutinationis tarda admodum debilisque excrementorum impulsio, eorundem congestio, remora sequentibus; forte duris & acutis lædentibus, qualia ossa prunorum deglutita, aut tale quid; forte acribus & biliosis humoribus non satis valide motu vermiculari propulsis, sed ad angulum coli acutum subsistentibus; exinde aut intestini inflammatio, aut corrosio, ulcus denique sequebantur; tandemque, in homine valde cachectico, gangræna.

(*) Vid. COWPERI Anatomiam Explic. Tab. 34.

VII.

DISSERTATIO

DE

P O L Y P I S

*ex nautarum ab India occidentali Plymouth proxime
revertentium corde extractis.*

*Ex epistola IOANNIS HUXHAM M. D.
ad D. MORTIMER R. S. Secr. (*)*

Tibi, Domine, mittere ausus sum sequentem
relationem, quam aliqua notatu continere di-
gna, existimo. — Quod si eam dignam judicas,
quæ Regiæ Societati cognita reddatur, ut ipsi istam
tradere velis, a te peto.

Tempestate maxime sicca frigidaque mensis
Februarii & Martii præterlapsi, nautarum varii
navibus bellicis, quibus nomen *Deptford* & *Dun-*
kirk, ab India occidentali advecti tussî brevi, im-
portuno, asthmatico absque ulla exfcreatione af-
ficiebantur. — Aderat violenta & fere continua
cordis palpitatio, cum perpetuo intermittente,
tremulo, formicante pulsu & perpetua anxietate,
dolore & cordis lapsu (sinking of the Heart)
prouti appellabant. — Spiritum maxima cum dif-
ficultate trahebant, & vix lectulo jacere absque
suffocatione poterant. — Humeris quasi innite-
bantur capita & facies erat pallida & tristis. —
Lateris dolore affligebantur nonnulli, licet vix
ulla appareret febris.

Plus

(*) Vid. Philosophical Transactions. Anno 1742. Num.
464. p. 123.

Plus quam viginti homines tali modo versus mensis Martii finem brevi temporis spatio e vivis tollebantur, licet sanguine detrahendo, vomendo, vesicatoria applicando, attenuando, diluendoque omnis adhiberetur cura & opera.

Quo facto, ut bina mortuorum, quadraginta circiter annorum, cadavera mox diffecarentur, imperabat Dom. WYATT, chirurgus nosocomii primarius, non minus egregius, quam cautus practicus. — Quorum quolibet in corde, polypos reperiens monstrosos, ea directe propriam in domum reportabat, mihi que omnem rem referebat: ubi cuncta sollicitè disquirebamus. Polyporum color satis prope ad colorem accedebat corii in superficie sanguinis ex corporibus summa pleuritide vel rheumatismo affectis emissi penitusque frigefacti effecti, vel potius eo erat albidior. Valde erant tenaces atque variis laminis arctius inter se connexis compositi videbantur, quamquam sparsim vena quasi sanguifera erat interspersa. — Non carneis solum columnis cordis firmiter adhærebant, sed usque ad intercolumnia quoque vel sulcos progredientes his non minus, quam ipso ventriculorum fundo fortiter inferebantur. — Quæ radices, si ita nominare licet, erant albidiores quam polypi corpus.

Polyporum alter (ex corde IEREMIAE MANNINGS extractus) unciae pondus æquabat, ramis in arteria pulmonari atque cava exclusis, sed prouti ex auricula & ventriculo dextro eximebatur; erat enim massa continua utrisque fortiter adhærens.

Cordis ex ventriculo sinistro extractus polypus non minus insignis, & multo firmior & com-

pactior quam is dexter, ast ejusdem omnino erat coloris atque ventriculi lateribus usque ad cordis mucronem firme inhærebat. — Ejus rami satis late per subclaviam & carotides diffundebantur arterias, — ast parum valde per aortam. — Valvularum aortæ semilunarium alteram ossream reddi, observabam.

Pari ratione in alterius cordis cavitatibus dextris & sinistris polypi ejusdem coloris, firmitatis & tenacitatis, sed omnino non adeo magni obveniebant; eique hoc respectu appendices suas satis late per pulmonarias arterias, aortam cæteraque diffundebant.

Nautarum mox post illos eodem modo moriebantur plurimi, quorum alterius viri juvenis viginti circiter annorum aperiebatur thorax. — Cujus in cordis auricula & ventriculo dextro magnus, sed subruber neque ut supra relati adeo albus deprehendebatur polypus; — in sinistro vero talis non occurrebat concretio.

Itaque, quanquam KERKRINGIUS alique hanc de polyporum verorum in corde vasisque sanguiferis effictione opinionem explodere annisi sunt; MALPIGHIUS tamen, BARTHOLINUS, TVLPIUS, PECHLINUS alique nobis de verorum polyporum in corde existentia, sensu strictissimo, indubitata reliquerunt exempla; atque hic tria similis indolis gravia occurrunt testimonia: talia profecto, in primis bina priora, qualia nunquam mihi in satis copiosis occurrerunt dissectionibus, quibus olim & nunc adfui.

Non possum, quin antea, quam his finem impono, mentionem faciam, me navis *Dunkirk* diætæ præfecti vicarium severa pleuroperipneumonia

nia laborantem curasse, cujus sanguis tam erat viscidus, quam unquam vidi; qui quoque maxima cum difficultate servabatur, & cui haud prius excitari poterat exscretio, quam die febris septimo.

Denique annotandum est, antea memoratas naves a calidiore in valde frigidum clima medio hiemis tempore & quidem aquilone diu & perpetuo spirante atque frigus ipsum insignem in gradum augente in portum pervenisse: — Pleuritides, peripneumonias cæteraque talis aëris constitutionis consuetos esse effectus: — sanguinem his morbis laborantium maxime semper esse viscidum; ac tempestatis calorem *Indiæ occidentalis* non minus, quam largum diuque continuatum spirituosorum liquorum usum horum miserorum hominum sanguinem insigniter condensasse: atque tandem in vasis thoracis sanguiferis illorum, qui his morbis moriuntur, polyposas haud raro inveniri concretiones.

VIII.

OPVSCVLVM

DE

MORBO COLICO

DAMNONIORVM,

EOQVE MAXIME EPIDEMICO,

Anno MDCCXXIV.

Ineunte autumnno, anno MDCCXXIV. Damnonios undique afflixit morbus maxime *epidemicus*, inter popellum præcipue sæviens, & in hos, quibus minus lauta fuerat ratio vivendi. Hujus & historiam & medicinam perscribere haud erit forsan prorsus inutile; quoniam etsi non ita vehementer & multo minus populatim, tamen omni fere autumnno hanc regionem plus, minusve infestat.

Exorsus est hic morbus ab angore ventriculi summo cum dolore in *epigastrio* vehemente, pulsu debili & inæquali, sudore frigidiusculo: lingua interim muco erat obducta subviridi, aut fusco, halitus autem fœtidissimus. Subsecutus est vomitus enormis, ut plurimum bilis viridissimæ, nonnunquam atræ, magna semper pituitæ, quam maxime acidæ ac valde tenacis, comitante copia: imo colluvies, rejecta vomitu, sæpe adeo acris erat, ut, gulam faucesque excoriando, foret inde sanguinolenta, ac dolorem inter deglutendum excitaret. Hisce per diem unam alteramve persistentibus, accessit alvus adstricta admodum, nec *catharticis*, *δρασμογότοις*, nec acerrimis clysteribus respondens: his quippe sine flatu aut stercore rejectis, illis vomitu.

Immi-

Imminuta tunc paululum vomitione descen-
debat dolor, at umbilici regionem atrocissime
torquebat, lumbos spinamque dorſi crudeliter;
ita ut paroxyſmo *nephritico* ægrum laborare cre-
deres, eoque magis cum & jam etiam urgeret
urinæ ſuppreſſio, at perpetua mingendi cupiditas:
imo vexabat ſæpiſſime moleſti cujuſdam ponderis
in *perinæo* ſenſus, velut incumbentis calculi. —
Talem in colicis urinæ difficultatem jamdudum
notavit ARETAEVS CAPPADOX, Cap. de *coli-*
eis: Νεφροὶ καὶ κύστις ζυμπαθέα πόνῳ καὶ ἰσχυρῇ
τετέεσι· ἄλλα ἀντ' ἄλλων. Sic HIPPOCRATES πε-
ρί ῥέσσαι τραπεζιῶδες, & νεφριτικῇ, ἄλλα τετέεσιν
ἀντ' ἄλλων ἄλλα, Epidem. Lib. I. Sect. II.

Urina vero erat lixiviae inſtar, quæ mucoſa,
rubra, non raro ſubviridia, deponebat permagna
quantitate. Abdomen plerumque duriffimum &
maxime tenſum ægrotos, ne rumperetur ſcilicet,
anxios ſolicitavit: erant e contra, quibus, *ſpaſmo*
maxime contractus, vix ullam ſui formam reli-
quiſſet venter: hoc autem rarius. Sæpe dolor
fixus, vehemens urens in dextro *hypochondrio*,
ubi etiam & tumor & durities. In *epigaſtrii* re-
gione magna ſæpe & moleſta pulſatio. Quando-
cunque alvus vel proprio irritata onere (quod ra-
ro admodum) vel medicamento fuit, duriffima
σύνβαλα ex viridi nigra, globola, parva ovium
ſtercora referentia, reddidit; poſt duas dein, tres-
ve, dejectiones, viridia, vel nigra, nonnunquam
cruore miſta, tenefmum excitantia permoleſtum:
at alvus ſubſtitit protinus, quæ poſt horas aliquot
arte iterum irritata tales rurſum globulos, leves,
duriffimos, dejiciebat,

Hæc fuit prima morbi facies; at nec dum de-
ſæviit tragoedia, nec hic finis malorum: quam-

vis enim cessaverint paululum dira ventris tormenta, relicta vero cutis teneritudine summa, tactus fere impatientis, jam tamen augetur dolor per totam spinam summos humeros ad usque immaniter excrucians, inter omoplatas potissimum; brevique inde brachia invadens juncturis præcipue defixus hærebat, motumque destruebat manuum prorsus. — Nec femoribus, nec cruribus, contigit fors multo melior; utpote quæ torqueret cruciatus acerrimus, mediis quasi ossibus inhærens, lue veluti venerea affectis: rarissime autem artuum vel rubor, vel tumor, ullus.

Dum ab intestinis ad membra exitum sibi pararet morbida materia, pulsus vibrabat fortior, atque febricitabant leviter ægroti. Nonnulli etiam, hoc morbi statu, delirabant, cujus constans fere indicium fuit urina aliquanto limpida; & (quod notatu dignum) si per totum morbi decursum urinam pallidam sine sedimento reddidissent, hos subito corripuit vel distentio nervorum, vel delirium, aut manuum paralyfis: nunc cum, nunc sine, dolore.

Cum jam morbus occupaverat artus, sudor multus foetidus, acidum spirans, dolores lenivit; & si quis dolor ventris etiamnum permanerat, eo diffluente evanuit. Aliqui sudore longo, maximo, digesti motum usumque manuum amisere penitus; tactu solum manente: doloris miserum solamen paralyfis! vix ullum autem memini, hoc morbo laborantem, pedibus *paralytice* captum. — Aliquando cum sudore benigno plurimæ eruperunt pustulæ rubræ, prurientes, ac sæpe molestissime urentes, eæque per totum fere corpus; quo nihil auspiciatius: nam his erumpentibus & dolor *rheumaticus* & colicus se mox subduxere. — Hic fuit

fuit equidem optimus morbi exitus; at frequentius longe colicum dolorem excipiens *rheumatismus*, *rheumatismum* viscerum tormenta, alterna vice, miseros diu mactabant, morbo nunc ad artus, nunc in intestina translato.

Interdum cruciatus per dies aliquot cessantes æque vehementer recrudescebant; præsertim ex levissimo frigore suscepto, vel *cerevisia*, vel vino pomorum hausto. Icterus nonnunquam erumpens colicen hanc pro tempore solvit, quo recedente mox redibant dolores. — In uno & altero casu verus permanens icterus hunc morbum absolvit prorsus, manente tantum quadam artuum molestia.

Tametsi dolores colici *rheumaticos* sæpius præcederent: frequenter autem artus primum adoriebatur morbus, dein, *metastasi* facta, stomachum & intestina, more descripto. Cauponem quendam novi robustum miro plane modo correptum, cujus brachia manusque resoluta vix ullum motum, ne vel levissimum pondus movendi potentiam, retinebant; nullo tamen præcedente morbi symptomate, nec per diem unum, alterumve, insequente ullo, nisi quod solito fuerat languidior: paulo post autem vomitus ventrisque dolor consequebantur, tandem etiam membra paralytica angor *rheumaticus* torfit.

Aliqui, at perpauca, diu multumque hoc morbo afflicti, insultibus demum epilepticis correpti, fato succubuere: sed, ut vera dicam, seu morbi frequentiam, seu durationem, seu vehementiam denique respicio, miror valde tam paucas hosti huic diro occubuisse victimas.

Crudelissime sæviit hic morbus fremente aquilone, quod & de variolis, tunc temporis grassantibus observavi.

Quibus fusiolem dederat alvum natura, longe minus ab hoc *epidemico* passi sunt, quam quibus astrictam: hinc forte ratio petenda est, cur pueros (quos cita plerumque alvus exercet) haud æque violenter ac adultos excruciauit.

Perduravit colica hæc *epidemica* ab autumnno ad ver sequens; vere autem vigente sensim abiit.

En hujus brevem, sed accuratam, morbi historiam; qui usque adeo inter vulgum grassatus est, ut anno MDCCXXIV. omnes fere plebeculæ familias invaserit. Quid quod in una eademque domo quinque vel sex ex hoc morbo decumbentes numeravi sæpissime; atque mehercule vix credo, colicum morbum tam *epidemicum* extitisse antehac unquam: nisi forte quem PAVLVS AEGINETA Lib. III. Cap. 43. sub finem memorat: qui & nostro, quod ad quædam saltem symptomata, haud fuit longe absimilis. — Hic ideo istius descriptionem ex PAULO proponam: „Ἀρξαμένους μὲν „τὸ πάθος ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν χωρίων καὶ ἐν „ἄλλοις δὲ πολλοῖς τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας, &c. „i. e. quum morbus quidem ille cœpisset (colica „scilicet ab acribus & vellicantibus humoribus) a „finitimis Italiæ regionibus, & alia pleraque loca „Romani imperii, instar pestiferæ cujusdam contagionis peragraffet; unde non paucis quidem „in morbum comitiale, aliis vero in membrorum resolutionem, superstitibus tamen & incolumi „sensu; nonnullis autem in utrumque delapsis: „magna pars eorum, qui ex hac ægritudine in „epilepsiam conciderant, vitam cum morte commutabant; quorum vero morbus in paralyfin „transierat, plerique evaserunt, perinde atque in „crisi, translatione causæ.”

An forte morbus hic *epidemicus* a peculiari quadam aëris *diathesi* ortum aliqua ex parte duxerit, haud scio; quandoquidem cœlo sicco, vel humido, flantibus Austris, Boreave flante, æque frequens sævierit. — Tempestate quidem sicca & frigida, furente Cæcia vel Aquilone, tormina fuisse atrociora notavi: hoc vero accidebat forsan propter diminutam *perspirationem*, & alvum redditam magis compressam; ad divini Senis effatum, αἱ καθ' ἡμέραν κατασάσιες βόρειοι τὰς κοιλίας ζηραίνουσι. Aphorism. XVII. Sect. III. Edit. HOLLE-RII. — Quomodocunque autem hoc sit, vix credo ullum esse, qui hunc morbum inter contagiosos recensebit: nisi & idem ille omnem morbum vulgarem dixerit esse contagiosum; quod neque vis vocis fert, neque norma loquendi. — Nascuntur sane morbi *epidemic*i a communi aliqua causa, *atmosphærae* puta corruptione, cibo, vel potu noxio: sæpe tamen minime ab ullo *miasmate* morbum ab ægro hoc illi sano inferente.

Fuit equidem, ni fallor longe, causa hujus morbi manifesta maxime; tanta scilicet, tamque incredibilis pomorum copia isto anno abundans, quanta vix unquam visa post hominum memoriam, nostræ saltem ubique regionis. Pomi nimium onustæ ramos propendentes, fructu fere ad fracturam usque gravatos, carpenti, pondusque auferenti, quasi porrexere. Pretio vel vilissimo tot emissæ poma, quorum succo expresso etiam implevisses culeum, saccosque refertos vel ipso colligendi labore habuisset aliquis. Coloni plures, impie ingrati, benignissimo Numini, quasi prodigo, obmurmurantes vim pomorum immensam porcis objecerunt. — Sed & hoc etiam porcorum genus male tulit pomorum ingluviem: contabuerunt enim omnes & periire plures. —

Aliqui

Aliqui magis forte pii, etiamfi haud satis sobrii, vini pomosi totas exhauserunt amphoras; imo quosdam, vel mercede conductos, ad bibendum invitarunt, ne perirent nempe Dei dona: & novo iterum, iterumque novo, replebant cados. Grata forsan temulento Baccho libamina, at summo divum hominumque Patri minime probanda! — Certum est, tunc temporis undique comparata vasa, & ex omnigeno fabricata ligno, vix, ac ne vix quidem suffecisse ad enormem pomacei quantitatem continendam.

Cum ergo horti tantum ubique pomis exuberaverint, victum fere omnem popello suppeditaverunt. Poma variis modis cocta & præparata omni fuere cibo, ex his vinum (mustum utique rectius dicerem) omni potui: hoc enim *cerevisia*, etiam tenui, vilius, vel ipsa aqua non multo carius, utraque longe gratius, læta plebs hausit assatim, futuri nescia periculi.

Diuturnum & continuum cibi potusque pomosi usum dicam, an abusum? causam fuisse hujus morbi nullus dubito; quia neminem vidi eo correptum, qui se his abstinerat: nec de meliore nota homines, opipare viventes, attigit; utpote qui viliora (uti mos est) contemnentes raro hæc degustabant; vel, si id quidem fecerant, plurima carne & aromate vescentes, & vina generosa potantes assidue, crudis noxiisque pomorum qualitatibus occurrebant brevi.

Longa certe fuit observatione notatum, quod abundantibus pomis morbi torminosi plurimos infestant: adeo ut his in oris sint quasi & *endemi-ci* & *epidemi-ci* omni fere autumnos; &, ut olim cecinit HORATIVS, sentiunt — *pomifero grave tempus anno*, Lib. III. Od. XXIII. Bene memini Anno MDCCXXII, eo etiam maxime pomifero,

mor-

morbum colicum & *rheumatismum* plurimum sæviisse, at huic, modo descripto, five vehementiam reputo, five numerum, illo laborantem, minime comparandum. Hoc idem ipsum Annis MDCCLXXVIII. & MDCCLXXX. pomorum etiam maxime feracibus, observavi: fuit autem notatu dignum, *diarrhæum* tunc longe magis increbuisse, quam Anno MDCCLXXIV, quæ colicen ac *rheumatismum* levavit plurimum; acri nempe acidoque pomorum succo, nec diu in intestinis, nec in sanguine, restitante, sed per alvum protinus ejecto. Anno autem MDCCLXXXIV, pomis quoque uberrimo, rarior fuit *diarrhæa*, at colica sævior longe, cui frequens successit brachiorum paralyfis.

Illud interrogari me posse ab aliquo, scio, unde fit, cur succus pomorum, uno anno, adstrictam cum atroce dolore, alio autem, vix aliquo insigni tormine comitante, alvum valde solutam creat. Cui certe vix habeo quod respondeam; at ille mihi explicet velim, cur hoc citius longe, quam illo anno, poma vel generis ejusdem, & quod ad omnia, quantum sensu saltem dignoscere potest, similia putrescunt: quod tamen sæpissime observatur. — Hoc tantum, quod omnibus forsan satis notum est, monebo; poma, quo mitiora, eo certius alvum solvere, ideoque quo magis humida fuerit & calida tempestas, eo poma & omnes fructus autumnii esse mitiora, & ad putrefactionem, & ad alvum solvendam, magis apta: quod observatio tempestatum confirmat abunde.

Jam vero sequitur, ut musti pomosi naturam paucis exponam. — Humor ex pomis (vel & uvis) recens expressus sale *essentiali* acido, & valde crasso, five *tartaro*, abundat, plurimis porro terrestribus particulis, multo, sed impuro, sulphure. —

re. — Quanto acerbior fructus, tanto crassior & copiosior sal *essentialis*, ut in vino Mosellanico & *pomatium* nostro manifestum est; hoc ad fundum demittente *tartarum*, mucosa fece gravatum maxime, illo ad dolii latera salis ejusdem *tartarei*, sive *essentialis*, plurimum seponente. Nec certe longe differt vinum Rhenanum a *pomatium* generoso, nisi quod hoc multo plus *mucilaginis* habeat; quippe quorum salia nativa videntur maxime congenera, etiam *microscopio* conspecta ejusdem sunt plane figuræ: atqui utriusque salia nonnisi post longum tempus comminuuntur ita, ac subiguntur, ut liquor pomosus ad potum aptus reddatur, aut salutaris. — Imo *pomatium* ex pomis agrestibus & acerbis expressum, vix nisi secundo, vel & tertio demum anno, aut potioni gratum, aut salubre tandem evadit.

Vtravis horum mustea si bibis affatim, doloribus colicis & *rheumaticis* certo certius vexabere; nec arthritidi obnoxii hæcce hauriunt impune, quippe quos protinus corripit paroxysmus. Nec graviores pœnas luunt bibaces Germani, ad ripas Rheni & Mosæ incolæ, se vino *tartareo* ingurgitantes, quam nostrates *pomaceum* avide perpotantes: ibi enim & hic arthritidis morbus est *endemicus* & maxime communis; neque tot uspiam, etiam inter plebeculam, podagra laborant, quot in Damnonia provincia, ob *pomaceum* notissima. Ac credere fas est, morbi hujus frequentiae causam fuisse multum & continuum vinorum usum, *tartaro* maxime abundantium, qualia sunt vina Mosellanica, Gallica, & *pomacea* nostra: ex quo enim horum inyaluit usus, longe magis quam ante increbuit arthritidis. Vinum Burdegalense, præsentis ævi delicias! haud magni fecit ætas elapsa; & decuplo plus *pomacei* nunc factum & epotum est, quam annis abhinc triginta. Si

Si quis vero dubitat forte, an musto pomaceo tanta vis infit tartari, experiatur ipse, modo ab ANGELO SALA optime descripto (*mucilaginem* nempe a succo abstrahendo) quanta copia salis *essentialis* ab eo colligi potest: inveniet utique permultum. *Pomaceum*, more vini Rhenani, *tartarum* ad latera cadorum haud equidem seponit; hoc autem ejus defectus minime argumentum est, cum nec vel ipsum vinum Rhenanum, nisi postquam mucosam & teerestrem faciem fundo demiserit, ad vasis latera *tartarum* rejicere possit. — Pari ratione vina Hispanica nullum cadis *tartarum* dant, ob nimiam scilicet oleosam & tenacem colluviem, qua irretitur. Nec ulla arte separari potest sal citrii, five limonis, ab humore suo expresso, sale tamen acido, si quis alius succus vegetabilis, mame scatente; utpote qui permulta *mucilaginis* quantitate implicatur: quod & laudatus SALA in Tartarologia sua dudum annotavit, & ipse experiundo verissimum esse didici. — At pomaceo novello plurimum inesse *mucilaginis*, argumento est lentor iste, quem contrahit, olei instar, si vel nec debite fermentatur, nec saturatur satis sale actuoso, *mucilaginem* sulphuream attenuante: hujus etenim defectu, *pomaceum* ex mitioribus pomis, intra anni spatium in liquorem viscidum & pendulum quasi certissime convertitur. Porro fere semper observamus, quod, dum mustum pomosum in cupis ad despumandum asservatur, pelliculæ tenaces formantur, quas coria putrefacta esse crederes: similes etiam doliorum lateribus adhærescunt.

Videamus jam breviter, quid mali nostris infert corporibus succi pomorum crudi, nec fermentati probe, nec defæcati, ingurgitatio: de musto

musto differentem audiamus HIPPOCRATEM, Lib. II. de Vict. Ration. Γλεῦκος Φυσᾶ, καὶ ὑπάγει, καὶ ἐκταράσσει ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ διακωρέει Φυσᾶ μὲν, ὅτι θερμαίνει, ὑπάγει δὲ ἐκ τῆ σάματος ὅτι καὶ θάψει, ταράσσει δὲ ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ διαχωρέει. — Succus fructuum ὡραίων cito fermentat, inter fermentandum aër musto permixtus dilatatur maxime, ut vix doliis firmissimis coerceri possit. Si quis ergo vinum musteum hauserit avidius, in ventriculo & intestinis fermentet vehementer necesse est; hæc dein flatu distendat valde, torqueat, excruciet; ope caloris namque fermentatio & aëris rarefactio augetur maxime: at mustum fermentans vix continent roburnea vasa, quid non inde malorum intestina hocce referta passura esse credamus? Nec mirum utique hæc consideranti, si historia medica funestissimos eventus, intestina nimirum ab indomabili gas, sive flatu, disrupta denarrat.

Nec ventriculo & intestinis solum nocet fermentans mustum, quatenus aëre furibundo turgidum; habet insuper stimulandi & abstergendi vim summam: nam vix aliquid musto magis smeeticum datur, fere cuticulam ejus abradit, qui musto manus abluit. Cuique anatomia vel leviter imbuto notissimum est, intestina mucō quodam blandissimo oblita esse, quem (non hic solum, sed alibi) ad fallendam ingestorum acrimoniam providens secrevit natura: hunc autem abstergit penitus nimius succi saponacei usus, qualem maxime præstant fructus ὡραῖοι. Hinc vomitus, cholera, diarrhæa, dysenteria, ex horum ingluvie: deterso enim viscerum mucō, munimine quasi tunicæ nervosæ, ea quidem minimæ acrimonix impatiens, nedum salium crassiorum, quibus abund-

dant tales fructus, & horum aculeis lancinata undique, cruciatur admodum. Atroci adeo dolore percita intestina, motu eorum *peristaltico* plurimum adaucto, hostem infensum valde expellere omni enituntur ope. Sequitur dehinc vomitus enormis & alvus citissima; at fausto ut plurimum omine inimico aufugienti patent portæ: incarcerato autem fermentante humore, interanea tam valide distendit, ut nec se contrahere, nec motu *peristaltico* acres & furibundos humores depellere queant: vesicæ urinariæ ad modum, nimia distentæ urina, quæ se exonerandi omnem vim perdidit. Horrendus hinc oritur dolor, deinde intestinorum inflammationes, quas cito vel gangræna, vel disruptio, excipit, ni promptum adhibeatur remedium.

Cum autem, vel a facultate pomorum adstringente (utimur namque ad conficiendum optimum *pomacei* genus maxime acerbis & austeris, ideoque in regione nostra horti talibus potissimum abundant) vel a stomachi, ac intestinorum, robore nativo eorum, qui *pomaceum* perpotant novellum, acciderit, ut nec concitetur vomitus, nec perturbetur alvus, mala tamen persæpe sequuntur atrocia. Hujus enim longa & frequente potatione tanta vis *tartari* indomiti ingeritur sanguini, ut non solum sanguis ipse inde reddatur acris valde, sed & ab impuro fonte omnes ab eo secreti humores. Hinc loco perdulcis & lubricantis mucii, per glandulas *Haversianas* percolati, mordax quasi coagulum: dolor hinc artuum oritur pungens, ac motus impotentia. — Loco blandissimi liquoris, nervos irrigantis, latex corrodens: hinc nervorum distentiones, hinc insultus epileptici. Sanguine porro tanta salium copia saturato, corpu-

scula salina in mutuos amplexus ruunt, & majores formant massulas, quam quæ per arterias *lymphaticas*, vix utique per sanguineas *capillares*, perfluere possunt: hinc nascuntur obstructions variæ, atque propaginis nervosæ vellicatio summa.

Tandem etiam & vel ipsa bilis, balsamum istud *πολύχρηστον* corporis, corrumpitur, & ab acido pomoso superabundante domatur, quæ vel ipsa debet esse acidi domitrix: pluribus siquidem constat experimentis, quod bilis, si nimio cum acido, vel vegetabili, vel minerali, commiscetur, viribus spoliatur, iners reddatur prorsus, & in coagulum fere abeat. — Ferax hæc causa malorum! stagnante enim in acinis ductibusque jecinoris inspissata bile, tumor, vel induratio, hepatis subsequitur, unde *circulatio* & *secretio* per magnum hoc viscus impeditur maxime. Quanta dehinc oritura sint mala, perspiciet facile, qui arteriarum *mesentericarum* & *cæliacæ* distributionem, atque, ex harum ramusculis, venæ portæ cursum etiam, perpendit probe: at cum hæc describere longum esset, missa faciam, breviterue tantum considerabo bilem, quatenus acido contaminatam, & in *poris biliaris* & vesica fellea nimium diu stagnantem.

Jam itaque in hepate subsistente bile, nulla fit ejus in *duodenum* excretio, unde nec *chyli* lentor, nec aciditas attenuatur satis, vel subigitur probe. *Chylus* autem glutinosus per vasa lactea sanguinem intrans lentorem ejus adauget, jampridem, ab acido & austero pomorum succo, nimis crassi: hinc secretionem omnes, quæ lege naturæ, fluidiores esse debuerunt, factæ sunt justo crassiores; multa etiam hinc mala! cæterum intestina, proprio bilis stimulo privata, feces tardissime deponunt, unde alvus fit astricta admodum. — Certe

tum squalidus ille luridusque color omnium ex hoc morbo laborantium, tum crassa eorum & crocea urina, indicia erant manifesta satis, bilem nec debito modo secretam fuisse, nec in intestina excretam.

Quanquam bilis ab acido coacta in cysti fellea, ac in ductibus hepaticis, iners velut & torpida per spatium aliquod hæreat, latet tamen anguis in herba. Si quis enim corporis humor, vel blandissimus, extra aream *circulationis* effusus, calori corporis humani exponatur diu, & motu partium vicinarum agitetur; tenuior indies & acrior factus in acerrimam & vasa omnia corrodentem faniem mutabitur tandem. Nonne pulchram sæpe mammam ex stagnante solo dulcissimo lacte depascitur ulcus horrendum? Si hæc humori suavisissimo, annon eadem, imo & vel graviora longe eventura sunt bili, etiam in statu naturali omnium acerrimo? cui & jam insuper plurimum salis acidi adjicitur; qui, quanquam forte bilis *alcalinam* putredinem temperet paululum, vi tamen corporis vitali exagitatus assidue, acrimoniam demum exauget maxime.

Bilis nisi ab effuso acido haud viridescit, & quo fortiora admiscuntur acida, eo intensior oritur viriditas, prope ad nigritiem accedens, ac coagulatio fortior, ut colore & consistentia propius absit mistura a fuligine affuso atramento: fit hoc clarius, si cum felle humano, quod magis forsitan *alcalinum* est, quam de alio quovis animale bilis, instituat experimentum. — Hæc certe mihi videtur esse bilis atræ & æruginosæ origo longe frequentissima: falluntur utique, qui has bilis species in primis solum viis formatas esse credunt, cum qui in extispiciis humanis versantur, in ve-

fica fellea, & ipsis poris biliariis, tum atram, tum porraceam, offendant sæpius.

Huic ratiocinationi adstipulatur experientia qua sine vana omnis *theoria*, bella sit utcunque. Obstupui sæpe videns bilem æruginosam, ac, vel ipsa acriorem longe, atram, vomitione rejectam, metalla ipsa corrodentem, & in pavementum, hauc aliter quam effuso spiritu vitrioli, bullientem: quin imo tam acerbe acidam, ut dentibus cum horrore summo stuporem incusserit, faucesque ipsas excoriaverit. Nonne hæc maximæ aciditatis argumenta? vix hercle majora facit ipse vitrioli spiritus. Apud GALENUM ideo, aliosque, bilis atræ characteres (qui & porraceæ itidem conveniunt) sunt τὸ δριμύ, τὸ ὀξύδες καὶ τὸ διαβρωτικόν. Curavi olim nauclerum quendam honestum, a Virginia reducem, qui torminosa alvo primum, gravissimis dein nervorum distentionibus & delirio correptus, plurimum bilis viridissimæ, subinde aterrimæ, ac quam maxime acidæ, evomuit. Huius inter convulsionem, dum cochleare argenteum in ore, ne linguam scilicet demorderet, intruderem astantes, momento quasi temporis colore plani atro infectum retrahebant, ac si in spiritu nitri intinctum fuisset. — Hic autem homo, ut hoc obiter notem, succo limonum acerbissimo captus valde, eum in omni fere potu hauserat abunde nec possum sane quin addam, me sæpissime horribile atra, aut porracea, afflictos esse notavisse, qui frequenter prius ex ventriculo, ob corrodens & valde pungens acidum, laboraverant. — Jamque in memoriam redit, quod annis abhinc quindécim, a generoso quodam juvene, acetariis atque pomaceo impense dedito, & id propter colicis & rheumaticis doloribus frequentissime vexato, san-

guinem

guinem detractum attonitus viderim, cujus serum, succi instar e poris expressi, erat viridissimum: vide porro observationem nostram secundam Act. Philosophic. No. 382. (*)

Haud equidem ignoro, optimum SYDENHAMIVM, bilem porraceam ex sola spirituum αἰαξία ortum ducere affirmasse: quod si verum erat, tunc in omni graviore animi *pathemate*, vel spirituum a quacunque causa vehemente agitatione, bilis porraceæ generatio sequeretur, quod tamen plerumque falsum est. Animi *pathemata* profecto bilem movent & exprimunt (idcirco phrasi aptissima dicitur, bilem illi commotam esse, qui ira incensus est:) at si bilis, enormi spirituum motu expressa, acido alicui humori in visceribus occurrit, fit illico viridis; quæ persæpe in magnis animi perturbationibus evomitur. Nonne autem hunc hominem, jam, ex vehemente animi motu, viridem evomentem bilem vidimus, qui paulo post forte, a graviore commotione flavam omnino vomebat? Nonne ille, in perturbato mari navigans, hodie bilem viridissimam rejicit, qui postridie tamen croceam prorsus ejecturus est; & e contra? bilis utique extra corpus, ab agitatione vel fortissima, haud viridescit, nec nisi admisto acido, vix intra itaque. — Quod sentio dicam; spirituum agitatio vehemens, sive graviora animi *pathemata*, concoctionem lædunt maxime, atque sic *chylus* in stomacho acescit, cui profluens admista bilis evadit viridis; dumque stomachus est infirmus, quicquid intus assumitur, haud probe digeritur: unde diu in intestinis & ventriculo pituita acida dominari potest.

Bilis igitur, seu viridis, seu atra, in vesicula fellea & in ductibus hepaticis congesta diu, &

E 3

cor-

(*) Hic translata p. 12.

corporis calore fota, tandemque liquefcens, vel ab extremis venæ cavæ ramusculis absorpta in massam rapitur sanguineam, vel per ductum *choledochum* in intestina effunditur. At cum utraque jam facta sit summe acris, sanguine confusa, mira excitat mala: nempe genus omne nervosum irritando dolores, anxietates, spasmos, infert. Vascula pariter rodit teneriora, &, in cerebrum translata, illi est perquam infensa. — Intestinis vero aliena maxime enormes concitat vomitus, atque horrenda tormina.

Bilis autem atra, acida, acris sit utcunque, nequaquam tam funesta est humanæ fabricæ, quam bilis atra *alkalina*: acidum enim fortissimum hæud æque potenter vasa, partesque corporis erodit, ac lixivium fortissimum *alkalinum*, quod dicto citius substantias animales dissolvit penitus. Imo vero bilis putrescens, ni ab acido mitigetur virus, in faniem acerrimam, omnia corrodentem, mox abit. De hac adeo tantum bile intelligendus est HIPPOCRATES, sensu absoluto, in Aphorism. 22, 23, 24. Sect. IV. & Coac. Prænotion. 74. Lib. I. Edit. Duret. itemque ab HIPPOCRATE CELSVS, Lib. II. Cap. VIII. „Tormina ab atra bile orsa, mortifera., Est enim *gangrænosa* sanies icterum, vel *hepatitidem*, male judicatam consequens. Diros hujus interdum notavi effectus, quondam præcipue in matrona quadam, spiritibus vinosis addicta maxime, quæ & inde in icterum nigrum inciderrat: illa namque paulo ante mortem vomuit multa, atra, foetidissima, brevique post multo cum sanguine, *ἀνὰ καὶ κατὰ* rejecto, (exesis nempe vasculis sanguineis) reddidit animam. — Atque mercede ob acrimoniam putrefactæ bilis, quæ omnia vasa destruit confestim, accidit, quod *hæmorrhagia* ictericis symptoma fere funestum est.

Est & alia bilis atræ (dictæ) species, priore longe, longeque mitior, quæ recrementum quasi sanguineum est: de hac posteriore ita GALENUS, in Commentar. ad Aphorism. HIPPOCRATIS 53. Lib. VI. Μενήσθαι γὰρ χεὶ τῶν περὶ τῆς μελαίνης χολῆς, &c. i. e. „Meminisse enim oportet eorum, „quæ in aliis scriptis nostris de atra bile definita „sunt; nempe quod quædam ex flava bile super- „affata fiat, quæ omnino est maxime perniciosa; „alia vero, ut ita dicam, ex cœno & fece sanguini- „nis, quæ quidem crassiore, quam illa, est substan- „tia, sed multum a qualitatis malignitate rece- „dit.„ — Idem vero rectius hanc vocat χυμὸν με- λαγχολικόν.

Has idcirco bilis atræ differentias protuli, ne quis, ejus species male confundens, me de bile mitiore, seu potius succo *melancholico*, ea denarrasse existimaret, quæ de bile atra, acida, solummodo vera sunt.

Tanta, tamque gravia, hominibus accidunt mala, ex immodico & perlongo fructuum ὠρεῶν usu, eorumque succo, nec fermentato probe, nec bene defæcato; pomorumque præsertim, quæ non solum succum habent acidum valde, sed & aust- rum insuper. — Hunc autem longa, ac debita, fermentatis potum reddit jucundum sane & salutare. Perpetuo enim & intestino fermentatio- nis motu sales *tartarei* crassiores comminuuntur maxime, & subtilissimi tandem facti, ad permeanda vel minima corporis vascula apti redduntur. — Cum vero particulæ alicujus momentum, in aliud impingentis, a quantitate & velocitate conjunctim oriatur, minima corpuscula levissimo impetu feruntur, ni moveantur ocissime: sales ergo, valde subtiles facti, leviter tantum irritant ner-

vos, eosque titillant potius quam lacerant. — Præter hæc crudum musti oleum attenuatur maxime, salibusque *tartareis* intime conjunctum, iis vaginulas quasi sulphureas præbet: ita tandem pomorum *tartarum* fit veluti sal quoddam *volatile* oleosum, & liquor pomosus gratus valde potus & satis salubris.

Vix utique datur ad *alcalinam* acrimoniam præstantius remedium: nihil magis, aut efficax, aut jucundum, nautis *scorbuticis*; nam fœdis eorum ulceribus brevi medetur, ac putredinem gingivarum fœtidissimam delet prorsus: plurimos certe vidi, a navigatione longa teterrimis obsitos ulcusculis, & lue *scorbutica* tantum non confectos, solo usu pomorum mox restitutos. — Ac nullus dubito, quin generosum *pomaceum* foret saluberimus potus ad Indias navigantibus: imo plures jam satis experti sunt salutares hujus effectus. — Hoc habeo etiam addendum, quod, ex quo, apud omnes fere nostrates, tanto fuit in usu, evanuit pene & tetra scabies & horrida lepra, quæ oras has maritimas olim infestaverunt maxime, Cornubiam potissimum.

Res nunc & ordo postulant medendi methodum.

Quod ad sanguinis missionem attinet, utcumque ea sit necessaria prorsus in colica (uti dicitur) biliosa; ac jure merito, apud SYDENHAMIVM, aliosque, primum obtinet locum, ubi dolor vehemens, pulsus fortis & citatior, atque ardor febriculofus, hanc postulabunt, (ne scilicet gravis inflammatio viscerum accederet:) in hoc tamen, quem jam descripsimus, morbo, adeo nil prodest, ut etiam plerumque noceat. Debilis enim tardusque pulsus, & spiritus graviter oppressi, *symptomata*

ptomata in hoc morbo perpetua, sanguinis dispendium vix tolerant, nedum requirunt. — Et vel ipse SYDENHAMIVS, contra quod in colica biliosa præceperat, ubi morbus colicus fructibus *horaryis*, nimis avide ingestis, originem debuerat, non nisi post sumptum *emeticum* & *anodyna* venam secari iussit. At certe vix video, cui bono sanguis tunc emittendus sit, nisi nimia ejus quantitas, velocitas, aut calor, venæ sectionem ante omnia postulaverint: quandoquidem, nisi sanguine misso, in corpore *plethorico*, non levi cum periculo moveatur vomitus.

Fateor equidem, me, antequam morbi naturam perspexeram penitus, quibusdam sanguinis missionem imperasse, ad dolorem nempe atrocissimum leniendum: at effectus fuit opinione longe minor; nam omnes pene in gravem animi deliquium inciderunt. Quid quoque hoc efficere potuit in artuum dorsi que dolore experiebar, at successu utique haud meliore, quinimo infausto ut plurimum eventu: quibus enim sanguis larga manu detractus fuit, omnes fere, *paralytico* affectu correpti, vim prorsus motumque manuum perdiderunt, nec usum earum, nisi post longum tempus, recuperaverunt tandem; ac quod dolendum certe, aliqui hoc tempus adusque resolutione manuum laborant. Ex hoc profecto errore, vel levissimum accidens fuit diu durans tumor pedum hydropicus. — Paucis igitur: Si forte venæ sectio, propter sanguinis nempe multitudinem est præcipienda, debet id fieri incipiente morbo, & priusquam *narcotica* administrantur: nam non in hoc solum, sed & in omni fere morbo, perpetuum est, quod ægri facilius longe missionem sanguinis ferunt ante, quam post opii usum.

Quamvis venæ sectio huic morbo rarissime conveniebat, medicina tamen vomitoria fuit semper utilis, in principio utique perneceffaria: five enim *anodyna* dederis, five *cathartica*, aut vomitu rejecta protinus, aut pituita tenacissima implicata, neutiquam vel dolorem lenirent, vel moverent alvum, si ea præsertim in forma solida exhibuiffes. — Memini profecto me consultum fuisse a pharmacopola quodam gallico, pro uxore cujusdam pictoris, cui dederat saltem (partitis autem vicibus) Pilul. ex duobus $\mathfrak{z}\text{ij}$, quibus & adjecerat etiam calomel. $\mathfrak{z}\text{ss}$, eaque omnia incluserat portione larga infusus purgantis fortioris; quid inde? vomuit equidem, parcius autem, at ne vel minime respondit alvus. Ego vero *emeticum* propino statim, haustaque dein, pro more, affatim infusione salviæ & florum chamæmeli, immensam plane ejecit quantitatem muci quam maxime visceridi, cum ipsissimis pilulis, nullo fere modo mutatis, quanquam plures ante horas deglutitæ fuerant.

Hic jam obiter venit notandus error eorum, qui *cathartica* resinosa exhibent, nec cum sale aliquo solvente, nec ovi vitello, commista; quæ faciant ut resina sit in visceribus dissolubilis: Si quis enim sinceram, aut jalapii, aut scammoniei, resinam alicui porrigit, pituitosis & aquosis humoribus in primis viis abundanti, haud magis alvum movebit, quam si meras ministrabat quisquillas, & hujus actionem ita non juvat (quod vulgus tamen solet) jusculi avenacei larga potatio, ut eam prorsus impediatur. — Plantas ideo resinosas, optime præparatas, porrexit alma natura sale nempe proprio solvente divites, quem certe, dum resinam conficit male feriatus chemicus, perdit omnino.

Sed e diverticulo in viam. — Inprimis itaque, hoc morbo laboranti, ad hunc modum præscripsimus:

℞. Rad. Ipecacuanh. ℥i. vel ℥iss. Sal. Absynth. ℥ss. coq. ex Aq. font. ℥iv. ad ℥ij. dein coletur decoctum, cui adde Aq. Flor. Chamæm. Comp. Syrup. e Spin. Cerv. ana ℥ss. m. f. Potio emetica. — Ad vomitum promovendum hauriat affatim pulli gallinacei decoctum, vel, quod magis probo, infusum salviæ & Flor. Chamæm.

Emeticum hoc nostrum, præ omnibus, quæ probavi unquam, operando videtur lenissimum, at detergendo potens satis & effectû certissimum; cito enim vomitum ciebit, nec longa in intestinis mora tormina creabit: (quod, ipecacuanh. in pulvere assumpta, sæpissime evenit) huic, dum violentius volo, *tartari emetici* grana aliquot, aut cochleare unum, alterumve, vini benedicti adjicio.

Vomitû hoc modo provocandus est alternis diebus, vel ad quartam nonnunquam vicem: cum etenim maxima copia pituitæ tenacissimæ obruitur stomachus, cum magna vis corruptæ bilis eum opprimit, quis medicinæ profectus expectandus est, nisi hæc expurgantur penitus? Quod rectius longe sursum, quam deorsum, faciendum est: licet enim ponatur, ea ejici posse per inferiora, nonne tamen longe commodius per vicinium os evomenda sunt, quam per longum intestinorum iter deturbanda? Quin etiam, dum per intestina depellitur putrida ventriculi colluvies, pars istius tenuior ab osculis venarum lactearum resorpta, sanguinem inquinabit, dum pars crassior, in plicis viscerum hærens, atrocia excitabit tormina: atqui si omnia expurgari potuerunt, inter descen-

dendum tamen tunicam intestinorum nervosam cruciarent maxime. Constat igitur ineptum esse, velle per alvum purgare stomachi colluviem.

Nec solum ad hunc morbum proficit vomitio, quatenus perpurgat ventriculum, sed & inter vomendum partes stomacho proximiores concutuntur & vellicantur maxime: quicquid ita humoris in hepate, vel pancreate stagnaverit, exprimitur, ac vomitu proinde ejicitur. — Cum autem stagnando corrumpatur omnis corporis humor, atque inde acritudinem contrahat assidue; si per alvum excernendus foret, tum intestina torquendo, tum vasa lactea subeundo, plurima produceret mala. Vomitione ergo optime exantlatur bilis, five porracea, five atra, utraque in hoc morbo frequentissima. — Quinetiam sæpe certe notavi, ex peracta vomitione, vel ipsos artuum & humerorum dolores cessasse, pro tempore saltem; ad divini senis effatum, Lib. II. Prædictorum, quod sic reddit CELSVS noster, Lib. II. Cap. 8. „Humerorum dolores, qui ad scapulas, vel manus, tendunt, vomitu atræ bilis solvuntur.“

Cum jam vomitus conquieverit, quod exhibitis *paregoricis* cito efficitur, danda sunt protinus medicamenta per alvum purgantia; iisque rectissime addenda sunt *anodyna*: siquidem obstinata alvus & dolor ventris gravissimus sunt in hocce morbo *symptomata* perpetua. — Ideo ubi colicus dolor sævit admodum, *opiata* purgantibus adjici debent; nempe ut dolor reddatur tolerabilis, ut intestinorum relaxatio deinde sequatur, atque ut eorum motus peristalticus fiat constans & regularis, nec interruptus, nec perversus. — Dolor omnis agit ut stimulus, vel rectius stimulus sensum

sum doloris excitat: stimulus autem omnis ad contractiones concitat fibras, easque in *spasmos*, si sit vehemens, adigit. Cum itaque dolor colicus atrocissime urget, intestina in quibusdam locis convulsionibus afficiuntur, & fascia quasi constringuntur, adeo ut, nisi tormento sopito, nec alvus nec flatus infra transmitti possit: hac adeo de causa, dolor colicus vehemens secum plerumque habet comitem alvum valde adstrictam. Rectissime ergo in omni colica graviore *anodyna* purgantibus adjiciuntur; nec certe hoc novum est, experientissimus enim RIVERIUS in Cap. de dolore colico præscripsit Aloes ʒi, Scammonei gr. vi, quibus Laudani opiatum adjunxit grana duo: imo in observatione prima centur. 2dæ iisdem admiscet grana quinque laudani. — At cum id se facere ex auctoritate HIPPOCRATIS opinatur, mea quidem sententia fallitur; nam vox *μηκωνίς*, in loco a RIVERIO citato, non succum somniferum papaveris (nisi forte τῆς ἀφρώδεος sive spumei DIOSCORIDIS, quod vehementer satis purgat) significat, sed πέπλον, sive πέπλιν, (*) genus scilicet medicamenti alvum purgans: hoc idem etiam *μηκάνιον* significat apud HIPPOCRATEM sæpissime (nisi quando epithetum ὑπνωτικόν adjicitur ut Lib. II. de morb. mulierum, p. 670. Edition. FOESII) ita quoque *μηκωνίς*, sive *μηκωνίτις*, a GALENO explicatur in exegeſi vocum *Hippocraticarum*, *μηκάνιον τὸν πέπλον καλέμενον. ἐν καὶ μηκωνίτην ὀνομάζει.*

Sed ad remedi. — Vomitu peracto, ego uti soleo sequentibus ℞. Pil. Coch. min. ʒi. vel ʒss. Calomelan.

(*) Πέπλος καὶ πέπλιν ἑγγυτάτω μὲν τὴν ἰδίαν ἀλλήλων ἐς τὸ παύειν Ruf. Ephes.

melan. ℥ss. Laudan. solid. gr. i. Ol. Caryoph. gutt. i. m. f. Pilul. vel ℞. Rad. Jalap. ℥i. vel ℥ss. Spec. Diamb. gr. viii. Calomel. ℥ss. Syrup. de Spin. Cerv. q. f. m. f. Bolus. — Pilulæ autem non ita facile rejiciuntur — Post duas dein, tresve horas senæ infusionem, vel mannæ solutionem, atque id genus medicamenta, præcipio; quibus & interdum adjicio oleum amygdalinum, aut olivarum, nisi ubi stomacho oleum valde alienum est. Horum dosin & augeo & repeto, pro ratione *symptomatum*: hisce vero pacatur dolor, relaxantur intestina, ad dejectiones stimulantur leniter, & oleosis lubrica redduntur. At si ne sic quidem alvus respondet, totum abdomen foveri jubeo fomento emolliente, idque potissimum ubi venter tensus est admodum & durus, vel *spasmo* maxime contractus. Hoc blando vapore abdominis integumenta penetrat, ac intestina ipsa demulcet, rigidas hoc emollit fibras, easque nimis tensas relaxat. Mirandum plane successum sæpe notavi ex applicatione fots hujusmodi. ℞. Rad. Althææ, Sem. Lini — Fœnugræc. ana ℥iij. Flor. Chamæmel. M. iij. Cap. Papav. alb. ℥iv. coq. ex Aq. font. & Lact. dulc. ana P. æqual. — At effectus longe feliciores expectandi sunt, si æger in semicupium demittatur ex iisdem paratum. Mihi, hæc afferenti, facilem dabit assensum quisquis felicissimos balnei emollientis in doloribus nephriticis effectus observavit. — Haud raro profecto vidi sævissimum paroxysmum *nephriticum* solo balnei usu derepente solutum, cum nec prælargæ sanguinis missio, nec laudani doses, æque haud mediocres, vel profecissent hilum. Imo permultis didici experimentis, nihil ad dolorem sedandum, ac calculum per ureterem demittendum, æque conducere ac balneum tepidum & emolliens.

Acci-

Accidit autem sæpissime, quod feces alvinæ in hac colices specie, valde indurantur, & in valvulis coli hærentes, flatibus & stercorei repagula sunt, adeo ut, dum omnia ibi sistuntur, nihil ultra transmitti possit: hac sola de causa sæpissime oriuntur gravissimi dolores, ubi præsertim intestina purgantibus irritantur. Quamobrem si post horas aliquot, ab assumpto *cathartico*, alvus nihil reddit, oleosum & emollientem clysterem injici præcipio, quo & intestina reddantur lubrica & stercorea molliora: dein (si opus erit) alvus acriore *clysmate* duci potest.

Si quis alius morbus, hic profecto, de quo jam agitur, frequentem *catharsin* alvumque diu solutam requirit: medicamenta ergo leniter purgantia per dies aliquot continuos exhibenda sunt; inter quæ laudo potissimum rhabarbarum, pilul. russi, tinctur. sacra. quibus subinde adjungi debent calomelanos grana aliquot. Terebinth. etiam Veneta, aut Cypria, ovi vitello subacta & aquæ alicui *cardiacæ* admista, alvum purgat commode, & plurimum facit ad *rheumaticos* dolores, colicen comitantes. Interea tamen *anodyna* quædam liberali manu porrigenda sunt; neque enim aliter sævissimos compescere dolores, neque iisdem occurrere potes, recursuris alioquin promptissime, nisi repetita dosi lacrymæ papaveris tormenta reprimas. — Quod tamen ad opii dosin attinet, nihil certi statui potest, cum ipsissima dosis alterum soporet maxime, alteri det contra dulce furere.

Longam hanc & frequentem *catharsin*, utut nova videatur, necessariam esse comprobavit experientia: alvus enim aliter mox fieret astricta valde, & gravissima tormina certo certius succederent

derent, ob acres scilicet humores, in intestina perpetuo influentes.

Non solum ad hunc morbum profligandum primas vias perpurgare necesse est, diluenda est insuper sanguinis acrimonia salina: nam ex polluto fonte haud puri diffluunt rivuli. Diluentia ergo propinanda sunt abunde, inter quæ ἀγρῖον μὲν ὕδωρ; neque enim aliud datur salium solvens, neque magis purum & incorruptum aliquid. — At ex omnibus aquis laudo maxime aquam Pyramontensem, aut Spadanam: hæc siquidem, principio prædita *chalybeato*, non tantum sales dissolvit optime, sed & *crasin* sanguinis firmat, ac fibrarum tonum roborat.

Cum per hæc sanguis sit dilutus apprime, omnino evocandus est sudor. Nil vero ad hoc idoneum magis expertus sum quam camphoram, ac divinum illud miserorum solamen, Laudanum: his assumptis ad sudores eliciendos largiter calideque hauriri debet vel salviæ, vel rorismarini, infusio, aut, quod stomacho forsan arrideat magis, serum lactis vinosum.

Qui consensum intestina inter & cutim, quæ foetidos acresque sudores, vel cuticulam ipsam erodentes, observaverat; haud ita multum obstuperet, videndo tum colicos dolores, tum *rheumaticos*, post sudationem penitus fere sublato, pro tempore saltem. — Istud certe fuit naturæ vestigia premere, cui medicus, ejus minister, prudenter obsecundare debet: frequenter enim sudores, sponte erumpentes, hanc ægritudinem allevabant admodum. — Hisce apprime convenit BAGLIVI aphorismus Cap. de Colica: „Colica „habitualis & endemica, a vino acido præsertim „oriun-

„oriunda, solis sanatur sudoriferis; vesperi tamen
 „interposito anodyno remedio.„ — Atqui miror
 ipsummet BAGLIVIVM, in eadem etiam sectione,
 usum opii in colica improbasse: sive enim sudo-
 res moveat, sive non, in vehemente colica per-
 necessarium est, ac longe longeque anteferendum
 pulveri foliorum ficus sylvestris, utcunque sit in
 terra (quod permagni est haud dubio) non in mu-
 ro nata, & licet caute (quod præcipit) foliis ulmi
 admixta. — Sed *quandoque bonus dormitat Home-
 rus.* — Sudores equidem non sunt paralyseos cau-
 sa, sed effectus: cum enim materiæ morbidæ *me-
 tastasis* in genus nervosum facta est, vel resolutio-
 ne, vel convulsione, afficiantur nervi necesse est.
 Relaxatis ideo nervis subcutaneis, per patula ni-
 mis & hiantia cutis emissaria diffluunt humores
 (quod in moribundis etiam eandem ob causam
 observatur:) quid quod & sudores diu post ortam
 paralyfin durant. — Mihi certe videtur corpus
 reticulare MALPIGHII (si mavis RVYSCHII) eum
 ob finem effectum fuisse, ut foret quasi sphincter
 universalis ductibus sudoriferis, per sua foramina
 emissis; dumque constringitur fortius (quod cute
 aëri frigido exposita accidit) tota cutis, pustulis
 quasi aspera corrugatur, & cuticulæ anserinæ in-
 star evadit: dum vero relaxatur nimium, pro-
 fluunt sudores. Sed hæc hæctenus contra doctri-
 nam BAGLIVI.

Post sudationem diluentia, præ cæteris autem,
 aqua quædam ferruginea, si ea non est, quam pu-
 rissima, iterum præscribenda sunt, diuque epo-
 tanda; ut corruptæ nimirum nova puraque ma-
 teria admisceatur, ut debitus servetur sanguinis
 fluor, & ejus corrigatur acrimonia. Nec vero
 interea omittenda sunt, quæ & imbecillum sto-

machum juvant & viscera confirmant: sic tamen ut subinde assumi debeant rhabarbarum & tinctura sacra, (quæ & ipsa intestina corroborandi facultatem habent, eaque expurgant commode) ne in illis scilicet coirent acres aliqui humores. — Idcirco pulveres (uti dicuntur) testacei ad hunc morbum proficiunt, quod acres absorbeant humores; at nisi salem. Absynthii, aut tartari fixum admisces iisdem, ac rheum barbarum, vel *ἐκκοπρότικα* quædam subinde exhibes, eorum usus non diu continuandus est: ne in canali intestinorum, diu morando, in lapideam pene abirent duritiem. Quod sane plus semel observavi, in puerulo præsertim aurificis cujusdam, cui, ob *testacea* plurima exhibita, alvi feces in tantum erant induratae, ut exsiccatum gypsum plane referrent, illasque ex ano, ope instrumenti, necesse esset extrahere. — Hoc de *testaceis* exhibendis præceptum, nisi ubi cita alvus aliquos exercet, perpetuum esse debet. Tutius ideo, imo & efficacius longe, ad acidos corrigendos humores datur aqua calcis vivæ tenuissima, maxime idoneis imbuta *stomachicis*, quæ & acidum in primis viis, ac in sanguine delet.

Quæ ad dolores *rheumaticos*, expugnandos, cum morbus artus invaserit, utilissima probavi, fuere cinnabarina, gummi guaiaci, tinctura antimonii, potiones e terebinthina, aut e balsamo copaybæ, quæ quoque ad paralyticas affectiones plurimum possunt. Sed ante omnia fere, minuta calomelanos dosis, repetita subinde; quod, si octava, vel decima vice sublimetur, nobilissimum ad plures morbos evadit remedium: idque, ad grana duo, triave, scilicet, præscripsit eruditissimus noster MVS GRAVIVS, ὁ μακαρίτης, Asclepiadeæ

piadeæ familiæ, dum viveret, egregium decus & ornamentum. — Calomelano frequenter adjicio camphoræ pauxillum, quæ, ex particulis longe subtilissimis constans, angustissimos corporis canaliculos penetrando, pennasque quasi *mercurio* addendo, vires ejus intendit maxime. Quinetiam eadem camphora corrodentem *mercurialium* præparationum qualitatem delenit, earumque spicula obtundit: quod probe jamdudum novit BATEVS, eandem, in præparatione mercurii præcipitati grisei, turpetho minerali addendo. Utillissimas quoque *mercurii alcalizati* dotes probavi nuper, addo & tutissimas.

Porro ad crudelissimos *rheumatismi* cruciatus, eosque diu permanentes inter scapulas præcipue, nihil magis prodesse novi quam *vesicatoria* superimposita; quæ ad paralyfin etiam præcavendam, eamque, si jam facta fuerit, profligandam, maxime faciunt. Membra autem resoluta, totaque spina dorfi, a summis cervicibus os coccygis ad usque, galbaneto PARACELSI (quod apud CRATONEM, vel RIVIERIVM vide) aut quod, me iudice, melius est, balsamo galbaneto HARTMANNI perfricanda sunt, adjecta quoque camphora: habet id utique vim penetrandi & aperiendi maximam. Estque hoc insuper utile remedium, ubi abdomen vehementer extensum est, aut spasmo maxime contractum: totus autem venter eo inungi debet post fomentationem idoneam. At notandum! melius longa & clausa digestionem, quam destillationem, (quod vulgo faciunt) præparatur: destillatum siquidem magis *causticum* est, & nonnunquam, si sit tenerior præsertim, erodit cutim. At si umbilicus excoriatur, difficillime utique sanatur, ac discruciat maxime: quod quo-

que caveri certe debet, cum emplastra de galbano, vel *hysterica* dicta, medio abdomini admoveantur; umbilicum nempe obtegendo involuto serico.

Cum dolores colici & *rheumatici* cessaverint paululum, tum demum uti cibo pleniore oportet, sed neque inflante, neque valido, ne viscera adhuc imbecilla lædantur. Conveniunt potissimum *gelatina* de sago, e cornu cervi raso, seu, quæ facilius paratur, de pedibus vitulinis, ova forbilia, *panatellæ*, atque id genus alia, quæ per totum etiam morbi decursum, parcius assumpta, ad vires reficiendas utilia sunt. — Potui vero nihil dari debet præterquam aqua pura, aut *chalybeata*, vini albi generosi pauxillo subinde adjecto; nam si five quid flatulentum, si five acidum est, id huic morbo affectis alienum est maxime: facile enim redire consuevit ex levissimo diætæ errore. — Porro ad *crasın* sanguinis restituendam, & confirmanda viscera, *chalybeata* quædam *stomachica* idonea sunt maxime: infusione sequente utor sæpissime. R. Radic. Gentian. — Galang. ana ℥ss. — Zedoar. — Calam. aromat. Cort. extern. Aurant. Hispalens. sicc. ana ℥iiss. Caryoph. Indic. ℥ii. Chalyb. cum Tartaro ppt. ℥iii: hisce affunde Vini alb. Olyssiponensis ℥liiss, Aq. Absynth. Comp. ℥iiss. f. Infusio clausa per dies saltem duodecim, in vase vitreo, id sæpius agitando. — Vbi viscera infirma sunt, & pituitosa colluvies redundat, maxime conducit hocce medicamentum, minime tamen alienum est stomacho. — Semina cardui, in tinctura amara chalybeata LOWERI, ingratum admodum lentorem fundunt; neque aliquid Gentianæ, præter nomen, est in aqua Gentianæ composita, quam recipit infusio Loweriana.

Ultimum in hoc morbo auxilium equitatio est; neque enim ulla res viscera magis & intestina confirmat. Ea siquidem, vario admodum, ac frequentissimo corporis succussu, totum abdomen concutit leniter: quicquid adeo intestinis hæreat, pressu & agitatione continua depellit; quicquid lentoris in vasculis sanguineis retardetur, exprimit, circuitum sanguinis per vasa *mesenterica* & venæ portæ ramulos promovet maxime, ubi sanguinis cursus tardissimus est. Sanguinem itaque partim vi morbi, partim longa ibi mora, concretum fere perpetua velut conquassatione dissolvit. Obstructiones adeo glandularum hepatis, pancreatis, mesenterii, intestinorum, expedit; porro actionem splenis, jecinori intervientis, multum adjuvat. Plurimis denique constat experimentis, *perspirationem* maxime augeri equitatione: ita noxios humores in aliam partem avertendo, ac per cutim eliminando, non in hoc solum, sed & in omni fere morbo *chronico* prodest. Profecto quos vix operosa medicina fervavit, sola utique equitatio restituit penitus: cum igitur equo insidere valet ægrotus, eo gaudeat quotidie, *viresque acquirat eundo*.

Hæc quæ conscripsi modo de ratione medendi morbo colico Damnoniorum, haud male fortasse accommodari possunt colice Pictonum dictæ, Indias occidentales infestanti sæpissime: quæ ex eadem fere causa pendens, nimio nempe usu acerbissimi limonum succi, curam forsan haud ab similem poseit.

IX.

NAV TARVM

*in diu durantibus cursibus exploratoriis
& longis itineribus*

SANITATEM CONSERVANDI
METHODVS.

Nautarum quam ingentem numerum paucis his abhinc annis terribilis scorbuti perdidimus affectibus, satis notum est, quippe qui præcipue a malo alimentorum apparatu, aqua, cerevisia, cæterisque minus bonæ notæ rebus, ut vix evitandis longorum itinerum atque cursum exploratoriorum sequelis dependet: naturali enim modo navium apparatus bonitate recedit, caro bovina & suilla corrumpitur optima, aqua putrescit, atque cerevisia (ad minimum talis, quali naues replentur) non diu conservatur bona. Inde, quin protractus & continuatus talis apparatus usus gradatim humores corporum polluat, magnam sanguinis acrimoniam inducat, istumque quotidie magis magisque ad putredinis statum procliviores reddat, fieri non potest. Quorum affectuum vis, dum in humida, salina atmosphæra continuo vivunt, & intra tecta navium aërem impurum & inquinatum inspirant, insigniter augetur. Hanc ipsam hujus casus rationem esse, constans docet experientia. Ex unica navium classe plus, quam mille homines ægrotos, præter illos ipso in itinere mortuos post trium mensium iter in terram expositos vidi, quorum plurimi scorbutum laborabant summo;

summo; Navium classe ad portum reversa aër liberior, liquores salutare, alimenta nova & in primis fructus & herbæ convenientes cito ægrotorum sanguinem & humores purificant eorumque restitunt sanitatem. Aër liberior, novus alimentorum apparatus, fructus, & hortorum proventus, quæ cuncta Angli & Belgi in insula St. Helenæ & promontorio bonæ spei reperiunt, maximam ipsis in Indiæ occidentalis itineribus afferunt utilitatem; sine quibus ipsi admodum ægrotant. Sanguinis acrimoniam corrigendi alcaliscentem atque humorum putredinis progressum impediendi methodum, quæ acidis vegetabilibus & mineralibus peragitur, esse optimam, medicorum fugit neminem; quorum illa sunt securiora & dari possunt plenis buccis, hæc vero tantum guttulis.

Sanguinis statum in navigantium scorbutu hujus naturæ esse, ex foetido ægrotorum spiritu, eorum putridis corrosis gingivis, urina foetida profundius tincta, ulceribus sordidis, nigris, cœruleis & castanei coloris maculis & eruptionibus in cute, ex frequenti calore febrili, lingua sordida, & biliosa, cruentaque dysenteria, quæ illum semper magis vel minus comitantur, apparet. Nunc quoque id satis cognitum est, vegetabilem & aciscentem diætam & regimen, liberiores aërem & novum alimentorum apparatus, potum subacidum & vinosum illi certissime & cito mederi, nisi fortasse altiores egerit radices. In medendis affectibus scorbuticis valde deplorandis, a malo alimentorum apparatu, aqua perversa, cæterisque in longis itineribus exortis, poma aurantium, limonumque fructus miros edidisse effectus, satis est notum.

Quidquid autem morbum curat, illum quoque avertit. Itaque talis diæta & regimen, si in navibus adhiberi potest, contra consueti navium commeatus corruptam putrescentem qualitatem continuum exhibet antidotum & malos ejus effectus corrigit, ad minimum mitiores reddit. Atque præfectos navium, qui vinum, vinum pomaceum, limonum fructus & alimentorum recentium apparatus cæteraque secum gerunt, multo minus scorbuto affici, quam nautarum vulgarium pauperes, qui non ita sunt instructi, re veraprehenditur. Num ergo fieri potest, ut generale tale in navibus inducatur regimen? Fieri posse reor, & ratione & experientia edoctus, methodum suadeo sequentem.

Omnes naves, quæ longos cursus aut itinera ingredi volunt, instruantur boni generosique vini pomacei, quæ ad illa sufficit, quantitate: quo acerbius illud, ita tamen ut optimæ sit, notæ, eo est melius. Quod si poma tantæ utilitatis sunt in scorbuto; quin succus illorum, si fermentatione factus est liquor vinosus, admodum sit salutaris, sane fieri non potest; & sua aciditate mali corruptique commeatus alcalinam putrescentemque qualitatem ut corrigit, optime ut potus convenire videtur consuetus. Vinum hoc pomaceum ad minimum trium mensium ætatem habeat & fecibus prorsus sit depuratum, antequam ad usum transferatur. Si quando nimis recens & impurum est, ad colicas severiores excitandas, est aptum: semel ad minimum ex majoribus doliis in bona & pura percoletur vasa; id quod multum ad ejus depurationem confert, & impedit, ne corruptio accedat, quæ illud reddit inutile. Quod si autem fortasse in acidum commutetur, quod haud raro incidit, illud

Iud tamen semper erit utile; ast, quando bene tractatur, in Indiis quoque bonum & salutare conservari posse, compertum habemus. Præter cerevisiam & aquam cuilibet nautæ per diem ad minimum mensura vini pomacei exhibeatur. Sic quoque crebriorem & liberiores aceti usum in diæta nautis suadere velim; imprimis quando alimentorum apparatus ranciditatem contrahere incipiat. Præter ea navium tecta cæteraque sæpius laventur aut conspergantur aceto; postquam aër crassus & putridus ex navibus ope machinæ DOM. SVTTON'S, aut D. HALES ventilatore eductus fuit, id, quod quolibet ad minimum die semel fieri debet.

Itaque in itineribus autumnalibus pomorum quantitas importari potest in naves, quæ bene selecta & cistis siccis purisque inclusa per tres quatuorve menses optime conservantur. Sic quoque limonum aurantiorumque fructus pannis (*flannel*) dictis (aut alia istorum exhalantem humiditatem imbibente re involuti) vasis siccis inclusi & frigidi satis retenti per longum temporis spatium ita conservari possunt. Quod si vero hoc non tam facile fieri potest, ex limonum succo & spiritu ex canna sacharifera educto (Rum dicto) parata mixtura (Shrub appellata) aliqua in copia importetur: cum ea diu conservari possit, & multo sit salutarior quam impurus & adeo noxius spiritus ardens, largis adeo manibus in navibus, alibique distributus. Nihil magis noxiam istorum spirituum qualitatem corrigere potest, quod in transitu sit dictum, quam limonum succus. Vbi aqua putrescit, limonum succus, elixirum vitrioli aut acetum semper cum illa misceatur, quibus multo minus efficitur insalutare: Romanorum milites

bibebant *Poscam* (aquam & acetum puta) pro potu ordinario, illamque admodum inveniebant salutarem utilemque.

Vitrioli elixirio & aceto naves jam magna in quantitate instruuntur, & magnæ utilitatis esse inveniuntur. Nuperrime quoque lex promulgabatur, ut naves bellicæ instruerentur vino pomaceo, quod, si rite & ut decet adhibetur, maximam allaturum esse utilitatem, probabiliter sum persuasus. Re ipsa jam profecto in paucis quibusdam bellicis aliisque navibus, in quibus illud, licet tantum minori in quantitate fuerit adhibitum, ita compertum est. His mihi addere liceat, ut vinum in captis navibus repertum plerumque tenue & lentum, sæpiusque modo istud conservandi corruptum, inter milites (in primis ubi vinum deficiat pomaceum) distribuatur, factu esse optimum,

Quod quidem consilium admodum videri possit pretiosum; cum vero de plurimorum hominum non minus fortium quam utilium vita agatur, expensas nulla ratione cum utilitate, inde dependente, comparari debere, existimo. Secum ubique acetum & vinum gerebant in navium classibus & exercitibus Romani, atque militum nautarumque vulgus quotidie utriusque particeps erat. Quid? quod isti multo plures impendebant sumtus ad sanitatem militum conservandam. Itaque, si populus iste illustris & prudens vitam militis Romani tanti æstimabat, ut tantis ad illam conservandam non parceret sumtibus; cur nos quoque tanti æstimare nolumus vitam nautæ Britannicæ, qui omnino tam fortis & tam utilis est reipublicæ?

Filum abrumperere nequeo, quin mentionem faciam methodum nautas cogendi consuetam post eorum ex longis & tædiosis itineribus reditum, omnibus rebus necessariis destitutos, de amicis & familiis privatis sollicitos & plerumque fere in malo sanitatis statu constitutos neque tempus neque occasionem illam recuperandi ipsis permis- sum, multa millia ad inferos misisse: egoque ob populi honorem optaverim, ut alia classes nostras nautis instruendi methodus humanitatem & libertatem Anglorum magis decens excogitari possit. Plymuthi, die 30. Septembr. 1747.

X.

DISSERTATIO

DE

ANGINA MALIGNA.

Libro meo *de Febris* in publicum edito sæpius sese mihi obtulit opportunitas ex genere putridorum malignorum observandi morbum, quo mea de causis & cura febrium malignarum pestilentialium sententia abunde satis fuit confirmata. Illum puta, qui vocatur *angina maligna* (aut *ulcerous sore throat*), quæ in hoc regno sparsim variis abhinc annis quibusdam in locis valde consueta & infantibus in primis insigniter mortifera apparuit.

Hujus morbi descriptio accurata, quam in Anglia primum accepimus, fuit illa eruditissimi *Dr. FOTHERGILL* anno 1748. Hispanicorum Italarumque medicorum varii talis morbi genus accurate descripserunt, quod sub seculi elapsi initio in Hispania variisque in locis Italiæ magna cum violentia & strage sæviit. — Simili fortasse natura erant Syriorum & Aegyptiorum illa ab *ARETÆO CAPPA DOCE* prolata ulcera & pestilentialiter ulceratæ tonsillæ, quas in *AETIO* Amideno invenimus; & quædam profecto scarlatinarum febrium, quas *MORTONVS* descripsit, parum his videntur ab-similes.

Vix sex vel septem elapsi sunt anni, cum eam in hac civitate ejusque vicinia deprehenderem, licet magna cum strage in & circa paga & oppida

Lost-

Loftwithiel, St. Austel, Fowye & Liskeard, uno vel altero anno ante sæviret. — Anni 1751. fine usque ad *Majum* anni 1753. ista hac in urbe locisque vicinis imprimis anno 1752. valde erat communis, atque non infantes solum, sed adultos quoque plures ista morti tradebantur.

Cum sincera & accurata morborum, eorum symptomatum, methodique illis medendi descriptio, via artem salutarem promovendi sit efficacissima, maxima cum cura morbos, de quibus agere vellent, atque bonos malosque methodi remediumque, quæ illus tollendi causa adhibuerunt, effectus describere debebant medici. — Eo vero magis hoc requiritur, quando novus aut inconfectus occurrit morbus, cujus signa peculiaria pathognomonica & diagnostica sollicite sunt notanda, & peculiari ratione describendum, quæ evacuatio, quod regimen & quæ remedia in illo vel juvent vel noceant.

Pluviæ magna quantitas toto anno 1751. cecidit, in primis vero æstas generatim inconsueta ratione erat humida, frigida, sæpiusque procellosa. — Junii nihilominus in principio tempestas insigniter æstuabat & quidem observabantur dies admodum fervidi in *Julio* & *Augusto*, atmosphæra fere semper erat gravis & humida, barometron vero plerumque humilem tenuit stationem. — Terræ fructus crudi, aquosi & insipidi erant; messis insigniter erat mala & omnium generum grana faciebant damnum. — Nihilominus pauci tantum observabantur morbi, ad minimum nulli veri epidemici morbi: variolæ vero (legione *Conway's* mense Majo inductæ) insigniter hac in civitate mense *Julio* & *Augusto* disseminabantur; & quædam putridæ & miliares febres in parte

parte hujus comitatus meridionali occurrebant. — Licet re vera hic loci non eramus ægroti, morbi tamen hypochondriaci & hysterici multum prævalebant, & genus inagilitatis universalis & spirituum dejectio ubique occurrebat. Autumni tempore multo communiores fiebant variolæ & multo pejoris indolis, quam primo earum principio erant, reddebantur, hyemisque medio veræ epidemicæ, & mortiferæ. — Inter ea catarrhi, mucosæ, & inflammatoriæ anginæ, pleuritides & peripneumonix abundabant; & omnes hos morbos plerumque comitabantur erysipelatosæ vel pustulares eruptiones.

Tempestatas semper continuabat humida sæpiusque valde procellosa, ventus erat varius. — Mensis *Decembris* erat frigidus, sed a die decimo quinto usque ad diem vigesimum quintum humidus. — Iidem morbi perseverabant, & circa anni finem variæ hinc & illinc occurrebant malignæ anginæ.

Anni 1752. initium erat frigidum, humidum, sæpiusve procellosum, ventus plerumque ab oriente veniebat, interim mox versus occasum, mox versus meridiem inclinabat: Barometron sæpe valde humilem tenebat stationem, licet in Januarii principio admodum in altum tollebatur cum frigore acri. — Variolæ epidemicæ perseverabant, sæpe crudæ, crystallinæ & usque ad ipsum finem incoctæ erant, interdum valde confluebant, parvæ & sessiles; nonnullæ nigræ & cruentæ atque cum petechiis sparsim conjunctæ apparebant. — Pleuroperipneumonix & rheumatismi non inconfueti obveniebant; anginæ catarrhales mucosæ cum maxima tussi & larga tenuique exscreatione valde frequentes occurrebant; & jam quoque va-

riæ

riæ malignæ atque periculosæ anginæ cum febris gradu haud parvo observabantur.

Februarii non minus initio, quam fine mercurius altam tenebat stationem, & aër erat serenus, siccus & frigidus, sed a die octavo usque ad diem vigesimum primum multum pluriæ vento generatim ex meridie spirante decidebat. — In urbe plures deprehendebantur variolæ, licet paucæ in vicinia: quidam pleuritide, peripneumonia & rheumatismis, plures catarrhali mucosa & pauci inflammatoria angina: & quidem semper maligno genere invadebantur.

Mensis *Martii* tempestas satis frigida & sicca imprimis in ejus initio & fine erat; atque barometri alta, nunquam valde humilis observabatur statio. — Variolæ multo benigniores erant & minus frequentes. — Cæteri morbi quoque minus quidem communes, sed magis inflammatorii, nullæque anginæ malignæ inveniebantur: quidam tussi severiore & morbis excruciantur astmaticis pertinacioribus. — Sanguis jam emissus plerumque densior & viscidior quam ante varios menses apparebat.

Aprilis initio dominium tenebat aquilo, aëremque siccum serenum & satis frigidum efficiebat; Baroscopio alto, frigidiuscula per quatuor vel quinque dies succedebat tempestas, & post ea recurrebat aquilo, a die vigesimo primo spirabat W. N. W. — Sparsum variolæ, quarum quædam malignioris generis: quædam pleuritides, peripneumoniarum, rheumatismi, icterus & hydrops frequens, tusses severiores ubique obveniebant. Vermibus non minus adultorum quam infantum vexabantur plurimi.

Quam-

Quamquam mense *Majo* amœna observabatur tempestas, attamen humida, frigida & minus placida erat æstas. Atmosphæra crassa & nebulosa & barometron raro in altum tollebatur, S. W. & aquilo ventorum erant frequentissimi. Terræ fructus ad perfectam maturitatem non bene pervenientes aquosi & insipidi erant; mala messis mala exhibebat grana. — De spirituum dejectione, pigritia & lassitudine conquerebantur omnes. — Junio mense variolæ multo copiosiores atque per totam æstatem epidemicæ peiorisque indolis, quam vere non solum hic, sed quoque ubique in vicinis locis erant: sæpius observabantur confluentes, minores & nonnunquam nigrae cum narium hæmorrhagia præcipue in infantibus conjunctæ: petechiæ autem multo rarius, quam ego expectaveram, occurrebant: interdum istæ admodum crudæ, crystallinæ & incoctæ in largas confluebant vesicas, cutim valde corrodescentes. — Rheumatismi, podagra & tusses his anni temporibus consueto modo multo erant copiosiores.

Itaque nunc illud ipsum genus febrium, quod in *libri mei de aëre & morbis epidemicis* volumine primo (*) anginosa nuncupatur febris, nunc sparsim magna cum violentia sæviebat, conjuncta cum scarlatina aut pustulari eruptione, quam excipiebat pruritus vehemens cuticulæque desquamatio. Horum pulsus plerumque durus, celer, parvus, respiratio calida & laboriosa cum magna præcordiorum oppressione, ex urina interdum cruda & pallida, interdum valde tincta & turbida nihil desidebat: delirium generatim cito superveniebat. — Aegrotis plerumque in principio sanguis detraheba-

[(*) Anno 1734. Mense April. p. 114.

hebatur cum utilitate, & sanguis ipse sæpe erat glutinosus, licet non tali in gradu, qualis in veris inflammatoriis anginis; quæ tamen raro largam sanguinis detractionem & rarissime repetitam permittebant.

Februm tunc grassantium omnes miram ostendebant proclivitatem ad alias vel alias eruptiones, sudores, anginas & aphthas. — *Augusto* mense variolæ magis erant mortiferæ, sæpius illas exulceratio faucium periculofissima & deglutiendi comitabantur difficultas. — Nunc profecto anginæ malignæ frequentius occurrebant, quæ sæpius in variolis probabiliter erant implicite.

Aestate magis gratus & amœnus erat autumnus, in primis *Octobris* mensis maxima pars placebat amœnitate & serenitate, altum tenebat locum mercurius: nihilo minus atmosphæra generatim crassa & nonnunquam valde humida erat, vento plerumque ex oriente flante: *Novembris* consueti modo minus humida ac procellosa & generatim calida tempestas existerat: barometro satis alto, aëre tamen crasso & humido. — *Decembris* in principio mercurius insigniter in altum ferebatur, aëre frigido & sicco, vento E. N. E. a sexto vero usque ad vigesimum sextum, valde humidus & nebulosus, nonnunquam procellosus & barometrum valde decidebat; versus finem ventus ex oriente redibat, mercurium in altum tollebat & restituebat bonam frigidam tempestatem.

Hac periodo durante variolæ epidemicæ ubique continuabant, & licet mense *Septembri* & *Octobri* aliquo modo mitiores evaderent, sparsim tamen valde confluentes comitabantur maculæ & narium hæmorrhagiæ. — *Decembri* illæ sæpius cru-

dæ, copiosæ & tandem inconcoctæ valde largas vesicas, partes subjacentes profunde arrodentes excitabant: crustæ nigræ confluentium sæpius usque ad trigefimum ad minimum diem remanebant. — Sic *febris anginosa* semper perseverabat — & *anginarum malignarum Septembri* occurrebant multæ, plures *Octobri* ac *Novembri*, atque *Decembri* plurimis in hac civitate in loco navium ædificandarum & in omnibus circa nos vicinis locis erant communes atque tam adultorum, quam infantum magnam e vivis tollebant copiam. — Per hoc tempus simili ratione innumeræ catarrhales, mucosæ, sed minori cum severitate aut periculo obveniebant anginæ. — Mense in primis *Octobri* post tempestatem paucorum dierum nebulosam, procellosam, pluviosam a duodecimo usque ad decimum sextum diem matutinum tempus erat valde frigidum, & pruina cum aliqua glacie efficiebat, quo tempore uno impetu centum ex populo tussi, angina & magno narium, oculorum & oris defluxu afficiebantur, quæ cum parva febre, & majori vel minori eruptione vel magno alvi fluxu erant conjunctæ. — Tusses, catarrhi, rheumatismi & defluxus mense *Novembri* & *Decembri* valde erant consueti, tussi inprimis catarrhali fere quilibet aliqua ratione perturbabatur; paucæ tamen tantum occurrebant peripneumoniæ aut pleuritides; nihilo minus phthysi pulmonali corripiebantur multi & tabe moriebantur plurimi.

Per varios menses vix insignis observabatur febris, quæ vero cum angina, aphthis, & aliquali cutis eruptione erant conjuncta, idque quoque in morbis pleuriticis & peripneumonicis: tantum aëris constitutio cæteraque ad producendas eruptiones in omnibus febrium affectionibus inclina-

re videbantur. — Sanguis ægrotis detractus per omne hoc temporis spāium rarius viscidus, sed generatim primo intuitu, præcipue in ipsius morbi principio floridus & rarioris texturæ apparuit.

Sic anni 1753. erat finis. — Hiemis pars reliqua & hanc excipiens ver valde frigida erant humidaque: tempestas ista frigida usque ad *Majum* medium continuabat, & ver admodum sistebat tardum. Tunc tempestas accedebat gratior & æstas, calida, qualis vix per plures annos erat visa, sua amœnitate placebat. Variolæ atque tam catarrhales, quam malignæ anginæ minus frequentes atque minus mortiferæ ab *Januario* usque ad *Majum* existebant, ubi prorsus cessabant. — Cum æstas appropinquaret, varia pleuritides, peripneumonix & multi catarrhales occurrebant morbi: sanguis detractus nunc in genere multo densior & viscidior erat, quam per varios menses antea fuerat observatus.

Aëris constitutionis & morborum brevem hanc exhibui descriptionem periodo ista durante, qua anginæ cujuscunque generis multo erant frequentiores, quam unquam antea recordor, & quibus quoque varia eruptionis cutaneæ genera maxime erant communia, & hoc quidem in febre, quæ evenit levissima. — Quod eam in primis ob rationem feci, ut fortasse ex his ratiocinando & conjectura causas & naturam talium morborum assequi possemus. — Num tempestas frigida humidaque diuturnior illos excitabat, cum justam atque ordinatam impediret perspirationem? Perspirabile illud suppressum admodum acre redditur tandemque non minus varios, qui generali nomine scorbuti sunt cogniti, producit morbos, quam quoque mox catarrhos, anginas, pe-

G 2

ripneu-

ripneumonias, defluxus, colicas cæteraque excitat, quæ, ut latet neminem, sunt perspirationis suppressæ effectus. Talis vero naturæ in indagationes descendendi meum nunc non est consilium. Itaque ad exhibendam descriptionem, quantum fieri potest accuratissimam, anginæ malignæ, quæ durante periodo supra proposita, anni speciatim 1752. sæviebat, progredior. — Cui medendi methodum, quam deprehendi esse utilissimam, addam.

Morbi hujus impetus in diversis hominibus valde erat diversus. — Interdum rigor cum aliqua plenitudine & ægritudine faucium & dolens colli immobilitas præcipua erant, de quibus conquererentur ægroti, symptomata. — Interdum horrore & æstu alternantibus cum aliquo capitis dolore, vertigine & pigritia ingruerat morbus. — Alios invadebat cum multo majoribus febrilibus symptomatibus, magno capitis & dorsi, crurumque dolore, ingente præcordiorum oppressione, & continuis suspiriis. — E contrario quidam hominum adultiorum per unum circiter aut alterum diem quasi neque sani neque ægroti, sed inquieti & anxii obambulabant, donec lectulum petere cogerentur. — Sic primum sub impetum variabat morbus. Plerumque vero ingruerat horrore, & calore, capitis gravitate & dolore, faucium ægritudine & raucitate, aliqua tussi, ventriculi vitio, vomitu frequenti & alvi dejectionibus in primis in infantibus, qui nonnunquam severius afficiebantur, quamquam status contrarius magis communis erat adultis. — In omnibus major spirituum abjectio, subitanea debilitas, magnum pectoris pondus, & lassitudo mox ipso in principio observabatur. — Pulsus generatim deprehendebatur celer, parvus & tremulus, licet nonnunquam tardus

— *dus & repens.* — *Vrina* plerumque pallida, tenuis & cruda, interim varii auctorum hominum eam parca quantitate, profunde tinctam aut turbidam sero similem emittebant. — *Oculi* apparebant graves, rubri & quasi lacrumantes, os sæpius plenum, rubrum & tumidum, interdum tamen pallidum & triste.

Quam levis vero morbus interdiu appareret, noctu tamen symptomata valde increſcebant, & habitus multo magis augebatur febrilis; quid? quod nonnunquam prima nocte excitabatur delirium; atque per totius morbi decurſum in vespere conſtanter recurrebat hæc exacerbatio. — Equidem, cum morbus jam a declinatione propius abeſſet, ægrotum meum, quem ego die ſatis temperatum & tranquillum reliqueram, totam per noctem phrenitide quadam laboraſſe, multo ſane magis ſum miratus.

Paucis horis ante ipſius morbi impetum, & nonnunquam ſimul cum ipſo, faucium percipiebatur inflatio & ægritudo, atque tonſillæ valde intumeſcebant & inflammabantur, & interdum parotides & glandulæ maxillares ipſo quoque in principio tumore afficiebantur ſubitaneo & majori: tanto interdum, ut minitaretur ſtrangulationem. Fauces quoque admodum ſubito monſtrabant ruborem ſumme floridum, vel potius colorem clare cremoſinum, valde nitentem & ſplendentem: atque plerumque fere in uvula, tonſillis, velo palatino & poſteriori pharyngis parte variæ albidæ vel cineræ, hinc illincque diſperſæ apparebant maculæ, quæ sæpe ſubito augebantur & cito unam aut utraſque obtegebant tonſillas, uvulam cæteraque: quibus tandem cruſta ulcerum ſuperficialium (quæ nihilominus nonnunquam ſa-

tis alte partes exedebant) effingebatur. Licet tunc temporis tantum alba & humida in apice esset lingua, in radice tamen valde impura, crassa, lutea aut castanei coloris obtegebatur pellicula. — Sic nunc quoque valde nauseosus emittebatur spiritus, cujus odor infensus de hora in horam increfcebat, & in quibusdam tandem, ipsis quoque ægrotis nimis sæpe reddebatur intolerabilis.

Altero aut tertio die, omnia symptomata insigniter exacerbabantur & febris multo magis increfcebat, illique, qui adhuc per triginta vel quadraginta horas satis fortiter restiterant, ipsi cedere cogebantur. — Insigniter non minus augebantur inquietudo & anxietas, quam deglutiendi difficultas. — Vertigine, dolore & gravitate afficiebatur caput, generatim majus aut minus delirium, nonnunquam pervigilium & perpetua phrenitis aderat, quamquam alii stupidi jacentes, sæpius stertebant, sibique ipsi obmurmurabant. — Cutis erat calida, sicca & aspera; rarissime observabatur in sudorem proclivitas. Vrina reddebatur pallida, tenuis, cruda, sæpius lutea & turbida. Interdum vomitus; interdum alvi laxitas insignis, in primis in infantibus, urgebat. Ulcerum crustæ nunc magis auctæ, colorem induebant obscuriorem, partesque vicinæ magis in lividum vergebant. — Respiratio reddebatur difficilior, cui stertoris cum sibilo genus erat adjunctum, quod quasi ipsum ægrotum jugulare videbatur, vox rauca & obtusa illi perfecte erat similis, quæ a *veneris in faucibus oritur ulceribus*: loquelæ respirationisque sonitus iste ita erat peculiaris, ut homines aliquo modo circa morbum versantes facile illum cognoscere possent sonitu illo miro; unde procul dubio medici Hispanici ipsi nomen imposuerunt

fuerunt *Garotillo*, quo talem, qualis a strangulatis laqueo editur sonus, exprimere voluerunt. — Sonum illum acutum, latrantem, quem sæpius in angina inflammatoria percipimus, apud horum audiui neminem. Omnium ægrotantium spiritus valde erat nauseosus, quorundam vero in primis tempore criseos instantis intolerabiliter foetens; quidam circa quartum aut quintum diem magnam foetentis, purulenti muci, nonnunquam sanguine tincti, copiam exscreabant, & nonnunquam materia prorsus livida atque detestandi erat odoris. Simili ratione ex naribus quorundam valde inflammatis & excoriatis continuo destillabat acerrimus ichor aut materia saniosa, adeo acris, ut non solum labia, genas & manus infantum hoc morbo laborantium, sed quoque digitos & brachia ipsarum nutricum, istis inservientium, corroderet: cum hæc narium exulceratio accedebat, plerumque in infantibus sternutatio vix unquam cessans excitabatur, adultorum vero pauci, ad minimum ad insignem aliquem gradum ea afficiebantur. Admiratione dignum erat, quantam hujus materiæ copiam per hanc viam eliminarent infantes, qui sæpius istam in ore, brachiis & manibus infricantes omnem vesicis obtegerent superficiem. — Cujus defluxus ex ore & naribus subitanea suppressio quosdam jugulabat infantes, & quidam tantam ejus quantitatem deglutiebant, ut excoriationem intestinorum, vehementia tormina, dysenteriam cæteraque, immo ani quoque & gluteorum excitaret excoriationem. — Non vero solum nares, fauces aliaque acerrima hac afficiebantur materia, sed ipsa quoque trachea interdum illa valde corrodebatur, & membranæ ejus internæ frustra cum plurimo sanguine & corrupta materia exspuebantur, atque ægroti per insigne

temporis spatium languescentes tandem tabe moriebantur; licet multo frequentius incideret, ut illa valde subito & violenter ad pulmones delata illos more peripneumonicorum necaret.

Interdum quosdam satis facile deglutientes summa cum admiratione perspexi, quamquam tonsillarum & faucium tumor, muci tenacis quantitas & sonitus spirandi stridens erant terribiles: quæ cuncta, hanc malignam anginam magis ab humorum acrimonia & abundantia, quam ab inflammationis violentia dependere, satis dilucide ostendere, existimo.

Plerumque fere exanthemata prægrediebatur angina, sæpius autem ante anginam eruptiones apparebant cutaneæ, quæ interdum admodum erant insignes, licet parvus aut nullus in faucibus adesset dolor: e contrario satis severa quidam corripiebantur angina ægroti, nullo eruptionis genere obsessi; quo tamen in casu, insignis interdum cutis sequebatur pruritus & desquamatio, hoc vero præcipue adultis, rarius infantibus accidit. — Interim generatim ingens satis per summam præcipue infantum corporis cutem erumpebat efflorescentia, eaque tertio aut quarto evenit die: interdum ista tantum partem aliquam, interdum fere totum corpus, rarius tamen os obtegebat: interdum ea ex genere erat erysipelatis, interdum magis repræsentabat pustulas: sæpius pustulæ valde eminebant, & colorem profunde igneum vel rubrum in primis in pectore & brachiis monstrabant, sæpius tamen parvæ erant, ut melius tactu quam visu percipi possent, atque in cute mirum efficerent scabritiei genus. Efflorescentiæ color plerumque erat cremosini coloris, aut cutis quasi succo ribesiorum oblita esse videbatur,

tur, idque etiam in ipsis digitorum apicibus, atque cutis inflammata ac tumida quasi apparebat, sæpius brachia, manus, & digiti evidenter ita obveniebant valdeque rigidi aliquo modo dolebant. — Cutis color iste cremosinus huic morbo proprius profecto esse videbatur. —

Licet eruptio plerumque ægrotis aliquod levamen ratione anxietatis, ventriculi nausæ, vomitus, purgationis cæterorumque symptomatum afferre soleret; universalem tamen prurientem in quibusdam hominibus observabam eruptionem sine ulla symptomatum remissione: quid? quod quæcunque fere symptomata, in primis febris, pectoris oppressio, anxietas & delirium multo magis aucta videbantur: egoque plures ægrotos tanta universali, pruriente eruptione, quantam unquam vidi, obiectos, phrenitide severissima morientes perspexi: Ita ut illud, prouti in summe confluentibus variolis, morbi tantam quantitatem, si ita loqui licet, denotare videretur.

Curæ meæ concreditus erat juvenis nobilis circiter annum ætatis duodecimum agens, cujus lingua & tonsillæ tam nigræ, ut atramentum, erant, & qui summa cum difficultate deglutiebat; qui perpetuo immensam nigræ, saniosæ & valde fœtentis materiæ per octo ad minimum vel decem dies exscreabat quantitatem. — Circa septimum diem febre aliquo modo imminuta, dysenteria corripiebatur cruenta, licet adhuc cum violentiore tussi, cruenta, saniosa & fœtens continuaret excretio; — Tandem autem profecto cum maxima omnium visentium eum, admiratione hæc superabat. — Itaque quamquam tanta severa & universalis eruptio hoc in ægroto secundo & tertio proveniebat die, quantam unquam inveni, & pruritus

ritus cutis ita intolerabilis erat, ut omnem totius corporis cutem valde impetuosam ratione dilaceraret; hæc tamen ingens & temporaria eruptio parum admodum ejus febrim & phrenitidem levabat, aut alia tristitia supra proposita avertebat symptomata.

Cæterum citior & mitior eruptio fere plerumque optimum erat omen, & quando istam summæ cutis copiosior excipiebat desquamatio, exoptatissimum tunc occurrentium erat symptoma; quando vero eruptio in obscurum aut lividum mutabatur colorem, vel præmature & subito recedebat, quodlibet symptoma in pejus ruebat, & maximum imminebat periculum, in primis si purpureæ aut nigræ sparsim apparebant maculæ, ut nonnunquam accidebat; urina reddebatur limpidâ & convulsiones accedebant, aut mortifera finiebatur suffocatione tragoedia.

Morbi summus generatim gradus in junioribus quinto aut sexto die, in adultioribus non tam cito observabatur, atque crisis vix prius, quam undecimo aut duodecimo & tunc quoque satis imperfecta accedebat: Adultiorum interim quidam binis aut tribus diebus e vivis abripiebantur, cum morbus vel ad pulmones delatus eos, ut peripneumonia affectos necaret, vel ad cerebrum projectus delirantem aut comate affectum trucidaret ægrotum. — In quibusdam morbus tussim valde laboriosam, excreationem purulentam, hæmoptoen & hæcticam excitabat, ubi ægroti per varias hebdomadas languescentes tandem moriebantur tabidi.

Quod si moderatus & facilis sudor tertio aut quarto die accedebat; quod si pulsus magis lentus,

tus, firmus & æqualis fiebat, quod si crustæ faucium mitiori secedebant ratione & fundus satis purus & floridus apparebat; quod si respiratio lentior & liberior aderat, & aliquis vigor alacritasque restituebatur oculis, omnia erant salva, & salutaris crisis cito efficiebatur sudoris continuatione & urina turbida, subsidente, farinosa, expectoratione copiosa, & larga valde summæ cutis desquamatione. — Quod si vero rigor accedebat & subito evanesciebant exanthemata aut livida reddebantur; si pulsus debilior & celer deprehendebatur, & cutis calida & quasi arida remanebat, spirandi difficultas, oculi mortui & vitrei, urina pallida & limpida continuabant, phrenitis aut coma succedebant, cum frigido, viscido sudore in facie aut extremitatibus, in primis, si singultus, gulæ constrictio aut pectoris observabatur palpitatio, comitibus subitaneis liquidis invite profluentibus, lividis atque intolerabiliter foetentibus dejectionibus, de vita desperabatur. — In paucis quibusdam ægrotis paulo ante terminum fatalem non os solum tumidum, pallidum, splendens & quasi pinguedine inunctam observabam, sed totum collum valde inflatum, cujus intuitus erat cadaverosus, atque totum quoque corpus aliquo modo efficiebatur œdematosum, ita ut digitorum impressorum ipsa in parte remanerent vestigia, cute haud iterum, ut fieri solet, se attollente; id, quod indicabat, sanguinem in vasis capillaribus stagnare atque fibrarum elasticitatem prorsus esse deperditam.

Itaque cum tam varia anginarum morborumque exanthematicorum occurrerent genera, durante ista periodo, qua malignæ grassabantur anginæ; symptomatum similitudo in ipsis morborum

rum istorum variorum principiis non parum difficultatis afferebat junioribus minusque in primis peritis medicis, methodum inveniendi, qua in ipso impetu uterentur, speciatim evacuationum respectu consuetarum: experientia satis nunc edocti, omnem sanguinis detractionem alvique purgationem ad minimum aliquem in gradum in illis, quæ vocantur anginæ malignæ, nulla prorsus ratione convenire, veritati esse consentaneum.

Licet nostros medicæ artis viros generosos, in hac regni parte illam exercentes tam sollicitos, capaces & eruditos esse, quam in plurimis Angliæ regionibus, profecto existimem, attamen, ut ipsis hujus singularis & consueti morbi naturam cognitam redderem & bene ab aliis quibusdam grassantibus morbis, non parum similitudinis cum illis alentibus, distinguerem, operam navabam. Et cum efflagitarem, ut ad parvum, celerem, inæqualem tremulum pulsum in ipso hujus malignæ anginæ impetu attenderent, licet tane nonnunquam plenus & repens, sed tunc quoque tardus & inæqualis esset; — ad magnam spirituum viriumque prostrationem, — ad perpetuam anxietatem, gemitus & magnam præcordiorum oppressiorem; — ad torvos, languentes, aquosos & quasi lacrumantes oculos; ad pallidam, crudam, tenuem, licet sæpius turbidam, feroque similem urinam; — ad albam, plerumque vero humidam, licet versus radicem insigniter incrustatam linguam; — ad splendentem, cremosum faucium colorem, cum interspersis albis aut cinereis maculis vel pustulis, & spiritu nauseoso ac nonnunquam valde foetente; — ad manuum, brachiorum, colli, pectoris cæterarumque partium scarlatinam vel purpuream efflorescentiam (in aliis erysipelatofam, in aliis

aliis pustularem) ad symptomata, quæ hunc morbum etiam ipsis primis diebus comitabantur; isti melius distinguebant, majori cum cautione agebant, successuque curabant feliciori. — Plura antea occurrebant exempla, ubi sanguis temere & larga copia emissus & purgationes hoc in morbo adhibitæ fuerant, imo quidam quoque adeo stulti erant, ut mihi, sanguinem detractum pulchrum *satis* & *spissum* fuisse, dicerent, tam floridum profecto ego inveniebam, ut *agni sanguinem*, sed tam rarum & laxum, ut penna illum diffundere potuisset, qui parum vel nullum serum relinquebat, ast perfecte ita apparebat ut sanguis, cui ex vena ruenti mox *spiritus cornu cervi* affunditur, quo ejus naturalis impeditur coagulatio.

Nihil aliud, quam hoc dicam, in quibusdam hominibus adultis plethoricis sanguinem aliquem in ipsis morbis principiis detrahi posse; & paucis quibusdam sanguinis emissionem, speciatim in anginae symptomatibus, & ubi spirandi quoque difficultas aderat insignis, cum successu præscripti: ast addere debeo, sanguinis ad insignem aliquem gradum detractionem repetitam maxime esse noxiam, ubi præcipue primus sanguis emissus talem raram & laxam monstrabat texturam; nam secundus aut tertius emissus semper ut merus saniosus cruor occurrebat, ut sæpissime annotavi, — quid? quod interdum sanguinem primo emissum admodum tenui, albida aut plumbei coloris cute satis tenaci tectum observavi: sub qua vero proxime *viridescens*, *molle gelatinæ genus*, & in fundo admodum laxum, nigrum crassamentum, vix ullo modo cohærens erat. — Interim hæc sanguinis facies non minus, quam quæ supra proposita est, plurem sanguinis emissionem interdicat, & plerumque

que observatur, ubi pulsus palpitans (*throbbing*) & magnus æstus in ipso morbi accessu invenietur. — Me ipsum in primo hujus febris exortu in duobus vel tribus casibus non parum errasse, fateor, alterum illorum esse veram peripneumoniam existimabam, sed angina, scarlatinæ eruptio & ipsæ petechiæ cito satis erumpentes, qualis re vera esset morbus, me omnino docebant.

In malignarum febrium principiis sæpius illud sanguinis glutinosi & crusta obducti inventi phænomenon, nihilominus sanguis binis aut tribus diebus post ex eodem homine detractus rarus prorsus, & ut sanies quasi fuit dissolutus. — Cujus rei plura mihi nuperrime occurrebant exempla inter hujus loci *captivos Gallos*, qui *catervatim febre contagiosa pestilentiali*, sæpius cum petechiis & dysenteria cruenta conjuncta moriebantur. — Quibus in febribus (ut quoque in aliis) *chirurgi Galli*, ut eorum mos est, quolibet aut ad minimum altero die sanguinem emittebant. — Atque in quibusdam eorum præfectibus (ita tractatis) sanguinem tertio aut quarto emissum merum saniosum esse cruorem cognoscebam, licet primum emissus satis esset glutinosus. — Præter ea methodus medendi tam erat præpostera, ut eodem tempore, quo tam negotiosi cum *lanæola* essent, *ægrotos jusculis saturatissimis, quæ ex carne bovina, vervecina cæterisque comparari poterant, replerent*, atque hoc quoque efficiebatur, licet isti perpetuo delirarent, maculis nigris vel purpureis tecti, & lingua tam nigra, ut atramentum & tam sicca asperaque esset, ut pumicis lapis. — Magnum horum numerum medendi hujus methodi perversæ fuisse victimas, pro certo habeo.

Quæ sanguinis crusta obtecti facies in ipsis febribus contagiosæ pestilentialis principiis nullo modo id, quod in libro meo de *Febribus de contagiosorum effluviis* effectu in sanguinem in ejusmodi febribus proposui, infringit, sed potius confirmat: — quamquam enim ista sanguinis crasin dissolvere & tandem re ipsa destruere intendant, homines tamen, quorum sanguinis status est viscidus densusque, febre contagiosa maligna corripiqueunt, & sanguis ipse, si in ipso ejus impetu detrahatur, valde glutinosus & crusta tectus apparere potest, nihil vero minus actio fermenti contagiosi (si hac dicendi formula uti licitum est) magis magisque sanguinem dissolvit, tandem in *meram putrilaginem* saniosam convertet, & sic ille in subsequentibus ejus detractionibus apparebit. — Atque ea propter ubi justis ex rationibus in febre quadam timetur contagiosa malignitas, maxima cum cautione, quod ad sanguinis detractionem repetendam attinet, procedere oportet, cum constanter inveniatur, pulsus non minus, quam vires post secundam vel tertiam sanguinis detractionem, & profecto interdum mirum in modum post primam insigniter imminui.

Sed ut ad propositum meum redeam? — si ego ad ægrotum hoc morbo affectum in ipso principio vocabar, ego plerumque loco sanguinis detractionis jubebam, clystma ex lacte, saccharo & sale injicere ad intestina evacuanda, in primis quando alvus ægroti erat obstipata. — Siquando autem dejectiones cum impetu essent conjunctæ, pauca grana *rhæbarbari tostæ* cum *speciebus scordii*, decocto albo cæterisque conveniebant; & si diarrhæa adest profusa, cochlear unum aut alterum *Decocti Fracastorii Fulleri* crebrius exhiberi potest,

potest, quod talibus in casibus medicamentum est efficacissimum. — Quod si nausea & vomitus urgebant, lene emeticum in primis adultis præscribebam, quod quoque non tam faucium dolorem augebat, ut quis putare posset, quam potius generatim insigniter imminuebat. — Imo in infantibus sæpe necesse erat, ut illis crebrius cum *oximelle squillitico essentia* antimonii aut similibus vomitus excitaretur, alias magna tenacis muci copia illos prorsus jugulabat.

Tunc ego ægrotis mox *mixturam* exhibebam *salinam* ex *sale absinthii* aut *sale volatili cornu cervi* & *succo limorum* cum *aqua alexeter. simpl.* quibus additus erat *pulv. Contrayerv. C.* cum parva *Myrrhæ* & *Croci* quantitate: vel hæc ultima dabantur in *bolo* cum paucis *nitri* granis, si febris insigniter incresebat. — Sic quoque *camphoræ* additæ granum unum vel duo adultis admodum erat utile, si ventriculus illam perferebat: quod si vero illam respueret, *julapio* e *camphora* aut *aceto camphorato* cum *syrupo ribesiorum nigrorum, rubi idæi* similiumque usus sum. — Secundo aut tertio die *mixturæ salinæ* aut *julapio* temperato cardiaco aliquid de *tinctura mea corticis Peruv. alexipharmaca* addebam, quam tunc temporis in hoc morbo *corticis* ipsius substantia multo præstantiorem inveniebam; cum illa multo magis exanthematum eruptionem promoveat & multo minus sudoris exortum impediat, qui omne hujus morbi tempore maximam affert utilitatem, puta, si moderatus, æqualis & universalis est. — Id quidem quam maxime difficile erat, ut ægroto ullo modo sudor excitaretur, quando autem moderatus, æqualiter diffusus sudor tertio, quarto aut quinto die vel quoque tardius accedebat, criticus is & salutaris erat, *urina* mox apparebat

rebat magis concocta & mox quoque satis largam quantitatem *sedimenti argillacei* vel *pallide lateritii* coloris deponebat, licet antea cruda, tenuis aut limpida esset; indeque semper illam mitioribus & lenioribus diaphoreticis atque largis diluentibus cum aqua hordei, tenui sero, avenæ decorticae decocto, thea aut similibus promoveri tentabam. — In mentem vix revocare possum, me habuisse ægrotam partum immaturum excludentem, cui sudor moderatus, lenis, universalis erumpebat, & si pruritus, interdum cum ipso accedens fere intolerabilis esset, eum tamen generatim mitigabat sudor; tandem is constanter febrim imminuebat; & dejectiones (si fortasse quædam aderant) mox cessabant: tumores colli quoque parotidum cæterarumque partium maxima ex parte diaphoresi moderata larga accedente subsidebant: sudor ipse ipsis etiam in infantibus valde olebat & foetidus erat.

Vitrioli elixirium cum tinctura corticis peruviani plerumque dabam (infantibus tenerioribus exceptis) quod egregium est *antiputredinosum alexipharmacum*; & ut *elixirium* istud in infuso ex malis aurantiis Hispaniensibus tostis & vino rubro clarificato, aut vino rubro Portugalesi & aqua parato, quæ satis grata & efficax est compositio, fumerent, sæpius jussi.

Vt os faucesque creberrime eluerentur, quam maxime necesse erat; — Gargarisma, quod plerumque præscribebam, erat *decoctum ficuum*, florum rosarum rubrarum, *myrrha* & *mell* in vino pomaceo austero & tenuis *seminum cydoniorum mucilago* cum rubi idæi aut ribesiorum nigrorum syrupo; atque parum *tincturæ myrrhæ per se* & *spiritus vitrioli* co-chleatim interdum, in primis post gargarismata

applicata sumebatur. — Et jubebam quoque, ut vapor ex floribus rosarum rubrarum, floribus chamomillæ, myrrha & camphora in vini aceto coctis tam calide, quam ægrotus commode perferre poterat, spiritu attraheretur, quod magnum & promptum afferebat levamen.

Licet colli, parotidum cæterarumque glandularum tumor interdum tam subito, insignis & violentus accederet, ut suffocationem minitaretur, eum tamen aliqua ex parte esse criticum generatim existimabam, indeque in eo promovendo cataplasmatibus acribus, vesicatoriis cæterisque operam ponebam, imo variis temporibus collo ab aure ad aurem applicavi maximo cum successu vesicatoria. — Quorum applicatio in angina consueta utilis est; multo magis vero in hac, ubi humores adeo acres sunt atque maligni.

Cum sæpius magna satis abdominis tensio & tumor adesset, atque eodem quoque tempore aliquo modo urina supprimeretur, fomentum emolliens cum nonnullis carminativis seminibus, aut parva chamomillæ florum quantitas in lacte & aqua cocta & clyisma ex iisdem cum sale & saccharo paratum ad alvi, flatuum urinæque evacuationem promovendam requirebantur: quibus mox intestinis levamen afferebatur, atque præter ea insigniter respiratio juvabatur, cum diaphragmatis actionem multo liberiores redderet. — Equidem, si abdomen valde tensum & ægroti alvus esset obstipata, circa quintum aut sextum diem generatim *dosis rhabarbari*, mannæ aut electuarii lenitivum exhibebam, atque post hæc plerumque corticem in substantia; sed nunquam hoc ita præscripsi, si abdomen valde tumidum & constipatum erat, neque prius, quam signa quædam coctionis aut ingruens

summæ

summæ cutis apparebat *desquamatio*; ego enim deprehendebam, *tincturam* meam aut *decoctum corticis* non minorem, quid? quod meliorem edere effectum, quippe quæ multo minorem pectoris efficiant oppressionem. Tunc quoque *corticis resinæ* genere quodam, vini spiritu comparato usus sum, quam ego multum extracto consueto præfero, cum istud multo facilius in ventriculo hæreat, & multo melius retineatur; ideoque illud ut *officinale remedium* magis convenire existimo.

Cæterum quo minus in hujus morbi principiis convenire videntur purgantia, eo magis mitia, leniaque *cathartica*, qualia sunt *rhabarbarum*, manna cæteraque in fine illius sunt necessaria, ut putrida ex intestinis evacuetur colluvies, quæ alias æstum protrahit febrilem, & magnam debilitatem, appetitus defectum, abdomen tumidum atque insignes glandularum obstructions efficit; quid? quod sæpius adstringebar, ut repetitas exhiberem calomelani doses, ad parotidum glandularumque maxillarium tumorem tollendum, quæ alias tumidæ remanebant per longum temporis spatium atque induratae, tandemque interdum suppurabant. — Sæpius profecto necesse esse reperiēbam, ut istas antea unguento mercuriali perfricarem, quam resolvere valerem tumores: porro quoque calomelanum in vermibus destruendis conveniebat, quibus hoc tempore in primis ingens afficiebatur cumulus. — In genere vero post unum aut alterum purgans cito ægrotus appetitum acrem, vires corporis & animæ recuperabat: in quibusdam nihilominus crebriores purgationes, continuatus corticis, æthiopsis mineralis cæterorumque per insigne tempus usus, & tunc lactis asinini cura & aer ruris liberior ad avertendam

H 2

deva-

devastantem hecticam requirebantur: qua nonnulli octo vel decem hebdomadas post primum morbi impetum moriebantur.

Hæc procul dubio *febris* ex genere *malignarum*, *pestilentialium* erat, in qua sanguis summe acer, resolutus & putridus reddebatur. Istam quam maxime fuisse contagiosam, cum sæpius totam inficeret familiam & in primis juniores homines, dubitabit nemo. — Ac hoc contagium valde insignem acrimoniæ gradum in sanguine produxisse, ex ipsius morbi historia satis luculenter apparet. — Contagium sanguinem simili ratione ut acrimoniam afficere alio loco annotavi: fortasse *miasmata contagiosa*, nihil aliud sunt, quam summæ exacerbatae particulae *salino-sulphureæ* & vapores ex corporibus morbo infectis exhalantes. — Cadaverum putridorum foetorem, membrorum gangræna affectorum, aërem inquinatum, foetentem carcerum cæteraque sanguinis *crasin* destruere, & febres malignas, pestilenciales excitare, satis notum est: haud secus ac sanies membri gangræna affecti resorpta & ad sanguinem delata febrim ejusdem indolis excitat. — Paucis horis *effluvia pestilentialia* in vera peste in sanissimis hominibus resolutionem putridam & proclivitatem sanguinis in gangrænam excitare, cum veritate convenit: — & profecto angina hæc maligna parum ab ista sua virulentia differebat, cum non fauces solum, sed pulmones, intestina, cæteraque in dissectionibus corporum gangrænosa & tota sanguinis massa in merum putridum cruorem mutata apparerent. — Materiæ morbosæ quantitatem parcissimam totam sanguinis massam inficere posse, variolas inoculandi experimenta satis certo probant, ex quibus apparet, materiam variolosam
ne

ne grani quidem unius pondere ad hunc morbum excitandum satis sufficere: neque hoc mirandum est, cum satis cognitum habeamus, quam tristes effectus ex minutissima, quam mente concipere possumus, quantitate viperæ veneni vel canis rabidi excitentur.

Quamquam maligna hæc ulcerosa angina *morbis sui generis* videbatur, profecto tamen multum conveniebat cum *febre anginosa*, quam ego olim in volumine *mearum observationum de aëre & morbis epidemicis* proposui: ac tale quoque febris genus nunc sparsim in hujus regionis parte multum prævalere, satis notatu est dignum: ast *anginosæ* sane febris multo magis erat natura inflammatoriæ, quam malignæ, de qua nunc egi, *anginæ*, & sanguis plerumque in illa multo densior & viscidior occurrebat, quam in hac, ideoque naturaliter multo melius sanguinis permittebat emissionem. — Re vera autem non minus in hac, quam in plurimis aliis morbis epidemicis, speciatim variolis, morbillis, febre scarlatina cæterisque fieri potest, ut morbus generalis insigniter per ægrotorum particularem mutetur constitutionem. — Sic contagium variolosum in alio fibris fortibus, elasticis & sanguine valde viscido densoque prædito, febrim quam maxime inflammatoriam, in alio debilibus laxisque fibris ac tenui resoluta sanguine instructo, febrim lentam putridam & nervosam excitat, quæ haud sufficit, ut miti ratione pustulas protrudat, multo minus, ut illas ad laudabilem producat maturationem. — Breviter, variolæ maxime inflammatoriæ pari ratione multum aut plus differunt a lentarum malignarum genere, ut *febris anginosa* ab *angina pestilentiali ulcerosa* differt. — Quantum febris scarla-

tina a MORTONE descripta ab illa a SYDENHAMO relata differt? — Et licet quidem peculiare quoddam contagium semper eundem peculiarem producat morbum, pro variis tamen hominibus varie differt, & hac in comparatione tractari debet. — Harum certo ulceratarum anginarum quasdam comitabatur febris satis fortis, quæ in principiis sanguinis emissionem cum utilitate perferebat, & in quibusdam regimen requirebatur multo calidius quam in aliis, — immo variis in casibus nitrum cum diaphoreticis exhibere me oportebat. — In genere vero, multo calidiora medicamenta in hac, quam in plurimis aliis febribus necessaria fuisse, fatendum est; idque etiam sæpius, quando æstus satis erat insignis, alias pulsus mirum in modum imminuebatur, & mira mox subsequiebatur anxietas & oppressio. — Tam calida profecto hoc in morbo alexipharmaca (istaque haud raro junioribus hominibus) dare debui, ad quæ præscribenda nihil, quam repetita experientia me impellere potuisset: qualia erant *crocus*, *camphora*, *pulv. Contrayervæ*, *confectio cardiaca*, *theriaca Andromachi*, *vinum pomaceum calidum*, *vinum ebullitum cum aqua*, *tinctura corticis alexipharmaca* cæteraque, atque hæc cuncta cum successu satis patente & methodum medendi probante.

Febris nomen, ut promiscue in medicinæ praxi usurpatur, non est vagum quid & indeterminatum. — Sunt quidam morbi generali hoc nomine comprehensi, quæ in ipsius febris excitatione optime curantur, exempli loco tantum sint quartana & lentæ febres atque nervosæ. — Ac angina hæc jam proposita maligna, alia febris est species, quæ satis luculenter probat, non omnes morbos acutos meris evacuantibus & refrigerantibus

tibus tractandos esse medicamentis, — diluentia propria procul dubio in omnibus conveniunt febribus, quædam autem profecto plura quam decoctum hordei & limonum succum requirunt. Ast hac de re in libro meo *de Febris* proposui plura; & nunc pauca tantum de usu *salium volatilium alcalinorum* in febribus putridis pestilentialibus aut petechialibus addam, in quibus ne illa sæpius admodum inconvenienter adhibeantur, timeo.

Atque hic annotandum est, sanguinem in omnibus hujus indolis febribus, semper nimium turbatum & resolutum inveniri, illumque tandem quam maxime acrem & quasi saniosum fieri & putridum. Itaque quicquid acrimoniam & sanguinis resolutionem promovere solet, illud ad tales febres excitandas earumque malignitatem, si quædam contingat, augendam, admodum esse debet aptum: volatilia autem alcalina salina utrumque summo in gradu efficiunt: licet enim ea animalium carnes & sic quoque aliqua ex parte sanguinis e corpore emissi, retardare soleant putredinem (& hoc quoque *arsenicum* aut *sublimatus mercurius corrosivus* efficiat) cum sanguine tamen ipsa sub circulationis actione & vi vitæ posito commixta ejus rationem indeque putredinem certissime accelerant: sic quoque cum sanguine extra corpus, aut potius, si is ex vena ruit, mixta plenarie globulorum sanguineorum texturam destruunt, eadem fere ratione ut viperæ venenum copulam aut cohæSIONem particularum componentium dissolvit; & sanguis ex homine robustissimo (immo quoque sanguis maxime tenax equi, ut sæpius tentavi,) ita tractatus nunquam concrevit, ut alias solet, in crassamentum, & ejus serum separat, sed ab isto tempore remanet laxus, reso-

lutus cruor aut sanies. — Nunc porro observare mihi liceat, hæc volatilia salia alcalina (aut spiritus) larga in quantitate crebriusque sumpta etiam in sanis hominibus, ut satis cognitum est, excitare æstum febrilem, hæmorrhagias, gingivas spongiosas cruentas, spiritum foetentem, urinam male olentem cæteraque: Symptomata ingruentem sanguinis resolutionem & putredinem satis indicantia.

Præter ea hi turbati atque resoluti sanguinis globuli apti sunt, ad serosas lymphaticasque arterias ingrediendas, & cum non liberum transitum ad earum ramificationes inveniant, ibidem stagnantes corrumpuntur, tandemque hæc summe tenuia vasa corrodunt, in primis si salibus acribus sunt saturati, quæ eodem tempore etiam hos adeo tenues canales valde irritant, calorem augent, & ita citiorem corruptionem tam humorum, quam vasorum efficiunt: & quando putrida hæc lymphæ atque serum resorpta ad sanguinis massam perferuntur, eo magis corruptionem accelerant generalem.

Salia quoque volatilia alcalina cuti externe applicata eam satis cito corrodunt & ulcerant, & id sane fieri solet, ut ista interne data, multo majorem *excitent calorem* quam calidissima alexipharmaca vegetabilia eadem in quantitate exhibita. — Illudque, ut existimo, non tam vim progressivam & circulationem sanguinis augendo quam motum intestinum & effervescentiam in eo efficiendo; accuratissime enim tentatis experimentis repertum fuit, salium volatilium alcalinorum solutiones fibrarum tonum, vasorum robur, indeque *momenta sanguinis in ordinario circulationis cursu debilitare*. — Atque ipse eventus ostendit, si sanguis salibus acribus abundat, pulsus fieri debilem, tenuem,

nuem, celerem & tremulum, ut in summe scorbutico istoque corrupto statu sanguinis acri, qui putridam febrem, varias destructiones *a causa interna*, ut dicitur, antecedentem excitat, in quibus binis vires naturæ & speciatim arteriarum sese contrahendi robur insigniter infringuntur, licet hæc celeritate increseat, ad defectum vigoris naturalis & plenitudinis compensandum, quæ in libera & firma arteriarum sanguine iuste repletarum & convenienter motarum contractione observatur. — Cordis mollities & flacciditas singularis, quæ plerumque in scorbuticis & pestilentialibus casibusprehenduntur, a debilitate & magna ejus muscularium fibrarum relaxatione dependent. — Aëstus istius irritantis peculiare genus, quod plerumque in cute hominum putridis malignisque febribus laborantium persentiscimus, a salibus acris & sulphure sanguinis abundantibus ejusque motu intestino, neutiquam ab ejus aucta vi progressiva provenire videtur; nam in primo cutis attactu, aëstus, parum valde vel vix naturali esse videtur major, sed per longum temporis spatium digitos ei applicando, ingratus persentiscitur in ea calor urens, cujus sensus per breve aliquod tempus in digitis prorsus ab ægroto remotis remanet: quod *Doct̃or PRINGLE* erudite in eximio libro *de morbis exercituum* (*Treatise on the Diseases of the Army*) & *GALENVS*, ut candide observavit, longe ante ipsum annotavit. — Hoc *Dominus QVESNOY* vocat *calorem acrimoniæ*, & recte satis ab inflammationis calore distinguit. — Qui sensus profecto ita differt, ut attactus ligni ficci valdeque calidi & immersio digiti in tepidum cornu cervi spiritum. — Atque, hanc observationem abundantiam salium acrium perspiratione in his valde putridis febribus extricatorum evidenter probare, existi-

mo. Itaque æstus ille urens, quem ægroti his in morbis in interioribus sentiunt, licet partes corporis externæ sane sint frigidæ, probabiliter ab eadem causa exoritur. — Atque non possum, quin existimem, æstum in febribus observatum destructiones ab *interna causa* præcedentem & comitantem, ab acrimonia & motu intestino humorum, non profecto a rapido motu progressivo oriri, pulsus enim tunc semper debilis et tenuis, licet sit celer, deprehenditur. Mirus, subitaneus & insignis fœtor, tumor & saniosæ hæmorrhagiæ provenientes ex omnibus corporis colatoriis illorum, qui putridis malignis pereunt febribus, motus intestini insignis, rarefactionis & acrimoniæ humorum sunt argumenta. — Hoc plerumque eveniebat in illis, qui febre supra proposita maligna anginosa moriebantur. Totum corpus usque ad manum pedumque digitos livore cadaveroso insigniter intumuisse, perspexi, licet prorsus fere esset frigidum, non minus quoque intolerabilis fœtor antea, quam homo re vera moriebatur, oboriebatur, eodemque tempore sanguis ex auribus, naribus, ore & intestinis effluebat: idque tunc etiam observabatur, cum pulsus valde debilis & tenuis, licet summe celer, ab ipsis esset principiis. Nonne hoc a majori dependebat aëris copia in sanguine ab intestino motu, calore & putredine exorta, quæ aërem generare, satis notum est? Nonne emphysema, in sphacelo interdum observandum, ab eadem causa dependet?

Ast, ut pergam si naturam & genesin salium animalium consideramus, fortasse paulo altius in hanc penetrare possumus materiam. — Vegetabilium acida fortissima, in cibis nostris assumpta, vi vitæ cito mutantur in neutra aut in genus salis ammo-

ammoniacy, & cum diutius diutiusque vasorum actioni & sanguinis calori exponantur, illa magis magisque ad alcalinam accedunt naturam, tandemque fiunt alcalina, nisi diluantur, abluantur & potu ac diæta acescente corrigantur. — Qui nulla alia re, quam mera aqua, carne & piscibus vivit homo, absque ulla re, vel acida vel acescente, subito contrahit in omnibus humoribus valde insignem rancorem (*rancor*); febricitare incipit, tandem sanguis ejus in putredinis statum ruit. — Illorum sanguis, qui fame pereunt, summe acer redditur, quo generantur febres, phrenitis, & tantus putredinis gradus, qui omnino vitalia destruit principia. Cujus rei exemplum admodum melancholicum aliquando in viro nobili egente inveni, qui obstinata fame mortem sibi ipsi consciscere, neque vi neque persuasionem per plures dies ullum cibum aut guttulam potus deglutire volebat. — Qui subito febre corripiebatur, os rubore & caput ejus insigni offundebatur calore; pulsus ejus erat tenuis, at valde celer; post quinque vel sex dies ejus spiritus maxime infensus, ejus labia sicca, nigra, arida, ejus dentes & fauces putrida, nigra, cruenta, urina (si obtineri poterat) profundissimo colore tincta, majorem, quam si per mensem reposita fuisset, spargebat fœtorem; tandem perpetuo obtremiscens neque stare, multo minus incedere valebat, delirio & vertigine alternante correptus convulsivis mortis contentionibus crebrius afficiebatur, in quibus sæpius circa caput & pectus satis insignis extricabatur sudor, licet ejus membra prorsus frigida, pallida & corrugata essent; sudoris color erat profunde luteus & fœtor admodum nauseosus.

Itaque certa res est, salia animalia, si non jussu & constanter urina eliminantur quam maxime fieri perniciofa, ut in ischuria, continuo enim magis magisque ad statum accedunt alcalinum. — Vrinæ suppressionem pertinacem fieri mortiferam non tam ab aucta quantitate, quam ab acrimonia humorum dependet; satis enim cito hoc ita accidisse, perspexi, ubi ægrotus largas valde evacuationes per sudorem & alvum durante toto suppressionis tempore habuit; in mentem præcipue revoco, ante aliquot annos *renalem ischuriam* foeminae nobili pingui die suppressionis undecim attulisse mortem, licet ipsi bis large satis detraheretur sanguis & per totum temporis spatium alvus retineretur laxa, indeque non humorum periret abundantia. — Ab ipsius impetus temporis usque ad ejus mortem ne guttulam emittebat urinae, quamquam non minus *cantharides* in substantia earumque tincturam, quam alia medicamenta speciatim largas *calomelani* assumebat doses. Et si quidem *cantharides* satis sperato cum effectu dadas fuisse in ischuriis, crebrius perspexi; attamen si illa non cito expectatione respondent, sed diutius larga in quantitate continuantur, timeo, ne simul acribus cum salibus agant, & ægroti mortem accelerent, excitando deliria & convulsionnes, ut pluries perspicere mihi minus secunda contigit fortuna.

Sed ut ad propositum meum redeam. — Sallium volatiliū alcalinorum effectio in corpore non adeo productioni earum extra istud videtur esse absimilis. — Plantæ viridis genus aliquod, sit quoque acidissimum, in magnum acervum comprimatur, subito calorem contrahit, & gradatim magis magisque incalescit, (ad tantum tandem intensum gradum, si quantitas est larga admodum,

ut veras concipiat flammæ) & hæc effervescencia subito totam massam reddit putridam, & salacidum atque essentialiale plantæ in volatile mutat alcalinum, quod destillatione ex massa putrida elici potest, & sua essentia nullo respectu a sale alcalino volatili ex animalium substantia extricato differt; utrumque & hoc & illud sunt effectus caloris & motus in salia vegetabilium, & quo diutius & fortius vi & æstu nostrorum solidorum & fluidorum ea circum aguntur, eo magis ad alcalinum statum evehuntur, in quo prorsus ad usus vitæ communes sunt inutilia; immo fiunt quam maxime destruentia, si valde abundant, ut in vere putridis, pestilentialibus & petechialibus febribus procul dubio fieri solet, ideoque, in tali casu ægrotis salia alcalino volatilia exhibere, nihil aliud esse, quam oleum camino addere, existimo, hæc enim profecto sanguinis globulos resolvunt aut diffringunt, indeque eo citius generalem inducunt putredinem. — Quæ salia quoque externe cuti applicata, subito excitant ulcus gangrænosum: atque sanguis ille large refertum, mutatur in lixivii acris generis, quod *fibrillas nervosas & ultima vascula* valde destruit. — Et hoc profecto eo certius, frequentius & citius evenit, quam evenire solet, quando largo acidorum, diluentium rerumque melle mucilaginosarum usu in cibo & potu abluendo corrigendoque illud avertatur; prouti videmus, succum limonum atque acetum eorum omnino tollere acrimoniam: illa profecto ita adhibita valis in morbis mutantur in remedia utilissima.

Antea, quam finem his impono, ut sequentem casum singularem asseram, mihi sit licitum, quippe qui non prorsus a proposito nostro est alienus.

Virum quendam fortuna & familia nobilem superrime curabam, qui ad magnæ *salium volatili-
lium*

lium quantitatis usum ita se adsuëfecerat, ut fœm-
 næ illum olfactu persentiscerent, ut tandem il-
 mirum sane in modum ederet, prouti alii homi-
 nes *semen carvi sacharo conditum* edunt. — Δεινὴ
 Φάρμακ exsecranda. — Cujus effectus cito hi erant
 ut febris hæctica, ingentes hæmorrhagiæ ex intesti-
 nis, naribus & gingivis accederent, omnes eji-
 dentes exciderent, nihilque solidi edere valere
 ejus carnosæ partes insigniter diminuerentur,
 ejus muscoli tam molles & flaccidi efficerentur,
 muscoli recens nati infantis; atque in toto ejus co-
 pore erumperent pustulæ intolerabiliter prurien-
 tes, ita ut seipsum continuo scalperet & cutim cum
 unguibus impetuosum satis in modum dilaceraret
 ejus urina semper profundissime tincta, turbida
 valdeque fœtida apparebat. — Tandem magni
 cum difficultate, ut hunc nocivum relinqueret gu-
 stum, commovebatur, at tam efficaciter ejus con-
 stitutionem pervastaverat, ut, licet per varios me-
 ses miserrima ratione traheretur, tabidus tamen
 summoque in gradu periret marasmi; — atque
 ipsum multo citius mortuum fuisse, persuasum ha-
 beo, nisi constanter vina bibisset liberalius opti-
 ma generosioraque, & larga in quantitate lac as-
 cinum atque succos antiscorbuticos cum succo
 aurantium sevilianorum, limonum cæterisque
 bene acidulatos adhibuisset.

Tantum vero, missis his omnibus abest, ut
 existimem, salia alcalino volatilia ex materia me-
 dica ejicienda, eorumque usum omnibus in casi-
 bus esse contemnendum, ut potius certissime cre-
 dam, illa in variis maxima cum utilitate exhibe-
 ri posse. — Re vera autem semper excipio illos
 supra memoratos.

OBSERVATIONES
MEDICAE ET CHEMICAE
DE
ANTIMONIO.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ВЪЗНЕСЕНАГО

О

ОБЪЯВЛЕНИЕ

PRAEFATIO.

um ego sequentem de antimonio dissertationem in medicorum iuniorum usum primum componerem, ut illam in peculiari libello promulgaret, bibliopolæ meo permittebam, nihilo minus eam tanto honore afficiebat regia societas, ut commentationum philosophicarum voluminis quadragesimi octavi parti secundae insereret. — Interim ibidem methodi essentiam aut vinum antimonii (quod ego adeo commendo, & quo tam frequenter utor) parandi nulla datur descriptio, ideoque eam hic proponam; cum in primis variæ disquisitiones ad methodum a me descriptam tentatæ fuerint; quæ methodus profecto admodum facilis & hæc est.

Vitri bene præparati antimonii uncia una in pulverem redigatur, cui vini boni frigidi maderici unciaë viginti quatuor affundantur, per decem aut duodecim dies id interdum agitando reponatur. — Quo facto subsideat per unum aut alterum diem, effundatur vinum, & coletur per chartam bibulam albam, & in lagena vitrea bene obturata servetur. — Tali modo præparatum id per plures annos bonum conservari potest. — Vinum madericum aliis præfero, cum melius conservetur quam plura alia vina: vinum generosum hispanicum album bene quoque convenit. Aromata stomachica, quæ ut cum antimonio infunderentur, antea iubebam, omitti possunt, cum non magni sint momenti.

Antimonii vitrum in mortario ex orichalco vel ære confecto in pulverem redigendum vel fortius terendum non est, ne cupri particulæ deterantur quæ postea vino quoque solvuntur. — Hoc profecto generatim in quacunque substantia minerali duriore conterenda tam in experimentis ad medicinam pertinentibus quam aliis caute observandum est.

Vinum hoc antimoniale in sero lactis, infuso Thée, vino, cerevisia, vino pomaceo, breviter quocunque in liquore aqueo aut vinoso a triginta vel quadraginta usque ad sexaginta vel octoginta guttulas adultis ut alterans, attenuans & diaphoreticum dari potest; nisi quod prima dosi plurimumque lenem nauseam aut ventriculi ægritudinem, & interdum quoque lenem vomitum cum una aut altera alvi deiectione excitet. — Quodsi vero quis eo per duos aut tres dies usus est, vix ullo modo eo afficitur ventriculus. — Largiorem dosin plures alvi deiectiones & vomitum fortiorum excitaturum esse, ut mentionem faciam, vix necessarium esse videtur; ast non possum, quin profitear, hoc fieri maiore cum securitate, quam in plurimis aliis emeticis aut drasticis catharticis.

Ego vero tædium parerem & acta agerem, si plura speciatim proferre vellem, siquidem hoc non in sequenti solum dissertatione, sed & in libro meo de *æere & morbis epidemicis* (*) ac in libro de *febris* (**) præstiti. — Cæterum & hoc & quodlibet aliud medicamentum peculiarem in modum ita accommodandum est, prouti rerum ratio & ægroti conditio id exigit.

OBSER-

(*) Vid. Tom. I. p. 157.

(**) Vid. Tom. II. p. 206.

OBSERVATIONES
M E D I C A E E T C H E M I C A E
D E
A N T I M O N I O.

Vix bina elapsa sunt secula, cum medicus antimonialia præscribens ex facul tate expelleretur; quid? quod Romæ illi, qui pulverem CORNACHINI adhibebat, pœna irrogabatur, ut ad triremia mitteretur, idque ob antimonium diaphoreticum, immixtum. Nunc e contrario antimonium quacunque forma est magnum illud catholicon, quotam empirici quam medicinæ doctores utuntur. Dubio procul id est egregium minerale, si iuste præparetur & prudenter adhibeatur.

Quicunque autem antimonialibus medicamentis cum utilitate & successu uti vult, ille ut analysin huius mineralis & elementa constitutiva bene habeat cognita & quem variæ eius compositiones, præparationes & harum doses edant effectum, sciat, necesse est; alias loco medicamenti erit venenum. Quis enim harum rerum minus peritus crederet, sex vel octo hepatis aut reguli antimonii grana & multo quoque minorem eius vitri quantitatem excitare posse vomitum violentissimum,

simum, cum e contrario drachma una vel plus crudi aut tantum communis depurati antimonii officinarum cum utilitate & successu sumi possint? Porro vero, si partes æquales antimonii & nitri deflagrantur & in unum corpus fusione miscentur admodum fortis antimonii producitur hepar; at enim vero si tres huius salis partes & una antimonii detonantur ac convenienti igne calcinantur, mera calx iners aut antimonium diaphoreticum, ut dicitur, provenit, nulla ratione emeticum aut catharticum. Ex altera parte, si quis octo nitri partes cum antimonio liquefacit, mite admodum reguli medicinalis genus inde obtinetur. Pari ratione, si una salis tartari pars cum quinque antimonii crudi partibus liquefiunt, valde mite antimonium medicinale, vel ut plerumque nuncupatur, regulus antimonii medicinalis paratur; nihilo vero minus, si duæ vel tres salis fixi alcalini & una huius mineralis pars fusione commiscentur, valde drasticum hepatis antimonii genus & plerumque parva reguli quantitas inde producitur. Quid? quod antimonium bene ustulatum, calcinatum & liquefactione in vitrum sine ullius alius corporis additione mutatum, sit vehementissimum in rerum natura emeticum: si autem verum hoc vitrum radiis solis concentratis ope lentis causticæ maioris iterum calcinatur, mox in calcem inertem aut antimonii diaphoretici genus mutatur. Idem efficitur, si antimonii vitrum cum æquali circiter nitri quantitate deflagratur.

Hæ sunt res, de quibus nihil quam repetita nos certiores reddere possunt experimenta; quod quamvis mirum videri possit, fortasse ta-

tamen, si propius ad huius rei disquisitionem accedimus, rationes eius satis clare detegere poterimus.

Totius rei cardo in hoc verti videtur: purum, crudum antimonium e multo sulphure & multo maiore regulinæ metallicæ partis quantitate constat. Sulphur aut ad minimum id, quod sulphur externum appellari potest, parum vel nihil a consueto differt sulphure, ut HELMONTIUS putavit, atque BOERHAAVE, HOFFMANN & GEOFFROY evidenter probaverunt; atque, licet sulphur antimonii arsenicale, ut dicitur, valde virulentum esse, veteres putaverint chemici, quemlibet tamen nunc hoc concedere credo. Atque sulphur hoc, sulphuri vulgari simile, acido vitriolico & bituminosa aut inflammabili substantia componitur; ac quidquid BASILIUS VALENTINUS, CHARRAS, aliique de vini aceto antimonii loquantur, nihil tamen in eo aliud, quam quod proposui,prehenditur; neque ullum aliud salis genus in antimonio adest, quam acidum vitriolicum, non obstantibus MAETS, DUNCAN BORNETT, cæterorumque opinionibus.

Licet vero principio sulphureo abundat antimonium, id tamen multum superat regulinum, & profecto verum corpus aut essentiam antimonii efficit, & in eo solo vis fita est drastica & emetica proprietas, ut D. GEOFFROY satis demonstravit & de quo, ut existimo, nunc pauci dubitant medici; nulla enim antimonii præparatio existit emetica, quæ principio regulino non insigniter abundet, quam ob rem nulla antimonii

tinctura, cum spiritu vini rectificato parata ul-
lum in gradum est emetica.

Regulina hæc substantia aut antimonium, pro-
prie sic dictum, est sui generis substantia metal-
lica, tota fere volatilis, si fortiore urgetur igne,
nullaque adhuc cognita ratione ad statum red-
igi potest malleabilem. Alius eam mercurii,
alius arsenici habere naturam, vult, hæc vero
vario respectu differre videntur. Nulla cognita
methodo ex antimonii regulo aut eius floribus
cum sale ammoniaco extricari potest mercurius
vivus, quidquid iactaverunt alchemici imagina-
rii. Quantitas ista adeo parva, quam GEOFF-
ROY ex eo extraxisse somniat, nunquam ite-
rum ipso isto procedendi modo, materia & ma-
xima cura adhibita extrahi poterat. Siquidem,
si regulina antimonii pars re vera mercurialis est,
quomodo fieri solet, ut mercurius in forti cal-
cinatione & præcipue in tali intenso calore, qua-
lis ope lentis causticæ efficitur, non prorsus in
auras abeat? Atque, si avolat, ut nonnulli ob-
servarunt, qui fieri solet, ut calx remanens post
talem violentam ignis actionem, adeo facile mera
vulgaris alicuius phlogisti additione, quale est
sulphur, carbonum pulvis, animalium pinguedo
aut simile quid, in pristinam eius regulinam me-
tallicam substantiam reducatur? At mercuri-
us nulla profecto in forma tam intensum susti-
nebit calorem, sed subito prorsus evaporat, ac
sic quoque regulus, si ei mercurii esset indoles,
evaporaret; cuius nihilo minus calx ignis huius
vi probata ut dixi, facile iterum in proprium re-
stituitur regulum. Antimonium purum ab arse-
nico differt, cum ne ullum quidem alii odorem,
arse-

arsenico, si comburitur, proprium, habeat. Neque antimonii regulus ullo modo, ut arsenicum in aqua aut oleo tartari per deliquium solvitur, in quo tamen arsenicum album prorsus fere dissolvitur. Præter ea particulæ arsenici & antimonii constitutivæ prorsus figura differunt: illæ enim binas pyramides quatuor lateribus præditas & basi coniunctas ostendunt; hæ vero acubus quasi sunt similes, atque hoc speciatim in minutissimis antimonii divisionibus, solutione, sublimatione cæterisque fieri solet, prouti in floribus antimonii per se, & in reguli eius solutione cum vino mirum in modum perspicitur, si ea in vitri frustulum aut similem quandam rem imposita ope microscopii contemplamur: quid? quod si in antimonium vitrum aut calx reducitur, id spiculorum acuumque figuram iterum assumit; ac sine ulla re addita si mercurius vitæ liquefit, regulus spiculis formatus, vel mera talium aculeorum aut acuum massa oritur.

Ab hac profecto spiculis aut aculeis efficta forma (quæ in minutissimis regulinæ substantiæ particulis constanter remanet) dependere videtur hoc, ut antimonii præparationes eius emeticam accipiant qualitatem. Sic corpora salina aculeis suis aut acubus stimulant; mercurius sublimatus salibus pondere mercurii adhærentis exagitatis corrodit; arsenicum eius rigidis acerrime aculeatis, gravibus particulis. Quod si enim larga sulphuris quantitate obducuntur spicula hæc regulina, ut in antimonio crudo, talem vim non exerunt; atque si antimonii regulus cum pluro sulphure miscetur fusione, omnino adeo redditur iners quam minera cruda. Pari ratione antimonii regulus vel vitrum cum cera liquefacta multo,

quam antea erant, redduntur mitiora. Immo ipsa venenata albi arsenici fortissimi indoles intimiore cum sulphure unione ope fusionis mirum in modum tollitur.

Itaque hæc sulphuris obductio acrium horum corporum aculeos obtundere vel vagina includere atque irritationem auferre videtur, quam alias in tunicis ventriculi & intestinorum nerveis ederet. Hoc dilucide in vitro antimonii cerato apparet; quod, licet per se sit omnium emeticorum violentissimum, ita tamen multo mitius redditur, & adultis a quatuor, sex vel octo ad sedecim usque grana secure & quibusdam in casibus magna cum utilitate dari potest, cum e contrario duo vel tria vitri in pulverem contriti grana vomitum excitent periculosissimum. Quibus vero in transitu addere liceat, vim vitri antimonii cerati diu antea præparati drasticam, si denuo in pulverem subtilem conteratur, multum augeri, cum trituratione cera ab eo separetur & eius aculei magis reddantur nudi: ita ut illud ipsum, quod mox proposui, comprobet. HARTMANNI chylista, sive vetus vitri antimonii cum gummi mastichis præparatio, qua in spiritu vini solvitur & postea spiritus vapore dissipatur, eiusdem quidem indolis, ast non tam tuta, ut ego existimo, esse videtur. Interim neque hac neque illa vitri antimonii præparatione, quæ repetita spiritus vini super id efficitur deflagratione, usus sum, de qua GEOFFROY dicit, grana decem vel duodecim tuto dari posse; cum pars spiritus vini oleosa spicula antimonialia involvat vel obtundat, atque vitrum aliquo modo iterum ad pristinum antimonii statum, quem in origine habuit, reducat. Mercurialia cum sale præparata spiritus vini deflagratione

tionem super ea repetita multo mitiora reddi res est certissima.

Igitur, quo minus sulphuris externis partibus antimonii regulinis adhæret, eo vehementior earum erit operatio & vice versa. Sic in hepatis antimonii vulgaris præparatione magnam sulphuris partem simul deflagrat & abripit nitrum, unde antimonii hepar emeticum fit fortissimum, (quid nitri in alcali conversio porro in hoc procedendi modo efficiat, in præsentī considerare nolo.) Atque idem omnino evenire solet, si regulus vulgaris comparatur; &, si in regulo martiali efficiendo ferri limatura adhibetur, hoc fieri solet, ut ferro sulphur absorbeatur antimoniale. Pari ratione in antimonii calcinatione ad vitrum efficiendum, primum ustulatione & postea multo perfectius expellitur sulphur, si residuum igne fortiori liquefit in vitrum, unde id vim emeticam accipit violentissimam, quæ tota nihilo secius subito destruitur, si iterum cum multo sulphure fusionē commiscetur.

Quamquam vero rude hoc externum sulphur non absolute ad regulinæ, metallicæ partis constitutionem est necessaria, ad reguli tamen ut reguli existentiam quam maxime postulari videtur internum aut metallicum sulphur: quod si enim antimonium omni eius sulphure per humidam aut siccam calcinationem, ut dicitur, prorsus privatur, corpus metallicum aut antimonium esse definit. Ita antimonium radiis solis fortiter concentratis expositum, in meram calcem inertem aut caput mortuum mutatur ac nullo unquam modo in naturam & formam ei ab origine propriam, nisi alicuius sulphurei corporis additione reduci potest. Idem evenit, quando larga ni-

tri quantitas cum antimonio deflagratur, donec omne sulphur sit combustum, ut in antimonio fit diaphoretico vulgari. Sic quoque in humida calcinatione hoc fieri solet, quando spiritus vitrioli fortis regulinae massae affunditur, qui eam extrahit atque phlogiston relinquit liberum; pari enim ratione hæc calx non, nisi pabulo aliquo sulphureo intimius cum ea fusionis ope mixto reduci potest. Olei vitrioli odor sulphureus insignis, si id destillatione aut pari quadam re expellitur, phlogiston & unde hoc veniat, prodit. Praeter ea calx ista omnino alba est, neque ullo modo cum nitro deflagrare vult; quod, omnem sulphuream materiam deficere, est argumento. Nihilo secius calx hæc sulphure proprio addito subito in regulum mutatur, & tunc cum nitro more consueto deflagrat.

Ergo, aliquod sulphur internum metallicum (quod vero fortasse parum aut nihil a vulgari externo sulphure differt) ad terrae metallicaе compositionem & quoque ad regulinam substantiam ac formam effingendam summe necessarium esse, apparet, sine quo ea iners & minus cohærens remanet moles, omni antimonii virtute prorsus privata. Sic pulvis, minera aut cineres ferri haud nocent & tuto deglutiri possunt; quod si vero ex eo cultri & acus fuerunt effecti, casus immensum in modum mutatur. Interni huius principii sulphurei necessitatem non in antimonii solum, sed quoque in perfectiorum metallorum compositione cognoscimus, quae lentium causticarum ope (vel alia ratione) calcinata in statum eis proprium metallicum malleabilem non, nisi additione alicuius sulphuris, ut dissolutarum particularum terrarum metallicarum coniunctionis vinculi, reduci

ci possunt. Quodlibet vero sulphur, vel animale vel vegetabile vel minerale, pinguedinem, pulverem carbonum seu sulphur ipsum, æquali ratione istarum terrarum concretionem & cuiuscunque metalli differentis regenerationem efficere, annotatu satis est dignum; ita ut tantum sulphur ut sulphur esse videatur, quod solum ad novam compositionem requiritur. Haud absimili ratione, ut in vegetabilibus ad staminum cohæsiorem requiritur oleum coglutinans, quo igne consumto, ea in meras mutantur cineres. Ergo, metallorum differentiam a differentibus terris metallicis specificis, ut ita dicam, & non a differente proportione, compositione & puritate principiorum sulphureorum aut mercurialium, ut *D. HOMBERG* aliique crediderunt, dependere, hoc comprobare videtur. Interim, quomodo unorum eorundemque carbonum sulphur ad formam atque substantiam ex cineribus non solum ferri, cupri, & stanni, sed quoque pari modo ex calce argenti & auri metallicam eis propriam restituendam, inservire possit, me fugit. Porro autem, si hae terrae metallicae origine sua re vera sunt mercurialis indolis, & ita post calcinationem remanent, qui fieri solet, ut earum mercurius talem immensum caloris gradum, qualis iste lentum causticarum est, perferant? cum e contrario nulla mercurii præparatio cognita, multo minus vero mercurius ipse tertiam eiusmodi caloris partem sustineat, quin totus dissipetur, atque hanc ob rationem mercurialia, ut mercurialia, nunquam in vitrum possint converti: quæ vero metallorum terrae aut cineres hunc immensum caloris gradum sustinent, in vitrum convertuntur ideoque non sunt mercurialis indolis; atque eorum calx alicuius sulphuris additione iterum in
metal-

metallum reduci potest: ego vero credo, fore, ut nemo dicat, carbones ipsis in reductione red-
dere mercuriale principium.

Hic fortasse quis ex me quærere possit, quænam arguant, in bene purgato antimonii regulo aut eius vitro adeste sulphur? ad hæc respondeo, nullus dubitare poterit quin in regulo adsit, cui notum est, optimum antimonii regulum cum nitro perfecte candescenti crucibilo iniectum deflagrare & plures vel minores exhibere scorias: quæ cum sale fixo alcalino liquefactæ hepatis antimonii speciem efficiant; atque sulphur facile separari potest, si in aqua regia dissolvitur. Hoc vero cognitu haud est difficile; non adeo facile profecto in antimonii vitro detegitur sulphur, sed evidenter adest; quando enim vitrum in pulverem tenuissimum contritum cum vini aceto destillato fortissimo digeritur, eum maxime tingit & imbuat emetica qualitate: atque tinctura hæc evaporatione in extractum redacta tincturam præbet sulphuream, si spiritus vini affunditur rectificatus: quando autem cum eo ipso vitro modus procedendi cum aceto vini destillato aut eius spiritu concentrato variis temporibus repetitur, id tandem ei neque tincturam, neque vim emeticam impertitur, sed mortua, obscure tincta, iners remanet massa, cum omne sulphur extractum & in meram calcem reductum fuerit vitrum. Siquidem vitrum antimonii ipsum aliquo modo cum nitro deflagrabit; ex quibus, id semper aliquid principii sulphurei retinere, apparet; atque, si id mitius & innoxium reddere volumus, ut vitri sulphur cum nitro aut ope lentis causticæ comburatur, necesse est: quod profecto metallicæ vitri naturæ est destructio.

Spi-

Spicularum vero regularum præsentiam in antimonii vitro & quidem istam formam demonstrare, cui maxima ex parte qualitatem adscripsisse videor emeticam, res est multo difficilior; cum tamen antimonii vitrum omnium eius præparationum sit violentissima. Ipso in vitro spiculas aut acus nullo modo apparere, ego ipse profiteor; vere autem apparent, si vitrum in vino digeritur & dissolvitur atque deinde huius liquoris guttula vitri frustulo iniecta ope microscopii consideratur. Atque porro, vitrum antimonii cum pauculo sulphure vulgari in regulum reductum formam commonstrat striatam acubus similem. Pari modo antimonium calcinatum modico igne liquefactum sæpius exhibet massam, quæ partim regulum striatum, & partim vitrum refert: tam parva interest differentia. In vitro vulgari sal non apparet, licet illud vere insit & interdum adeo laxè cum terra vitrescibili componatur, ut vinum, in eiusmodi lagenis vitreis ex tali perversa vitrea materia præparatis reservatum, aliquid ex sale dissolvat, indeque male sapiat, & insalubre fiat. Praeter ea vitri antimonii cerati præparatio non parum veritatem illius, quod proposui, confirmare videtur, fortasse enim cera cum eo liquefacta nihil aliud efficit, quam ut partes regulinas acutas involvat: atque hoc eo magis probabile esse videtur, cum larga sulphuris quantitas cum arsenico albo liquefacta arsenici spicula involvat eaque multo minus, quam antea erant, reddat noxia: Pari ratione ex vitro antimonii ipso, cum iusta sulphuris quantitate efficitur species reguli admodum mitis.

Medicamentorum quorundam agendi modus quam maxime difficilis est explicatu. Quis dicere

re potest, cur unum aut bina opii crudi grana somnum inducant profundum? vel cur parca cantharidum dosis adeo peculiari & forti ratione afficiat vias uriniferas? cur duo aut tria elaterii grana maiori violentia operentur quam quinque aut sex ialappæ? sive cur admodum parva vitri antimonii quantitas excitet vomitum adeo periculofum?

Antimonii vero qualitas emetica sive ab eius spiculis sive minus dependeat, ea profecto regulinæ substantiæ inest; nulla enim huius mineralis præparatio, nisi quæ regulinis partibus insigniter referta est, vim habet emeticam; quæ partes, nisi plurimo cum sulphure obducantur, semper vim vomitum excitandi exserunt; atque hoc efficiunt, seu in substantia seu proprio quodam menstruo, quale est vinum, vinum pomaceum, vini acetum vel simile quid, dissolutae dentur. Aqua ut aqua nihil ex regulo antimonii solvit, cum neque sulphureas, neque metallicas partes afficiat, vini spiritus nullo modo in partem regulinam edit effectum; acidum vero vegetabile saponaceum in utramque vim suam exserit, & veram regulinam extrahit substantiam, siquidem quasi valde attenuatum tartarum emeticum liquidum vel antimonii solutionem efficit. Atque ita profecto acida vegetabilia vim suam in ferrum & cuprum exserunt; quæ neque aqua pura neque spiritu puro afficiuntur, admodum prompte vero vino, vino pomaceo, limonum succo, similibusque dissolvuntur.

Cæterum hoc me ad sequentem observationem perducit: licet aqua simplex ex puro antimonii regulo nihil extrahat, aqua tamen pluviosa & fluviorum aliquo modo in crudi antimonii

monii corpus agit ac ex eo lacteum colorem, & sulphureum antimoniale odorem & saporem dissolvit, si cum eo moderato solis aut ignis calore digeritur. Atque hæc aquam ita refertam ac large potam in cutaneis aliisque morbis magnam præstitisse utilitatem, compertum fuit. Cum vero menstruum hoc aquosum procul dubio aliquid ex sulphure antimoniali solvat, pari ratione simul aliquid ex partibus regulinis tenuioribus sulphuri adhærentibus abripere potest; haud secus, ac fere omnes aquae sulphuræ naturales magis aut minus ex alio quodam minerali principio, & plures in primis earum aliquid ex marte continent. Atque porro, quicquid alii de antimonio crudo in substantia dato sentiant, KVNCKELIVS, HOFFMANN & GEOFFROY, tamen, id in variis morbis maximam afferre utilitatem, asserunt; ego vero, mihi tantas adesse rationes, quantæ sufficiant. ut eorum sententiæ subscribam, existimo. Quin multum utilitatis in variis equorum, animalium cicurium aliorumque morbis præstet, vix dubitari potest, ideoque satis commode assumendum est, partes regulinas cum sulphureis in sanguinis massam intrare; atque pari ratione viam per vasa lactea cæteraque corporis humani invenire ac valde salutares edere posse effectus. Per plures abhinc annos antimonium & mercurium vivum contrita in æthiopem antimoniale, ut a me dicitur, optimo cum successu in variis casibus, speciatim in morbis cutaneis, glandulis scrophulosis obstructis, rheumatismis cæterisque dedi, quando æthiops vulgaris minus deprehendebatur efficax. Quod medicamentum ut officinale paratum servetur, diu iam iussi; id vero ex crudi antimonii in tenuissimum pulverem contriti partibus tribus; ex mercurii vivi puri partibus quatuor; sulphuris

phuris florum partibus duabus paratur. Quae in subtilissimum pulverem contrita a scrupulo semis usque ad drachmas duas dari possunt.

Hic sese mihi offert mentionem faciendi occasio, quod licet cinnabaris antimonii, methodo consueta post butyrum antimonii sublimata, parum ratione virtutis aut compositionis a vulgari factitia cinnabari differre videatur, cinnabaris tamen antimonii quæ nunc plerumque ex æthiope minerali & antimonio crudo inter se sublimatis paratur, procul dubio aliquid non minus ex partibus sulphureis quam regulinis secum abreptis habet; satis enim cognitum habent chemici, quam facile antimonii flores in consueta ustulatione, ubi ignis multo minor quam in cinnabaris sublimatione, ascendant. Nunc autem his floribus esse naturam regulinam, vomitum fortiter excitare atque facile in verum reduci posse regulum, cuilibet notum est. Sulphur quidem abundans eum in præparatione cinnabarina bene involvit: nihilominus largas cinnabaris antimonii doses nauseam & vomitum in primis in tenerioribus ventriculis excitasse, sæpius observavi. Tunc vero, hanc ipsam ob rationem hæc antimonii cinnabaris quibusdam in casibus multo efficacior esse potest, quam vulgaris factitia aut ipsa cinnabaris nativa. Sed nunc in primis ad quasdam observationes de variis antimonii præparationibus vulgaribus faciendas proprias accedo.

Antimonium vulgare vel crudum officinarum fusoriarum ex eius minera in vasis conicis nostris crucibulis fusoriis similibus eliquatum fuit, unde massa eliquata & frigefacta exemta aliquo modo sacchari conum refert. Cum vero hac in fusione ponderosiores aut metallicæ partes in fundo

do subsideant, leviores in loco superiore remaneant; hoc in antimonii regulo cæterisque parandis alicuius momenti res est, qua de parte coni antimonium eligatur; nam quo propius a coni apice sumitur, eo magis regulo abundat; atque eiusmodi quantitatis datae effectus, cæteris paribus, multo erit insignior, quam si a basi propius desumatur. Pari modo hoc attendendum est, quando in substantia antimonium datur, aut coquitur vel infunditur ad potiones, quibus non sine utilitate additur.

Antimonii partem regulinam magna sulphuris quantitate involutam, ut in antimonio crudo, nullam emeticam vel drasticam vim exserere, antea proposui: quod si vero antimonium ustulatione diu protracta aut calcinatione maxima ex parte sulphure hoc externo privatur, eo magis qualitatem accipit emeticam, quo magis consumitur sulphur. Atque antimonium hoc in cineres redactum ut ita dicam, si maiori ignis gradu subiicitur, & liquefit in regulum atque porro quoque in vitri speciem, eius sulphureo involucro adeo privatur, ut spicula regulina quasi nuda appareant, ac violentiam in ventriculum exserant maximam. Atque id antea, quam in proprium regulum aut vitrum mutatum fuit, post longam & convenientem ustulationem non parvum vis emeticæ accipit gradum, ut cuilibet patebit, qui id in substantia vel convenientem in modum cum vino aut vino pomaceo digestum dabit. Quamquam enim cum BOERHAAVIO dicere nequeo, id violentum esse emeticum HOFFMANNVM tamen, qui id prorsus iners pronunciat, deceptum fuisse, bene novi. Quod antimonium in cineres redactum & adeo iam sulphure

Huxh. T. III. K

phure eius externo ope calcinationis privatum, magis ab eo liberatur, si per insigne temporis spatium in admodum forti igne liquefactum retinetur & in vitrum convertitur; quod meris fere partibus constat regulinis, prouti ex eius gravitate specifica, antimonio crudo vel quoque ipso hepate maiore manifestum est; ac licet regulus sub vitri forma lateat, is tamen semper satis facile in proprium reduci potest regulum, ideoque ut talis cum quolibet qualitatē emeticam communicat menstruo, cui regulus ipse illam impertiretur, cum non minus, quam eius substantia, vomitorium sit violentissimum. Quid? quod si in antimonii calcinati liquefactione in vitrum ignis non satis fortis est, ac bene dirigitur, ipsius massæ liquefactæ pars altera in regulum & altera in vitrum coit: adeo parva intercedit differentia.

Ipsæ profecto antimonii regulus non, nisi externi sulphuris destructione potest præparari: exempli gratia, antimonii crudi partes octo, tartari crudi partes sex, & nitri puri partes tres in tenuem pulverem ficcum redactæ uno tempore cochlearis parvi mensura in candens iniici debent crucibulum, unde quamlibet iniectionem mox excipit ingens deflagratio. In fundo massæ vehementiori igne liquefactæ interdum plus, interdum minus deprehenditur reguli; prouti ignis cæteraque fuerunt pertractata. Qua in re cautione opus est, ut in fusionis principio filo ferreo vel simili re removeantur crustæ, ut ad formationem reddatur aptior. Hic sulphuris antimonii externi maxima pars deflagratione consumitur, ac tartarus & nitrum tali modo in alkali ignis ope mox conversa uniuntur cum sulphure superstite & ita sulphuris hepatis speciem efficiunt, quæ

quæ pari modo ex regulina substantia plus solvit & abripit; (nam sulphuris hepar cum aliqua metalli specie liquefactum eam dissolvit & massam in aqua solubilem efficit) ita ut hac procedendi methodo maxima antimonii & salium pars mutetur in scoriam aut croci antimonii speciem in superficie reguli, atque hoc in primis fieri solet, si fusio diu continuatur. Tali ratione regulus insignem in modum partibus suis sulphureis privatus, admodum forte fit emeticum, ex causis supra allatis. Licet hæc sit consueta regulum ad minimum parva in quantitate comparandi methodus; attamen longe minorem reguli quantitatem sistit, quam variis aliis procedendi methodis obtinetur; non enim solum violenta & repetita deflagratione plures sulphureæ, sed quoque regulinæ absumuntur partes, quæ sub forma flammæ, fumi & florum, si in propriis vasis colliguntur, ascendunt; atque hi facile iterum reduci possunt in regulum. Præter ea salium quantitas in comparatione nimia est. Nam postquam ea in alcali mutata & cum sulphure unita fuerunt, plures regulinas absumunt partes, ita ut, si ignis fortis diutius continuetur, parum admodum in fundo remaneat. Multo copiosior in comparatione obtineri potuisset regulus, si tartarus & nitrum antea fusione mixta & in fluxum nigrum, ut dicitur, essent mutata. Ast hoc quoque in casu massa liquefacta, ut primum ea tenuior fluit, effundenda aut ab igne est removenda; alias non parva pars vi & duratione ignis ab ita evaporatione, unde ea propter in comparatione augentur scorix. Multo vero maior reguli quantitas producit, si duæ partes antimonii puri cum una parte limaturæ ferri vel clavorum frustulis liquefiunt, quibus quoque una nitri purissimi & sicci

pars iniectione addenda est. Quæ procedendi methodus fere dimidiam reguli partem præbet. Pari modo hic nitrum comburit sulphur, ferrum vero imprinis sulphur suscipit & se cum eo in scorriis unit; quæ, in transitu sit dictum, in pulverem tenuem redactæ cum tanto vel meliori effectu, quam antimonium martiale cacheticum LUDOVICI adhiberi possunt. Eas maximam in leucophlegmatia & fluore albo pertinaci præstitisse utilitatem pluries sum expertus.

Si quando antimonium prius igne in calcem redigitur, ac si vitrum comparare velimus, vel in aqua calcis vivæ saturata recenti pluries coquitur, maxima sulphuris pars absumitur atque antimonium ita præparatum multo maiorem reguli quantitatem in comparatione præbet, quam si antimonium crudum liquefactum est; quo in casu vero salium adhibitorum quantitas multo minor, quam in consueta methodo esse debet, eaque antea in fluxum nigrum sunt reducenda. Antimonium in calcem redactum atque fere cum æquali saponis nigri quantitate liquefactum multo plurem regulum, quam methodo KUNCKELII, STAHLII vel alia paratum, præbet, ex libra una novem vel decem proveniunt uncia: ego vero re ipsa hanc methodum nunquam tentavi, cum mihi verus sapo niger non esset ad manus; fortasse quodlibet aliud salino sulphureum remedium idem efficeret.

Nihilo minus hæc in genere tenenda est observatio, ubi tantum parva harum rerum quantitas in hoc aut aliis tentaminibus uno tempore liquefiunt, semper minorem reguli copiam in comparatione provenire, quam si experimentum multo largiore cum quantitate fuit captum.

Siquidem re vera maxima differentiae pars ab ipso dependet antimonio, cum aliud præ alio partibus regulinis abundet: Immo antimonium unius eiusdemque coni hoc respectu vel a basi vel ab apice sumtum insigniter differt.

Salium effectus in antimonium multo clarius apparebit, si ad nitri operationem in vulgaris antimonii hepatis præparatione attendimus. Scilicet si partes antimonii & nitri æquales in tenuem pulverem redactæ & intime mixtæ deflagrantur & in crucibulo aut mortario ferreo liquefiunt, eius productum erit antimonii hepar, quod a scoriis est separandum. Qua in agendi methodo primo sulphur fere omne conflagratione comburitur: ac postea eius residuum avide imbibitur a nitro, nunc in alcali ope intensioris caloris converso, quod, hac ratione regulinas partes dissolvit & intimius cum eo coniungit, haud secus ac hepar sulphuris vulgare dissolvit ac assumit omnes metallorum species. Hoc præcipue a nitri mutatione in alcali eiusque subsequente unione cum sulphure antimonii atque tali hepatis sulphuris dissolventis formatione, ut cum metallica antimonii parte coniungatur, dependere, evidenter apparet; salis enim tartari vel cinerum clavellatorum partes tres cum duobus antimonii liquefactæ, eundem accuratissime effectum, hoc est, hepar antimonii producant, sine ulla nitri admixtione vel adiumento. Atque ab intimiore adeo largæ partis sulphuris hepatis cum metallica parte pendet, ut parum reguli vel nullus, sed tantum substantia unius formæ semi vitrea in fundo subsideat: immo si non tantum, quantum sufficit, liquefit, nullas præbet scorias. Interim si cineres clavellati & antimonium celeriter igne admodum

vivido & forti liquefiunt, reguli pars interdum maior, interdum minor in fundo reperitur. Quodsi autem multo minor quantitas salis alcalini adhibetur, multo minor sulphuris antimonii pars absumitur, atque tali modo efficitur is, qui MARGRAAFIO, HOFFMANNO aliisque dicitur regulus medicinalis, qui tantum parvam vim exferit emeticam, cum satis sulphuris ad spicula regulina involvenda fuerit relictum. Quando vero multo largior salis alcalini fixi quantitas (ut circiter duæ partes ad unam antimonii) cum eo fusione commiscetur, tantum sulphuris salibus absumitur, ut parum ad spicula regulina obducenda relinquatur, quod sufficere possit ad eius vim valde drasticam impediendam. Antimonii hepar methodo consueta quantitate nitri æquali paratum, dupla parte plus fere in eius operatione amittit deflagratione, quam id cum alcali fixo; hoc vero non adeo vitrea, & magis apta deprehenditur, ut aëris humiditate deliquefcat. Nihilominus utriusque crocus, si perfecte fuit edulcatus, eandem fere continet vim. Ille profecto, qui cum dimidia nitri quantitate paratur, insignem in modum est debilior, cum multo minor sulphuris involventis pars fuit absumpta, quando præcipue ignis fortis non adhibitus & materia antea est exempta, quam scoriam satis separatam sint. Reguli antimonii vulgaris scoriam ipsam non minus eisdem sunt indolis, quam hepatis antimonii species, quæ proprio fluxu aliqua ex parte facile in regulum reduci potest: ita ut, si nitrum in alcali conversum, cineres clavellati, vel sal tartari cum hoc minerali sulphureo fusione miscentur, antimonii hepar producat, ex quo bene abluto metallorum vel magis proprie antimonii provenit erocus. Atque cum hæc massa hepatica in aqua
fer-

fervente solvi possit, in solutione subfidet antimonii sulphur, præcipue si cum acido vegetabili aut minerali præcipitatur: quod vero sulphur semper plus aut minus particularum regularum continet, unde præcipue id primæ præcipitationis semper insignem in modum est emeticum. Quid? quod partem antimonii regulinam & sulphuream ita cum salibus alcali fixis uniri posse, ut tota fere antimonii quantitas cum æquali circiter salis tartari vel cinerum clavellatorum parte fusione mixta sic mutari queat in sulphuris aurati, ut dicitur, speciem, res est certissima; re vera autem hoc nihil est aliud, quam verus crocus antimonii sulphureus. Nihilo secius salis, sulphuris & reguli cohæsiō in hoc hepatico concreto facile acidorum affusione in solutionem eius aqueam dissolvi potest, quæ acida cum salia alcalina fortiter attrahant, partes sulphureæ & regulinæ subito fundum petunt. Neque hæ admodum firmiter uniuntur, cum salia alcalina fusione durante sulphur antimonii aliquo modo a partibus regulinis separent. Cohæsiōnem tantum laxam esse, manifestum est; alias tanta sulphuris quantitas, quanta in sulphure aurato deprehenditur, si intimius cum partibus regulinis esset coniuncta, ita spicula eius obducere debuisset, ut vix ullam in tunicis ventriculi cæterorumque intestinorum efficere potuisset irritationem insignem, prouti in antimonio crudo eiusque ex sulphure & regulo reductione videre est. Porro, licet prima sulphuris aurati præcipitatio regulinis partibus insigniter sit referta, secunda tamen aut tertia præcipitatio multo pauciores continet & fere tota sulphurea & vix ullum in modum est emetica. Quod si vero hæc mitiora vel potius leve sulphur habere cupias, non nimium acidi præ-

precipitantis primum affundas; vel, quod melius erit, lixivium aut solutionem antimonii per aliquot dies aeri frigido liberiori exponas; ita enim sulphur regulinum impurum ipsum fundum petet; quo facto acidum consueto more instillare poteris; atque si hoc iustis gradibus parvaque quantitate peragis, post secundam aut tertiam præcipitationem sulphur fere purum subsidebit; quæ, sulphur cum regulo in solutione hepatis non adeo firmiter unitum esse, demonstrant: Interim, quod in transitu sit dictum, cum antimoniale lixivium, ex hepate paratum adeo regulinis partibus abundet, ac hæ minus involutæ sint, id constanter magis aut minus emeticum esse necesse est, quicquid etiam Dom. LEMERY in contrariam afferat partem. Ast hoc non solum, quod in huius viri tractatu de antimonio excipi potest.

Cum sulphur auratum his temporibus in medicina frequentius adhibeatur, maior in eius præparatione attentio, quam plerumque fieri solet, necessaria esse videtur: prima enim præcipitatio certissime non parum differt a subsequente, cum ei & color obscurior, & gravitas specifica maior indeque plures regulinæ sint partes. Itaque alicuius momenti res est, quam diu lixivium antimoniale antea reponatur, quam acidum affundatur; illud ipsum enim tempore plus de substantia sulphureo-regulina dimittit; si id in primis in atmosphæra fumo aceti, sulphure aut similibus repleta reponitur; ac tali in casu succedens præcipitatio cum acido multo mitior erit, cum non tam metallica, quam potius sulphurea sit. Sic quoque quantitas & qualitas acidi præcipitantis non carent effectu. Vini acetum magis augebit vim emeticam; & salis aut vitrioli spiritus præcipitatum præbet non adeo

adeo aptum ad commixtionem cum calomelano, ut in D. PLUMERS pilulis alterantibus cæterisque. Igitur magna quoque cura in sulphure aurato abluendo habenda est; nam salia acida non tam facile, ut nonnulli credunt, abluuntur, & procul dubio aliquid ex illis simul præcipitatur. Quis crederet, tantam salis quantitatem in calce argenti ex solutione aquæ fortis ope salis marini præcipitata latere, quæ, licet perfecte abluta & prorsus insipida sit (qualis est luna cornea, in quam facile fusione mutatur) tamen, si duæ partes cum una reguli antimonii parte intime miscentur & destillantur, admodum causticam butyri antimonii præbent speciem. Quam leve vero & parum antimonii sulphur desideratur, si id non aliquid ex regulo continet, haud maiorem edere potest effectum quam sulphur vulgare.

Kermes minerale olim tam celebre (idque iure) quam ullum aliud antimoniale nostris temporibus, est quoque hepatis antimonii species & eiusdem ut sulphur auratum naturæ, etsi præparandi modus valde differre videtur. Id paratur, dum antimonium crudum in pulverem contritum in forti lixivio nitri fixi aut in alcali conversi (sal tartari vel cineres clavellati idem omnino præstant) coquitur. Hic salia alcalina sulphuri affixa cum eo uniuntur; unde hepatis sulphuris liquida species, quæ dissolvit, vel potius proprie suscipit sibi que plures unit regulinas partes. Atque ita re ipsa id fit mitior quidam antimonii crocus, pro uti evidenter apparet, cum aliqua ei insit vis emetica atque is regulum convenienti fusione præbeat.

Kermes mineralis aut sulphuris aurati speciem præparandi alius deprehenditur modus, qui raro

aut nunquam, licet optimum iudicem, adhibetur; atque hic est, ut antimonium crudum in tenuem pulverem redactum in aqua calcis vivæ admodum forti per unam circiter horam coquatur & decoctum colatum tartari crudi aut eius crystallorum in aquæ fervente solutione præcipitur. Crudi antimonii decoctum hoc adeo limpidum est ut aqua fontana, repositione vero tenui obducitur cuticula pulcherrime omnibus ireos coloribus variegata. At enim vero liquor hic perfecte limpidus acidi alicuius vegetabilis aut mineralis affusione mox turbatur & colore croci profundo tingitur ac magna sulphuris antimonii pars, cui aurantiorum color est, præcipitatur, haud secus ac in vulgari decocti scoriarum ex regulo aut hepate antimonii fieri solet præcipitatione. Licet non minus hoc sulphur auratum, quam aliud simile sit alchemicorum auro, de quo tanta loquuntur & quod avide expectant adepti, color tamen speciosior plura promittit, quam vere continet; quod si enim iuste abluitur, separatur & ficcatur, id vix quadragesimam partem ab eo retinet, quod tempore præcipitationis habere videbatur. Sulphur hoc mitius & magis fixum esse, quam illud ex scoriis paratum existimo: Nihilo minus id partibus regulinis abundat, prouti ex aurantiorum colore & qualitate emetica, qua præditum est, apparet. Decoctum hoc æque bene limonum aut aurantiorum hispaniensium succo, (quo speciosissimum obtinetur præcipitatum), aut solutione salis ammoniaci, aut urina recenti præcipitari potest: ipsa quoque saliva hoc præstabit: nam cum ego huius decocti perfecte limpidi cochlear unum ore tenerem, id mox colore tingebatur profunde luteo: ita ut non acida solum vegetabilia & mineralia, sed & pari modo fa-

lia

lia neutra decoctum hoc antimoniale præcipitent.

Decoctum hoc antimonii cum aqua calcis vivæ aliis quoque confiliis infervit; nam minerale hoc ita coctum magna ex parte sulphure eius superficiali privatur, si in primis bis aut ter in aqua calcis vivæ recenti fortique coquitur. Atque tunc pulvis bene ablutus & ficcus tam aptus est ad regulum vel vitrum antimonii efficiendum, quam si antimonium consueta via ustulatur & calcinatur. Atque fortasse antimonium ita præparatum variis in casibus interne datum potest esse efficacius, quam crudum: si illud ad decem vel quindecim grana datur, sæpius vomitum & alvum leniter, in primis in eius usus principio movet.

Inde sulphur auratum, kermes minerale, de quibus iam supra disputatum fuit, pulverem *RVSS-ELII* aut panaceam antimonii sine igne *WILSONII* unius eiusdemque indolis esse, apparet, licet profecto ratione virtutis aliquo modo differant & in eorum operatione sint incerta; ideoque ad ea paranda manus cautæ & ad ea cum utilitate adhibenda iudicium bonum requiruntur. In scoriis enim unius eiusdemque reguli antimonii speciei regulinum præ aliis dominabitur principium, si ea per longum temporis spatium in igne forti, quam si per multo brevius retinetur; nihil dicam de illis, quæ antea ratione modi præcipitandi, cæterorumque protuli. Atque kermes minerale ipsum non parum differt, prouti cum lixivio fortiori vel debiliori fuit paratum, prouti magis aut minus sollicitè fuit ablutum & edulcatum, & prouti tandem vini spiritus super id vel fuit, vel non fuit deflagratus. Quicumque id dare velit parvis dosibus, ut uno aut duobus incipiat granis; quando

do vero, ea convenire, invenerit, dosin gradatim ad octo vel decem grana augere potest, si in primis id cum aliquo extracto resinoso, balsamo naturali aut simili re intime fuit commixtum. Ast doses nulla ratione nimis celeriter sese excipiant: nam antimonialia solida per insigne temporis spatium sine ullo patente effectu in corpore hærere possunt, tandem vero omnia subito maxima cum violentia operantur; si præcipue vinum, vinum pomaceum, aut aliud quoddam acidum vegetabile superbibatur.

Quamquam sal commune cum antimonio liquefactum nihil fere magis quam eius fusionem promovere videtur, ideoque parva eius quantitas in antimonii hepate & regulo medicinali parando additur, eius tamen maxime concentratum acidum admodum peculiarem in substantiam regulinam edit effectum, cum eam non solum multo volatiliorem, sed quoque maxime causticam reddat, prouti in butyro vel oleo antimonii vulgari videre est; in hac enim præparatione mercurius sublimatus corrosivus nihil præter eius acidum omni phlegmate privatum contribuit, quod fortius quam mercurium attrahit regulus; atque hæc unita liquidum maxime corrosivum destillatione proveniens efficiunt; ex quo simplicis aquæ affusione id præcipitatur, quod valde improprie mercurius vitæ appellatur, cum ei nihil ex mercurio quam nomen sit, atque re vera, si bene cum aqua fervida edulcatur, merus remanet antimonii regulus, prouti clare, si is liquefit, apparet. Etsi variæ aliæ butyrum antimonii præparandi methodi (æque minus periculosæ) deprehenduntur; hæc tamen cum mercurio sublimato corrosivo regulum quasi nudum commonstrat, quan-

quando præcipitatur ac sulphur antimonii cum mercurio relinquitur, quæ facile in cinnabarin sublimantur: ita ut hæc supra propositam doctrinam confirment; nam cum regulo antimonii satis puro & mercurio sublimato corrosivo nulla præparari potest cinnabaris, cum regulo non plus sulphuris sit, quam ad eius metallicam formam & constitutionem absolute est necessarium.

Ego vero in praxi mercurio vitæ raro & quidem ante aliquot annos in quibusdam casibus maniacis usus sum: is semper se præbebat ut valde rude medicamentum & brevi mihi erat tædio. Quodsi quis tale quid adhibere cupiat, illi celeberrimi D. STAHL suaferim præparationem; scilicet, antimonium butyro rectificato sensim sensimque atque parum uno tempore affundatur bonum vini alcohol, primum calor in mixtura oritur insignis, mox ea redditur lactea, atque admodum alba quædam gelatinosa massa subito præcipitatur. Quæ per unum aut alterum diem in leni calore digesta, cum aqua postea fervente satis edulcata, ficcata & cum vini spiritu deflagrata pulverem in operatione mercurio vitæ vulgari multo tutiorem, licet semper emeticum &, ut vir iste ait, valde sudoriferum & anodynum præbet. Dosis eius est tria vel quatuor grana. Eum sudorem largiter promovere expertus sum, si præcipue parum per vomitum aut alvum operatur, ut profecto plurima drasticonum antimonialium efficere solent. Mercurii vitæ aliam præparationem in descriptione purgantis ex antimonio securissimi suadet MAETS; quod paratur, si mercurii vitæ una pars cum duabus nitri partibus fusione miscetur atque tunc massa hæc cum æquali salis communis quantitate bene conteritur. Quo facto sal bene abluendum & massa probe edulcanda est. Quod
sane

sane adeo tutum deprehendo medicamentum, ut virtute parum a vulgari bezoar minerali differat: unicuique, qui sequentem considerat observationem, facile apparebit ratio.

Antimonium diaphoreticum & cerussa antimonii non multo plus quam huius metalli sunt mortui cineres interno aut metallizante, ut ita loquar, sulphure repetita cum nitro deflagratione privati; ita ut parum ab eis expectandum esse in usu medico, credam, cum utrumque sit calx iners, in qua contextus & forma regulina prorsus sunt destructa; ita ut aqua regia, quæ tam facile antimonium crudum aut eius regulum afficit, ea non tangat, multo minus dissolvat: quod, naturam antimonii metallicam in his præparationibus maxime esse destructam, argumento est. Atque licet utrumque proprio fluxu iterum in regulum reduci possit, hoc tamen nunquam sine alicuius phlogisti aut sulphureæ substantiæ additione fieri potest. Atque sic profecto quælibet antimonii calx humida aut sicca via parata fusione cum aliqua inflammabili re in vasis clausis mutari potest in regulum quod, reguli & formam & virtutem maxima ex parte non minus a sulphureo principio, quam a terra metallica pendere, ostendit. Num hic in transitu annotatu sit dignum nescio, calcem antimonii cum sulphure minerali reductam formam assumere striatam; cum animali vero vel vegetabili phlogisto reductam reguli antimonii vulgaris formam laminatam monstrare. An hoc tantum ab acido dependet vitriolico? Mercurius vitæ per se liquefactus aculeatam quoque vel acubus similem refert speciem: unde?

Pari ratione hic casus re ipsa in perfectissimis corporibus metallicis occurrit, quæ suam metallitatem, ut eam nominat BECHER, ut malleabilitatem

tem aliasque metallicas proprietates plenaria sulphuris interni metallici aut componentis destructione amittunt, prouti videre est, si metalla opelentis causticæ aut igne culinari intensiore calcinantur: sulphur hoc internum probabiliter id est, quod ALBERTVS MAGNVS per humidum unctuosum subtile intelligit, quod, ut is ait, est prima metallorum materia, & sulphuri componenti aut oleo vegetabili omnino analoga, quod ipsas staminum particulas & partes organicas coniungit, & quod prorsus combustum totam massam in cineres conversam relinquit. Hic autem, quod in transitu sit dictum, clare satis apparet, pabulum illud sulphureum ita ad calcis antimonii reductionem necessarium admodum ab ipsa luminis aut ignis substantia differre: licet enim magna luminis agentis aut ignis pars calci adhæreat, prouti a magno ponderis augmento in regulo antimonii radiis solis vel igne culinari calcinato manifestum est, nihil tamen ad eius statum contribuit metallicum; e contrario plenarie illud destruit; atque radii solis aut ignis particulæ non coniungunt, sed dispergunt regulinas aut metallicas partes, cum coniunctionis vinculum sulphur internum destruant. Pari modo oleum vitrioli vel spiritus nitri, duo concentrata & maxime ignea acida regulum ex antimonio extrahunt idque in calcem mutant, cum phlogiston aut principium sulphureum solvant, unde metallica substantia prorsus turbatur. Atque hoc ita evenire, ex odore forte sulphureo, qui acidorum ad antimonium affusione oritur, apparere videtur. Oleum profecto vitrioli inflammabilem partem antimonii attrahit seque cum ea in verum sulphur minerale unit. Itaque ignea hæc acida fere eadem ratione ac radii solis aut ipse ignis vim suam exserere videntur

tur in antimonium; ac hoc præter plura alia est argumento, magnam inter lucem & acidâ esse afinitatem; quod D. ISAACVS NEWTON iam dudum demonstravit.

Regulinæ substantiæ sulphuris interni destructionem hac in calcinatione formæ regulinæ indeque vis antimonii emeticæ esse destructionem; aliqua ex parte ex eis, quæ supra proposui, apparet, ac magis, si nostram attentionem ad sequentia vertere volumus experimenta, patebit. Quod si tantum æquales antimonii & nitri partes deflagrantur & fusione miscentur, solum sulphur externum involvens in tantum absumitur, ut spicula regulina relinquantur nuda, quæ admodum fortiter tunicas ventriculi cæteraque irritare possunt. Quod si vero tres nitri partes ad unam antimonii adduntur, per repetitam fortem deflagrationem non sulphur solum externum, sed internum quoque prorsus dissipatur ac in calcem inertem redigitur massa. Pari ratione ferrum, stannum, cuprum cum dupla aut tripla nitri quantitate in cineres rediguntur atque metallica natura privantur. Nitri puri non multo plus quam duæ partes ad unam reguli antimonii hunc in calcem innoxiam mutat, cum in regulo multo minor sulphuris quantitas quam in crudo antimonio sit comburenda: atque æqualis circiter nitri quantitas vitri antimonii violentiam prorsus destruit, cum in eo solummodo tantum sulphuris superesset, quantum ad regulinam naturam conservandam sufficiebat. Sic nitri quinque partes ad duas mercurii vitæ additæ, eum in substantiam inertem vel bezoardicum minerale convertunt. Sed de his hæc sufficiant. — Quicquid nitrum deflagratione efficit, illud lens caustica intensa vi radiorum solis con-

concentratorum præstat; qua antimonium, eius regulus & vitrum in meram mutantur calcem, quoniam omne sulphur prorsus fuit combustum. Quid? quod si ullum horum per longum temporis spatium actioni ignis fortis vulgaris exponitur, id in meras redigitur cineres, quæ nunquam iterum in regulum aut vitrum, quam ope alicuius phlogisti, ut sulphure animali, vegetabili aut minerali reduci possunt. Atque hoc quoque ad ferri, stanni, cupri cæterasque calces reducendas requiritur. Nullum in ulla antimonii calce, ita parata remanere sulphur, ex eo manifestum est, quod nulla cum nitro deflagrabit neque in statum regulinum sine addito aliquo phlogisto reduci potest. Regulinam naturam ac contextum his in præparationibus destructa esse, ex eo patet, quod eas nulla ratione afficiat aqua regia, quæ omnem antimonii regulum adeo perfecte & facile dissolvit: indeque eæ omni emetica qualitate sunt privatæ.

In omnibus vero his calcinationibus cum nitro, tres ad minimum huius salis partes ad unam crudi antimonii adhiberi debent, alias sulphur internum non tantum, quantum sufficit, comburitur, & spicula regulina ita haud destruuntur, ut iners calx remaneat: quod si enim duæ tantum nitri partes adhibentur, id semper vim retinet emeticam, prouti in eo, quod antimonium emeticum mitius appellat BOERHAAVIUS, videre est: pari modo hoc fieri solet, si nitro in cerussæ antimonii præparatione insigniter parcas, quæ quoque valde remanebit drastica. Quod si æqualis nitri & vitri antimonii quantitas in crucibulo candente per aliquod temporis spatium igni forti exponuntur, calx quidem pulcherrima aut antimonium diaphoreticum, sed prorsus iners

provenit: si vero nitri tertia pars bis, vel tantum dimidia adhibetur, calx non adeo alba fit (quoniam sulphur non prorsus fuit combustum); indeque semper remanet emetica, si in primis tantum dimidia pars nitri cum antimonio injecta fuit.

Hac methodo variæ pulverum antimonialium parari possunt species, magis aut minus efficaces. prouti plus aut minus nitri fuit adhibitum; quæ caute parata & prudenter data insignem præstare possunt utilitatem in medicina, multo profecto maiore cum securitate quam antimonium diaphoreticum aut eius cerussa.

Quibus omnibus vero in calcinationibus non nitri solum quantitas, sed & eius qualitas bene consideranda est; quoddam enim nitrum sale communi insigniter abundat indeque minus corrigit, ut dicitur, vel potius destruit regulum.

Ego vero vitri, reguli aut croci antimonii infusionem cum vino bono generoso omnibus aliis huius mineralis præparationibus longe præfero cum sit tutissima, certissima ac efficacissima; atque vinum hoc antimoniatum cum vitro aut regulo paratum optimum esse, existimo: nisi enim hepar antimonii cum iusta nitri quantitate & conveniente ignis gradu præparatur, aliter fieri nequit, quin interdum fortius, interdum debilius fit & interdum non separandas emittat scorias; quibus id, cæteris paribus, multo efficitur debilius. Porro hepar in tenuem pulverem est redigendum atque repetita ablutione in aqua fervente (vel potius decoctione) edulcandum; alias plus nitri in alcali conversi croco hepatico adhærens vim menstrui vinosi infringet. Hoc olim minus quam fieri debuisset, attendebatur; atque, quantum vinum benedictum, ut tunc appellabatur inter se differret bene recordor. Profecto, cum

cum vitro antimonii bono vel cum regulo puro paratur, ista non adest incertitudo. Quodsi regulus adhibetur martialis, aliquo modo ferruginei principii fieri potest particeps. Vinum post sufficientem infusionem semper est colandum.

In hac infusione vitri, vel reguli antimonii cum vino regulina substantia saponaceo hoc, spirituofo, tartareo menstruo dissolvitur & regulina pars quam maxime attenuatur; alias ea cum vino per facculum colatorium non transiret, in vino soluta atque cum eo intime commixta per plures annos remaneret. Ita ut antimonium tali modo paratum quasi in solutis principiis nobis offeratur; vel potius sic tartari emetici liquidi maxime attenuati efficitur species, cui omnis antimonii est vis & virtus, cum ventriculo & intestinis admodum fortem inferre irritationem valeat, si unciae unius aut duarum sumitur quantitas; at enim vero dosis parciore duarum aut trium drachmarum tantum nauseam, lenem vomitum, ac unam aut alteram alvi deiectionem, nisi quoque sudorem aut valde auctam perspirationem excitat: a triginta vero ad sexaginta vel octoginta guttulas datum, generatim merum fit alterans & diaphoreticum, quod per intimos recessus & ultimos totius systematis vasculosi ramos cum parva vel nulla naturæ perturbatione transit, simul tamen omnes animales secretiones & excretiones, speciatim cutis, intestinorum, viarum urinarum, ductuumque salivarium leni totius nervorum & vasculorum compagis irritatione evidenter promovet.

Itaque cum vinum hoc antimoniale adeo facile cum sanguine & animalibus humoribus misceatur & per omnia corporis emissaria tam libere & tam facile transeat, istud cum securitate dari & cum utilitate bis, ter, aut quoque quater

in viginti quatuor horis parva dosi repeti & ita per aliquot dies continuari potest: cum e contrario præparationes antimonii solidæ in earum operatione sint incertæ, utpote quæ interdum per longum temporis spatium in ventriculo & intestinis hæreant, antea quam evidentem exserant effectum; & tunc uno impetu eo maiore violentia & pertinacia irritent, ut haud raro ægroti vires citius quam antimonii vis exhauriantur. Atque hoc non parum est timendum & interdum vere accidit, si kermes minerale, sulphur auratum, crocus antimonii mitior & ipse regulus medicinalis aliique pulveres antimoniales aut pilulæ dantur & nimis cito & frequenter repetuntur, ut cuilibet, qui tali medicamentorum genere liberius est usus, notum esse debet; interdum hypercatharsis uno impetu nec opinatum accedit, si in primis vinum, vinum pomaceum aut aliud acidum vegetabile bibitur.

Porro, antimonialia in substantia data, antea in ventriculo solvi debent, quam per vasa lactea transire & cum sanguine misceri possunt, ita ut æque ac alterantia, diaphoretica cæteraque agant. In hac vero præparatione liquida pars regulina iam dissoluta & exquisitissime attenuata est, ita ut maxima cum facilitate ad sanguinem transeant. Præter ea antimonium hac in forma iucundissima ratione, sine eo ut percipiatur aut maior aliqua creetur nausea, quam quæ vino excitatur, dari posse, annotandum venit. Res profecto singularis momenti, si ægroti nobis obveniunt delicatuli & in primis infantes, quibus ut repetitæ medicamentorum exhibeantur doses, sæpius necessarium est. Itaque id huius præparationis præstantiam non parum profecto auget, quod adeo sit iucunda & haud difficile celari & quocunque in liquore conve-

convenienti dari possit; idque, inquam, non minus in hominibus adultis, quam in infantibus. Haud raro vomere & purgare eos quam maxime postulatur, nihilo minus res est difficillima, eis vulgaria medicamenta tali occasione consueta exhibere; cum e contrario vinum antimoniale in eorum potu ordinario maxima cum utilitate & securitate dari possit. Ego id admodum frequenter cum successu a decem usque ad quadraginta guttas infantibus unius aut duorum annorum in tussi vehementissima & oppressionibus asthmaticis dedi, quando tentamen plura medicamenta nauseosa ingurgitandi suffocationem & convulsiones minitabatur.

Num ergo credendum, hoc medicamentum adeo tutum & mite non tanta efficacitate, quanta alterans & diaphoreticum, esse præditum; ad quæ respondeo, cum hoc convenienti dosi datum ventriculum & intestina adeo fortiter irritare valeat; id minori dosi exhibitum in arteriis sanguiferis & lymphaticis inefficax hæreere, assumendum non est, atque utrumque quam aptissimum esse videtur, & in eventu aptum est ad totum vasorum systema stimulandum purgandumque. Hæc ea confirmant, quæ nobis occurrunt, si satis larga antimonii essentia dosis, exempli gratia tres vel quatuor drachmæ dantur, siquidem fere semper largus subsequitur sudor, nisi mox vomitu reiiciatur. Itaque si ea remanet & in motum venit, vasorum actio in fluida contenta & tota humorum circulatio efficacissime promovetur; atque talis profecto stimulus in ultimis sanguiferarum, serosarum & lymphaticarum arteriarum ramis, ubi motus naturaliter maxime lentus est, & ubi stagnationes ac hanc excipientes feri & lymphæ corruptiones quam aptissimæ sunt ad pu-

tridam colluviem progignendam, sæpissime maxime est necessarius. Salium omnis generis, speciatim falis communis utilitatem quandam in eo consistere existimo, ut æque ac stimulus agat generalis; indeque usus eius moderatus adeo est salutaris. Itaque tali universali non solum maximorum, sed quoque minutissimorum corporis vasorum stimulo medicamentum hoc omnes iam effectus, vel incipientes obstructions in minutissimis quoque canalibus remove molitur; indeque naturales secretiones & excretiones optimo cum successu promovet; in quibus rite procedentibus sanitatis ipsius versatur cardo.

Igitur in rheumatismis obstinatis, in frigidis scorbuticis affectionibus, in plurimis morbis cutaneis, in asthmaticis, leucophlegmaticis & ictericis ægritudinibus, inveterata pertinaci cephalalgia, vertigine, epilepsia, & mania antimonialia & in primis vinum antimoniale quam maxime conveniunt. Cuius utilitatis plura his in casibus exempla mihi in praxi mea occurrerunt, atque id a variis egregiis & in medicina exercitatis viris cum utilitate fuisse adhibitum, simul sum gaudio affectus.

Antea quam hanc rem mittam, porro mihi addere liceat, me vinum hoc antimoniale aut antimonii essentiam, ut eam nuncupo, non minus in quibusdam acutis, quam chronicis morbis, & præcipue in febribus lentis, inordinatis debilibus intermittentibus & remittentibus, catarrhalibus febribus, in peripneumonia notha, immo quoque in peripneumonia vera post convenientes evacuationes, versus finem, quando excretio præmature suppressa & magna anxietas & spirandi difficultas fuerunt excitatæ, admodum frequen-

quenter exhibere. In pari rerum circumstantia istud quoque convenit in variolis; atque deo iuvante in quibusdam casibus desperatis admodum feliciter successisse, mihi videre contigit; cum interdum excreatio cum leni vomitu, interdum cum una alteraque alvi deiectione & interdum miti sudore universali rediret. Talibus in casibus olim miro cum successu exhibebatur kermes minerale, & quod fere eadem ratione operabatur: nihilominus antimonii essentiam multo tutiorem certioreque esse, compertum habeo; licet hic pulvis triginta circiter vel quadraginta abhinc annis in Gallia & Germania idque iure, si convenienti tempore & dosi datur, fama sit celebratus; præmaturus tamen & imprudens eius usus cito eum infamem fecit. Atque hoc plerumque omnibus medicamentis evenit empyricis, quæ omnibus in casibus & omnibus temporibus ut bona iactantur; quamquam enim re ipsa ea per se, dum convenienti ratione administrantur, bona esse possunt, eorum tamen usus promiscuus & imprudens sæpius ex antidotis efficit venena; prouti re ipsa nonnullis aliis recentibus evenit arcanis.

Denique has hic prolatas observationes omnino novas esse, ut aliquis putet, non postulo; maximam earum partem vulgo esse cognitam concedo, atque ut tales eas proposui, sine eo, ut peculiare proferrem scriptores aut largos processus describerem, de quibus consueti rerum chemicarum libri consuli possunt; siquidem bene cognitum habebam, varias alias largiorem copiam præparandi esse vias, multo commodiores neque adeo sumtuosas, ubi nitro cæterisque parcatur. Ego vero, nisi me omnia fallunt, aliqua ratione antimonii naturam in lucem protuli novam; ad minimum id iunioribus, quorum officium est, ut antimonialia

præparent & exhibeant, magis redditi cognitum, quam fortasse ullo alio in tractatu occurrit. Atque cum antimonialia medicamenta nostris temporibus adeo fama celebrata sint, ut hic libellus medicinæ cultoribus tradatur, res non adeo absorta esse videtur; fortasse quoque magis experti viri eo incitari poterunt, ut antimonialium virtutes ac doses & meliores & certiores efficiant, quæ adhuc non parum incertæ deprehenduntur.

Porro quoque in his componendis mihi istud erat consilium, ut usum illius, quod ego essentiam antimonii, aut vinum antimoniale appello, (aromata enim in eo non magni sunt momenti) ut tutissimam & utilissimam antimonii præparationem commendem. Multis variisque medicamentis antimonialibus per triginta circiter annos usus sum; atque mihi sufficienti experientia edocto fatendum est, me illud omnibus aliis præferre, licet tantum absit, ut omnes solidas antimonii præparationes improbem; ego vero, nullam hac maiorem aut meliorem in medicina edere effectum, atque paucas vel nullam cum pari securitate dari posse, assero. Quarum de plurimis me cum CELSO dicere posse, existimo: *his varie medici utuntur, ut magis, quid quisque persuaserit sibi, appareat, quam quid evidenter compererit.*

At præter hæc omnia neque hoc neque aliud medicamentum aut præparatio morbo medebitur, nisi eis prudenter utamur. Homo aliquis tam perfecte scire poterit, quo modo securis, malleus aut ferra efficiatur, quam chemicus, qua ratione hoc vel illud peculiare paretur medicamentum; nihilo secius & ille minime bonus esse potest faber lignarius, & hic minime bonus medicus: arcanum in eo positum est, quomodo illa adhibeantur.

INDEX.

Primus numerus tomum indicat, alter paginam.

- A** bdomen tumidum per febres fluente alvo exitiosum. I. pag. 329
- Abscessus in meatu auriculari in febribus bonus. I. 245
- Aceti vapor ad auram malignam. I. 271
- Acetum cum piscibus recte comeditur. I. 246
- Acetum & pomaceum nautis utilia. I. 247
- vini ad sulphur antimonii auratum precipitandum adhibitum, vim eius emeticam auget. III. 152
- Aceti vires. I. 162. 163
- Acida in antimonium & metalla vim exserunt. III. 142
- Acida vegetabilia magis saponacea sunt & abstergunt quam mineralia. II. 148
- Acida vegetabilia & mineralia in putridis febribus conveniunt. II. 114
- inter & lucem magna est affinitas. III. 160
- Acida in variolis petechialibus conveniunt. II. 141. 149
- Acida in variolis lymphaticis non conveniunt. II. 141
- Acida conducunt in scorbuto nautarum. III. 87
- Acidorum usus largus acrimoniam salium volatilium alcalinorum corrigit. III. 125
- Acidorum in febre pestilentiali utilitas. I. 240
- ACOSTA (IOSI.) I. 8.
- Acrimonia alcalina sanguinem dissolvit. II. 60
- Acrimonia cum lentore inflammatorio complicata. II. 62
- huius exempla. II. 63. seq.
- Acrimonia cum nimis laxa sanguinis crasi. II. 62
- huius exempla. II. 63. seq.
- Acrimoniae putridae generatio. II. 60 seq.
- Acrimoniae in scorbuto signa. III. 87
- Actio aeris vid. Aeris.
- Adstringentia caute sunt adhibenda in peripneumonia. II. 178 188
- Adulti cum ægrotis variolis affectis versantes iterum ab illis afficiuntur. III. p. 33
- Adustio sanguinis vid. sanguinis.
- In Aedibus condendis magna priscorum diligentia. I. 168
- quædam male admodum locatæ. I. 187

AEGINETA (PAVLVS.)	III. 58
Aër calidus.	I. 6
Aër calidus & humidus.	I. 18. 66
Aër calidus & siccus.	I. p. 20
— frigidus.	I. 6. 8
— carcerum & Nosocomiorum &c. sæpe purgari & corrigi debet.	I. 271
— densus admodum Baroscopium erigit.	I. 195
— frigidus & humidus.	I. 14
— frigidus & siccus.	I. 12
— gravis & clasticus.	I. 5. 9
— humidus pervadit cutim.	I. 46
— levis.	I. 5. 9
Aëris actio in pulmones.	I. 4. 8
— constitutio alia promovet, alia retardat variolarum progressum.	II. 135
— constitutio frigida & sicca aliam atque calida ac humida aliam in variolis requirit methodum.	II. 136
— effectus in corpora nostra.	I. 4
— liberioris & temperati necessitas in peripneumonia.	II. 180
— mutatio in variolis est necessaria.	II. 150
Aestas amœna anni. 1753.	III. 99
— anni 1751. humida & inconsueta.	III. 93
Aestas fervida bilem auget & sanguinis acrimoniam.	I. 259
Aestatis calidæ nocumenta, & quid tunc faciendum.	I. 259
— fervidæ & humidæ incommoda.	I. 341
Aestus febrium putridarum ab æstu inflammatorio distinguitur.	III. 121
Aestus maris minimi flante Borea.	I. 254
Aethiopis antimonialis præparatio.	III. 143
— — huius utilitas.	III. 113
AETIVS AMIDENV S.	II. 9. 10. III. 92
Africus ventus.	I. 27
ALBERTVS MAGNV S.	III. 159
Alcalina volatilia salia cum sanguine profluente mixta eius concretionem impediunt.	II. 53. 56
— — nocent in febribus putridis petechialibus.	II. 114
— — progignunt hæmorrhagias.	II. 53
— — dissolvunt & corrumpunt sanguinem.	II. 52
Alcalini fiunt omnes corporis humores putrescentes.	II. 56
ALEXANDER TRALLIANVS.	II. 12. 179
Alexipharmaca in angina maligna necessaria.	III. 118

I N D E X.

- Alexipharmaca sæpius sudorem magis impediunt quam excitant. II. 22
- Alexipharmaca in febribus putridis utilia. II. 112 114
- Algidus humidus autumnus serosam gignit coluviem. I. 345
- ALMELOVEEN. II. 9
- Alætica purgantia non conveniunt in variolarum febre secundaria. III. 28.
- Alætica hæmorrhagias produciunt. II. 53
- Alvi deiectiones in febre putrida maligna. II. 97
- — biliosæ sæpius criticæ sunt in febre maligna. II. 113
- — — — — in peripneumoniis. II. 195
- — colliquativæ in febribus nervosis malæ. II. 89
- — lividæ in febribus nervosis periculosæ. II. 89
- — sudor cæteraque non nimis cito in febribus nervosis sunt supprimendæ. II. 90
- fluxus in febribus lividi, saniosi aut nigri cum magno fœtore involuntarie deiecti in fausti sunt ominis, I. 328 seq.
- obstipatæ effectus in variolis. II. 145 seq.
- purgatio lenis in febre maligna laudatur. I. 243
- Alvi purgationem quæ poscunt, quæ prohibent. I. 243
- Angina maligna. III. 92
- Angina maligna multum differt a febre anginosa. III. 117
- Angina maligna morbus sui generis. III. 117
- — frequens. III. 97 seq.
- peripneumoniam excitat. II. 211
- epidemica. I. 81
- gravis. I. 209
- mucosa eiusque medela. I. 212
- Anginæ observationes quædam. I. 209. 212 213
- curatio. I. 311 seq.
- gradus summus in iunioribus die 5. aut 6. in adultis tardius. III. 106
- malignæ peculiaris descriptio. III. 100 seq.
- — in variis hominibus impetus diversus. III. 100
- metastasis in pulmonem lethalis. I. 336
- Anginosa febris. III. 96 98
- Anodyna in variolis præcipue versus finem conveniunt. II. 146
- Anodynorum dosis vesperti ante crisin est augenda. II. 146 seq.
- ANSON (LORD.) II. 53
- Antimonium deflagratione cum multo nitro in calcem mutatur. III. 137 seq.
- diaphoreticum est merus cinis. III. 158. 162
- Antimonium emeticum mitius BOERHAAVII. III. 161
- Anti-

- Antimonium in oleo tartari per deliquium non solvitur. III. 135
- non est malleabile. III. pag. 134.
- radiis solis in calcem mutatur inertem. III. 137
- quibus ex partibus componatur. III. 133
- sulphuris absorptione fit vehemens emeticum. III. 137
- sulphure suo privatum fit emeticum. III. 145
- vulgare crudum quomodo paratur. III. 144 seq.
- Antimonii cœnus in apice ponderosiores & metallicas in basi leviores partes continet. III. 145
- Antimonii essentia. I. 157
- — cum spiritu vini parata non est emetica. III. 134
- verum corpus efficit regulina pars. III. 133
- & arsenici particulæ figura differunt. III. 135
- Antimonii particularum figura. III. 135
- præparationes solidæ sunt incertæ. III. 164
- qualitas emetica soli substantiæ regulinæ inest. III. 142.
- sulphur arsenicale est virulentum. III. 133
- vinum parandi methodus. III. 129. 162 seq.
- — quomodo adhibendum. III. 163 seq.
- — quo in vehiculo dandum. III. 130
- ad reguli existentiam postulatur sulphur internum aut metallicum. III. 137
- vitrum in mortario ex ære confectio non est terendum. III. 130
- Antimoniatum vinum cum vitro aut regulo paratum optimum. III. 162
- Antimoniatum vinum laudatum. II. 206. III. 165 seq.
- — quibus in morbis conducatur. III. 165 seq.
- Antimoniati vini effectus pro dosi maiore aut minore differunt. III. 163
- — efficacia. III. 165 seq.
- Antiputredinosa pectoralia in peripneumoniis malignis necessaria. II. 191
- Aphthæ. I. 175
- nigræ malæ. I. 336
- castanei & nigri coloris in putridis febribus periculosæ. II. 98
- valde albæ & crassæ in febribus putridis mala. II. 98
- & ulcera faucium in phthysi mala. I. 219
- Aphthosa angina febribus præcipue pustulosis accedens. I. 220
- Apoplexiæ qui sunt obnoxii. I. 203
- Ad Apoplexiam præcavendam cautio. I. 203. 349
- Apoplexia post diuturna frigora frequens. I. 349. 362
- Apo.

I N D E X.

- Apoplexia multi perculsi. I. 289
- Apostema. vide abscessus.
- Aprilis perficicus & frigidus. I. 255
- Aqua benedicta RVLANDI. II. 206
- calcis ad acidos humores. III. 28
- fontana, imo & frigida in dysenteria. I. 292
- nihil ex regulo antimonii solvit. III. 142
- pluviosa & fluviorum aliquo modo in crudum antimonium agit. III. 143
- regia calcem antimonii non afficit. III. 161
- simplex in febribus interdum non convenit. II. 21
- Aquæ calcis usus in rheumatismo. I. 364
- huius præparandæ modus optimus. I. 364
- frigidæ usus in febribus damnatur. I. 173
- ARBUTHNOT (DR. IOHN.) II. 53
- ARCHIGENES. II. 10. 11
- ARETÆVS CAPPADOX. I. 88. 89. II. 9, 10, 183, 184, 192, 196, 213, 214, 219, 120, III. 55. 92.
- Arcus in cælo lucidus, igneus, insolitus. I. 257
- lucidus subflavus ad modum iridis extensus a N. E. ad S. W. per ipsam lunam. I. 267
- Argestes ventus. I. 27
- ARISTOTELES. I. 27. 28
- Aromaticorum cum vini aceto coctorum vapores in angina sunt salutare. III. 114
- Arsenici particularum figura. III. 135
- Arsenicum antimonio non inest. III. 135
- Artericarum carotidum tremor est signum delirii in febribus imminentis. II. 95
- — — in variolis. II. 128, 144, 147
- Arteriarum in pulmonibus disruptarum effectus. II. 186
- Artuum dolores rheumatici vomitu solvuntur. I. 55
- Ascites sæpe sequitur morbum regium & quare. I. 274
- ASCLEPIADES. I. 23. II. 8, 9, 25, 120, 230
- Asthmatis medela varia. I. 53
- Asthmaticis ventus ab oriente noxius. I. 266
- Athleticus corporis habitus periculosus. II. 45
- Atmosphæra interdum apparet valde crassa & fumosa, etsi revera est maxime sicca, & unde. I. 233
- Atmosphæra a crassa & perfrigida destillationes. I. 360
- Atmosphæræ pondera varia. I. 10
- pressura, antagonista cordis. I. 10
- motum sanguinis promovet. I. 10

I N D E X.

Atmosphærae gelidæ & humidæ mala.	I. 184
— siccæ & frigidæ commoda & incommoda.	I. 181
— tepidæ & humidæ mala.	I. 183
— — — remedia.	I. 183
Aucupii mirum genus.	I. 225
AVGVSTVS CAESAR & divus.	I. 34
Augustus mensis calidus & siccus.	I. 293
— — fervidissimus & siccissimus.	I. 354
AVICENNA.	II. 140
AVLVSGELLIVS vid. Gellius.	
AVRELIANVS (CÆLIVS.) vide CÆLIVS.)	
Aurora borealis anomala.	I. 138
— — insolita.	I. 41
— — magna.	I. 54. 151
— — maxima.	I. 40. 151
— — mira.	I. 142
— — rubra vel sanguinea.	I. 155
— — notabilis.	I. 215. 359
Auroræ borealis descriptio.	III. 35
Autumnus anni 1751. malus.	III. 93 seq.
— maxime morbosus.	I. 24
Autumnales morbi. vide morbi.	

B.

BACON (ROGERVS.)	I. 163
BAGLIVI (GEORGIVS.)	I. 77. 87. II. 116, 145, 169, 178, 181, 183, 187, III. 80
BALCONIVS (GVL.)	I. 77
Balnea frigida febris intermittens excitant paroxysmi speciem.	II. 29
— — in quibusdam febribus intermittens conducunt.	II. 34
— — in laxa corporis constitutione conveniunt.	II. 39
— — in nimis rigido fibrarum statu nocent.	II. 39
— tepida in rigido fibrarum statu conveniunt.	II. 38
Balnei emollientis in colica & nephritide usus.	III. 78
Balneo calido manus immissa intumescit & delirium & febris in variolis cessat.	III. 25
Balneorum applicatio ad partes corporis extremas hypochondria cæteraque convenit in febribus inflammatoriis.	II. 26
— — ad femora, crura, cæteraque ante variolarum eruptionem.	II. 129
Balneum frigidum ad rheumatismos.	I. 364
Balneum	

I N D E X.

Balneum frigidum ad tussim convulsivam.	I. 290
— — vitandum est in febricula aut hæmoptoe.	I. 290
— — ad intermittentes.	I. 52
— ante eruptionem variolarum ex aqua & lacte calido bonum.	I. 22
BARKER DR.	II. 7
Barometri maxima depressio.	I. 123
— — — per gravem procellam.	I. 223
— præalta statio perflante Austro & quare.	I. 253
— altitudo quam maxima.	I. 207
— magnus & subitus descensus.	I. 323
— magna altitudo Africo flante cum multa pluvia.	I. 226
— — — — —	280
— — — dum atmosphæra est valde nebulosa.	I. 196
— — — & magna depressio Febr. 1746.	I. 332
Barometrum immensa pluvia non subsidet.	I. 218
Baroscopii præalta statio.	I. 281. 297. 370
BARTHOLINVS.	III. 52
BASILII VALENTINI Sententia de vini aceto in antimonio.	III. 133
BATEVS (GEORGIUS.)	III. 83
BECHERVS.	III. 159
BELLINI (LAVR.)	II. 116
Bilis atra & æruginosa unde.	III. 67
— — quos maxime infestat.	III. 68
— atræ & æruginosæ acrimonia summa.	III. 68
— — species variæ.	III. 70. 71
— in febribus malignis præ reliquis dominatur.	II. 110
— color addito acido mutatur in viridem.	III. 14
— per alvum purganda est.	I. 356
— ubi abundat, HIPPOCRATES & veteres Medici venæ sectionem prohibent.	I. 356
Bilem maxime auget ætas calida.	I. 356
BOERHAAVIUS (HERMANNVS)	I. 6. 91. 162
— — — — —	II. 15, 40, 61, III. 145. III. 161
— — in antimonio sulphur adesse vulgare probat.	III. 133
Boreas acutos morbos pectoris facit.	I. 360
— cur pulmonariis noxius.	I. 253
Boars (immensi maris fluctus.)	I. 46
Borealia duo lumina valde notabilia.	I. 215
BOYLE (ROBERTVS.)	I. 19
Brachiorum Paresis a colica.	I. 371
Bronchotomia.	I. 209
Bulla nigra ad linguæ apicem in peripneumonicis.	I. 326
Buty-	

I N D E X.

Butyrum antimonii.	III. 156
Butyri antimonii caustici species.	III. 153

C.

Cadaverum putrefactio citissima.	I. 126
CÆLIVS AVRELIANVS.	I. 23. 47. 212. II. 9, 10, 11, 160. 230
Calculus ponderis unciarum quinque & semisse in urethra.	III. 42
Calculi ex vesicula fellea exempti, colore carbonem fossilem referentes.	III. 11
Calcinatio antimonii.	III. 137
— — humida.	III. 138
Calomel.	III. 13. 82
— in dysenteria epidemica.	I. 285
— purgantibus additum in febris variolarum secundariæ fine.	II. 154
Caloris & frigoris repentinus accessus sunt febris nervosæ symptomata.	II. 78
— nimii effectus in sanguinem.	II. 61
Calor enormis plures morbos generat.	I. 258. 259
Calcis vivæ aqua saturata antimonii sulphur coctura solvit.	III. 148
Calcis vivæ cum aqua decoctum antimonii salia neutra & saliva præcipitant.	III. 154 seq.
Calcis vivæ cum aqua decoctum antimonii variis consiliis infervit.	III. 155
Calx antimonii addito sulphure in regulum mutatur.	III. 138
— — cum nitro non deflagrat.	III. 138
— — igne in vitrum redigitur.	III. 137
Camphora.	I. 172. II. 83
— in febribus.	I. 330
— in febribus putridis malignis.	II. 116
— refertum vini acetum in iisdem.	II. 117
Cantharides sæpius in ischuria cum bono effectu dantur.	III. 124
Caput non nimis calidum est servandum in variolis.	II. 130
Capitis dolor est febris nervosæ symptoma.	II. 78
— vertigo, dolor, gravitas in angina.	III. 102
Cardiaca in febribus nervosis convenientia.	II. 84 seq.
Caries maxillæ, & ossis vomeris post morbillos.	I. 319. 321
CARNEADES Academicus.	I. 52
Carunculæ subnigræ, fungosæ magnitudinis nucis avellanæ intestino recto adhærentes.	III. 48
— lividæ per alvum eicctæ possimæ.	I. 290. 292

I N D E X.

CASSIVS.	II. 3
Cataplasmata ad vomitum cohibendum.	II. 199
— emollientia pedibus ante variolarum eruptionem applicanda.	II. 129
Cataplasmatum applicatio emollientium ad pedes in variolis convenit.	III. 26
Catarrhales morbi undique frequentes.	I. 264
Catarrhalis mucosa angina valde epidemica.	III. 94. seq.
Cathartica mitiora conveniunt in febre variolarum secundaria.	III. 28
— drastica in febrium lentarum nervosarum principio nocent.	II. 83
— — in febribus malignis prohibita.	II. 112
Cathartica fortiora faciunt febres recidivas.	I. 245
— ad febre secundariam variolarum.	I. 63
— ad finem febris lentæ nervosæ.	I. 176
— eum anodynis.	III. 76
— frequentia ad colicem necessaria.	III. 79
Cathartici lenis in febre pestilente utilitas.	I. 239. 243
— — quando prohibetur.	I. 242
CELSVS (A. CORN.) I. 13, 22, 24, 32, 47, 48, 51, 88, 89, 163. II. 8, 9, 10, 11, 25, 33, 43, 45, 46, 72, 83, 88, 148, 156, 180, 216, 225, 226, III. 70, 76, 168	
Cerussa antimonii.	III. 158
CHARAS de vini aceto in antimonio.	III. 133
Characteres præcipuorum scriptorum veterum Medicinæ.	II. 7. seq.
CHEYNE (GEORG.)	I. pag. 49
CHIRAC (PET.) opinio de vomitu examinatur.	II. 109
Chirurgus guttur scalpello pertundens.	I. 209
Chirurgorum Gallorum in sanguine emittendo error.	III. 110
Cholera valde frequens & valde biliosa.	I. 259
CICERO (M. TVLL.)	I. 163
Cicer, & ficus ad variolas.	I. 246
Cinnabaris antimonii nauseam & vomitum cur efficiat.	III. 144
— antimonii præparatio altera alteri præstat.	III. 144
— sublimatus ex butyri antimonii præcipitati residuo.	III. 157
Cineres antimonii in regulum liquefacti fiunt emetici.	III. 145
— — forti igne in vitrum conversi meris constat partibus regulinis.	III. 146
Clystina in angina salutare.	III. 111
Clysmata adstringentia in febribus malignis caute iniicienda.	II. 112 seq.
— emollientia in variolis necessaria, quando.	III. 20
<i>Huxh. T. III.</i>	<i>Clys-</i>

I N D E X.

Clysmata emollientia & laxativa in principio febrium infla-	
matoriarum conducunt.	II. 23
— — — in febribus nervosis conveniunt.	II. 84
— — — — malignis conveniunt.	II. 112
— — — in variolarum principio.	II. 145
— — — in variolarum statu.	II. 145
— — — post perfectam variolarum incrustationem,	
ut præparatio ad purgantia.	II. 151
— — — in peripneumonia.	II. 196
— — — in pleuritide.	II. 225
Clyster anodynus.	I. 286
— — & adstringens.	I. 369
Cæcum intestinum mediante processu vermiculari cum recto	
intestino concretum.	III. 48
Cœli mira facies, vid. aurora bor. rubr.	
Comitia funesta Oxoniensia.	I. 270
— — Tauntoni.	I. 270
— — Launcestoni.	I. 269
Coffe potus laudatur.	I. 288
— in variolis crySTALLINIS.	II. 138
— in peripneumonia catharrhali.	II. 190
Colicus morbus singularis.	III. 46
— — frequentissimus.	I. 250
Colica interdum peripneumoniam excitat.	II. 212
— biliosa plurimos torquens.	I. 348
— facile solvitur accedente diarrhœa.	I. 250
Colices differentia.	I. 76. 77
— epidemicæ causa.	III. 59
— — descriptio.	III. 54 seq.
Colon & cæcum gangræna corruptum.	III. 11
COLYMELLA.	II. 8
Colluvies biliosa post fervidam æstatem.	I. 356
— per vomitum & alvum purganda.	I. 356
— acris & biliosa dominatur maxime.	I. 345. 355
— serosa pro variis hominum temperamentis varios pro-	
ducit morbos.	I. 295
Columnæ splendentes & vividæ in aurora boreali.	III. 37
Condensatio sanguinis, vide sanguis.	
Congelatio unde?	I. 15. 16
Cornu cervi spiritus cum sanguine mixtus eius concretionem	
impedit.	III. 109
Consensus cutim inter & intestina bene notus Alex. Tralliano.	
	I. 250
Constitutio aëris ad pustulas aptissima.	I. 135
	Consti-

I N D E X.

Constitutio aëris ad contagium aptissima.	I. 66
Constrictio corporis fortior nocet.	II. 212
Contagium diu adhæret vestibus ægrotantium;	I. 256
Contagium differentes effectus in differentibus progignit constitutionibus.	II. 94
— in febribus fibras debilitat & sanguinem dissolvit.	II. 107
— præcipue spiritus animales afficere videtur.	II. 105. 131
Contagiosa ex febre recuperatos domi recipere, parum tutum est.	I. 256
Cordis mollities & flacciditas in casibus scorbuticis & pestilentialibus a fibrarum muscularium debilitate & relaxatione pendet.	III. 121
Cordis antagonista.	I. 10
CORNACHINI pulvis.	III. 129
Corpus humanum ἐκπύον καὶ εἰσπύον.	I. 14
Corpus in angina redditur œdematosum.	III. 107
— reticulare MALPIGHII.	III. 81
Corporis debilis constitutionis descriptio.	II. 133
Corporum febribus pestilentialibus petechialibus mortuorum cita corruptio.	II. 57
Corruptio eorum subitanea qui angina moriuntur.	III. 122
Cortex peruvianus.	I. 49. 129
— — noxius, ubi sanguis est viscidus & inflammatus.	I. 299
— — non præmature exhibendus in febribus intermittentibus.	II. 33. 35
— — non medetur quibusdam febribus intermittentibus.	II. 35
— — in febribus putridis malignis petechialibus convenit.	II. 60. 70
— — in gangræna a causa interna.	II. 73
— — conducit in variolis nigris petechialibus.	II. 141
— — quomodo in variolis caute adhibendus.	II. 141 seq.
Corticis peruviani tinctura alexipharmaca.	II. 118
— — ipso cortice in angina præferenda.	III. 112
Corticis peruviani tinctura alexipharmaca quando conveniat in febribus nervosis.	II. 88
— — — convenit in variolis lymphaticis.	II. 143
— — resinæ species cum vino præparata, ut officinale medicamentum servandum.	III. 115
Corus vel caurus ventus.	I. 27
Coryzæ acerrimæ.	I. 366
Crisis in angina.	III. 106
Crocus antimonii.	III. 150
Crocus in variolis.	II. 133. 138. III. 160

I N D E X.

Cuprum nitro in cineres redigitur.	III. 160
Cucurbitulæ scarificatæ in febribus.	I. 329
— utiles in Pleuritide.	I. 88
Cuticulæ desquamatio larga post morbillos, bona.	I. 216
Cynanches.	I. 216
— historia lethalis.	I. 209 210
CYRILLVS (NIC.)	I. 65

D.

Dentes saliva viridi tincti.	III. 13
Decembris 1739. tempestas mirabilis.	I. 225
— frigidus & pluvius admodum.	I. 251
— maxime pluviosus.	I. 359
— — — & procellosus.	I. 371
Delirium lene febris nervosæ symptoma.	II. 78
— in morbo colico malum.	III. 47
— in colica.	III. 56
— in angina admodum consuetum.	III. 102
Delirium in variolis mortiferum.	III. 27
Delirii imminentis symptomata in febribus malignis.	II. 95
Desquamationem variolarum iuvant fomenta ex lacte.	III. 28
Destillationes, tusses & dentium dolores acerrimi innumeros torquent.	I. 343
Diætæ emolliens & farinacea in fibrarum statu rigido convenit.	II. 38
— quædam febrem excitat putridam.	II. 61
— acefcens ad humorum putredinem avertendam.	II. 61
— ad scorbutum nautarum avertendum convenit.	III. 87
— quæ in febribus nervosis conveniat.	II. 84 seq.
Diætetica pars medicinæ magis pertractari meretur.	II. 13. 121
Diaphoretica in febribus nervosis conveniunt.	II. 84 seq.
— — — malignis conveniunt.	II. 117
— in angina mitia necessaria.	III. 118
Diarrhœa & dysenteria frequens post fervidas æstates.	I. 355
— in variolis fit critica.	II. 140
— lenis prodest in febribus nervosis.	II. 89
— moderata maxime utilis in variolis.	III. 32
— quando in malignis conveniat febribus.	II. 113
— quæ bona, quæ mala in febre pestilentiali.	I. 244. 245
— profusa in febrium malignarum principio noxia.	II. 112
Diarrhœa salutifera sæpe in peripneumonia maligna Anni 1746.	I. 333
Diluentia acida & saponacea in febribus conveniunt.	II. 20
Dilutio in Colica necessaria.	III. 80
— in febribus necessaria.	II. 20
Dilutio	

I N D E X.

Dilutio in variolis necessaria.	II. 149
Dilutionis optima methodus.	II. 25
Diluvia maxima.	I. 359
DIMERBROECK (ISBERT.)	II. 58
DIOSCORIDES (PED.)	II. 52. III. 77
Dispnoea in variolis mala.	III. 27
Diuretica in variolis conducunt.	II. 140
DODONEVS (REMB.)	II. 187
Dolor brachiorum manuumque salivatione cessante in variolis accedit.	III. 23
Dolores hypochondriorum ab inflammatione provenientes.	II. 219
— laterum ab acri defluxu.	II. 218
— — non sunt negligendi.	II. 221
— — neglecti.	II. 221 seq.
— — interdum sunt merum symptoma.	II. 230
— pectoris, quando veri pleuritici.	II. 219
— — non veri sunt pleuritici & quomodo illis medendum.	II. 218. seq.
DUNCAN BORNETT.	III. 133
DVRETVS (LVD.)	I. 77. II. 218
Dysenteria epidemica.	I. 284
— eius curatio.	I. 285
— — venæ sectio in hac necessaria.	I. 290 291
in dysenteria aqua fontana immo frigida.	I. 292
— — epidemica lumbrici multi deiciuntur.	I. 290
— — drastica purgantia nocentissima.	I. 239. 291
— — lenia cathartica utilia.	I. 291
Dysentericis convenit calomel.	I. 285
in Dysenteriis curandis lenia purgantia antecedere debent usum adstringentium.	I. 85
in Dysenteriis urina limpida mala.	I. 292

E.

Eecoprotica, vide purgantia.	
— in febribus putridis.	I. 330
— in variolis necessaria, quando.	III. 20
— in febribus suadentur.	II. 17
— — — malignis.	II. 110
Eclegmata oleosa & dulcia in phthisi pulmonaria sæpe nocent.	I. 198
Efflorescentia cremosini coloris.	III. 104
— in angina per totam cutim erumpens.	III. 104
	Elixir

Elixir Paregoricum.	I. 364
Emetica lenia, sæpe sunt necessaria in angina.	III. 112
— in febribus intermittentibus admodum utilia.	II. 33
— — — lentis nervosis conveniunt.	II. 83
— — — putridis malignis.	II. 108
— — — autumnalibus, cur conveniunt.	II. 110 seq.
— — febrium biliosarum principio utilia.	II. 108
— — febribus catarrhalibus.	II. 287
— interdum in statu variolarum conveniunt.	II. 148
— — — peripneumoniis bona.	II. 184
— variolarum eruptionem promovent.	II. 134
Emetici utilitas in febre maligna.	I. 138
Emeticorum in colicis necessitas.	III. 74
— utilitas.	I. 49
Emolliens decoctum calidum in variolis manibus pedibusque applicatum, bonum.	III. 26
Emplastra anodyna & epispastica in pertinaces laterum dolores post pleuritides.	I. 361
Empyema frequens post pleuropneumoniam.	I. 219. 327
— eius signa.	I. 336
Endemici morbi unde.	I. 185
Epiphoræ acerbæ.	I. 341
Epispasticum ad collum antè in gravi angina.	I. 211
— quando utile in febre maligna.	I. 241. 329
Epispastica proficua in febribus nervosis.	I. 171
Equitatio laudatur.	III. 85
EROTIANVS.	II. 182
Erucae innumerae.	I. 351. 354
Eruptio citior & mitior in angina maligna bona.	III. 106
— macularum nigrarum in angina mala.	III. 106
Eruptionum species, quæ in febribus malignis optima.	II. 98
Erysipelas pulmonum quid?	II. 215
Essentia antimonii.	I. 157
ETMULLER.	II. 117
Evacuationes insignes in febribus nervosis non conveniunt.	II. 83
Eurus, ventus	I. 27
Exanthema rubrum in febribus pestilentialibus salutare.	II. 98
Exanthemata ante anginam provenientia.	III. 104
— varia in putrida febre maligna.	I. 319
Excoriatio intestinorum immo ani & gluteorum in angina.	III. 130
Excrementa diu retenta in intestinis impediunt liberiores transitum sanguinis.	III. 30
	Exha-

I N D E X.

Exhalationes terræ gelu sistuntur.	I. 45
Excreantia fortiora interdum HIPPOCRATES suadet in peripneumoniis.	II. 184
— — in peripneumoniæ principio non dari debent.	II. 184
— oleosa, gummosa, quomodo caute adhibenda.	II. 185
Excreationis dolore violento revertente retardatur in peripneumonia.	II. 177
— est crisis naturalis peripneumoniæ & pleuropneumoniæ.	II. 180. 199
— impeditur sicco & promovetur humido & calido aere aut vapore	II. 183
— in pleuroperipneumonia emollientibus calidis externe applicatis promovetur.	II. 226
— laudabilis sanguinem detrahere vetat.	II. 172
— — quæ HIPPOCRATIS sensu.	II. 174
— — quomodo promovenda.	II. 181
— liberalis in peripneumonicis venæ sectione non eget.	I. 77
— materiæ coctæ in peripneumonia utilissima.	II. 180
— retardata redit post sanguis emissionem.	II. 177
Excreationis species mali ominis.	II. 174. 186. 193
— variis de speciebus observationes HIPPOCRATIS.	II. 194
Exspuitio largissima solvit febres catarrhales.	I. 316

F.

FAHRENHEIT, (DAN. GABR.)	I. 16
Fame sibi contrahit mortem vir nobilis.	III. 123
Famis effectus.	II. 60
Fauces in angina maligna valde afficiuntur.	III. 103
— saliva viridi quasi ærugine obductæ.	III. 13
Favonius.	I. 27
Febres biliosæ.	I. 339
— dysentericæ creberrimæ undique.	I. 288
— — epidemicæ.	I. 393
— intermittentes.	I. 36
— — cur quadam tempestate fiant pertinaces & inordinatæ.	II. 34. seq.
— — facile in inflammatorias mutantur.	II. 30
— — — in lentas nervosas mutantur.	II. 34
— — — in malignas mutantur.	II. 34.
— — ordinatæ vernæ sæpe salutare, sed obstinatæ.	II. 32
— — plurimæ.	I. 282
— — quando & cur consuetæ.	II. 29. seq.
— — quid efficiant.	II. 29

I N D E X.

Febres lentæ nervosæ putridas interdum habent conjunctas.	II. 76
— — — quando & unde.	I. 136. 165
— — — quomodo a putridis differant.	II. 75
— magis compositæ & inflammatoriæ.	II. 16
— malignæ quomodo a peripneumonia vera distinguen- dæ.	II. 105. 114
— malignas gignit putrefactio cadaverum.	I. 270
— miliares compositæ.	I. 343
— quotidianæ & tertianæ inter se sæpe conveniunt.	II. 33
— scarlatinæ valde frequentes.	I. 315
— simplices.	II. 16
Febribus inflammatoriis medendi via naturalis.	II. 23
— in intermittentibus homines frigoris paroxismo moriuntur.	II. 30
— lentis nervosis qui obnoxii.	II. 82
— — — succi lymphatici & nervorum præcipue afficiuntur.	II. 75
— in malignis sanguis proprie sic dictus præcipue afficitur.	II. 75
— — — sanguinem emittere quæ jubent,	II. 105
— intermittentibus medendi methodus.	II. 33. seq.
— malignis medendi methodus.	II. 104
— medendi methodus generalis.	II. 18
— nervosis medendi methodus.	II. 82
— — raro est crisis completa.	II. 90
— putridis favet nebulosa ac nubila atmosphæra.	I. 188
Febriculæ catarrhales.	I. 38. 64. 153
Febriculæ catarrhales frequentes ob subitum autumni frigus.	I. 277
Febrilis status quid.	II. 16
Febrim inter ardentem & lentam nervosam differentia.	I. 168
— secundariam mitigant & tollunt in variolis mitiora cathartica.	III. 28
Febris ab acri sale aereo.	I. 370
— accidente valida tempestate sudoribus solvitur.	I. 33. 93
— anginosa.	I. 114
— — inter equos & boves.	I. 232
— catarrhalis.	I. 64. 102
— — epidemica unde.	I. 154. seq.
— — aliquando in peripneumoniam, aliquando in intermittentem transit.	I. 286. seq.
— — curatio.	I. 287
— — Influenza.	I. 289
— — maligna.	I. 312. 313

Febris

I N D E X.

Febris catarrhalis maxime epidemicæ historia.	I. 284
— — minime fert sanguinis dispendium.	I. 287
— — non perfert sanguinis majorem detractiōem.	II. 203
— — quibus temporibus frequens & unde.	I. 370
— — sputo levata — ejus descriptio.	I. 323
— — cujusdam descriptio & curatio.	I. 315
— chlorotica ab acrimonia & putrefactione.	II. 42
— diarrhoea sæpe.	I. 288
— dysentericæ signa & curatio.	I. 283. 284. 290. 293
— epidemicæ diversa facies in locis diversis.	I. 185
— — a manifesta aeris intemperie	I. 187
— — diversus curandi modus.	I. 186
— est naturæ conamen se liberandi.	II. 36
— gangraenæ comes.	II. 72
— huius historia.	II. 72
— hyemalis catarrhalis.	I. 145
— intermittētis origo.	I. 48
— intermittens anomala post catharsin fit regularis.	I. 261
— lenta nervosa.	I. 163
— lentæ nervosæ descriptio.	II. 27. 78
— maligna contagiosa apud Launceston.	I. 268. 269
— — — in qua erat valde sanguis solutus & V. S. perniciofa.	I. 270
— — —	I. 124
— — pulmonicæ anni 1740. & 1745. descriptio.	II. 63
— — sæpe in carceribus generatur.	I. 270
— maligna pulmonica erat inflammatoria peripneumonia cum febre petechiali conjuncta.	II. 66
— — — sanguinis detractiōem non admittit.	II. 65
— mesenterica bibulosa.	I. 260
— miliaris non calido regimine tractanda.	II. 92
— nauticæ historia cui acida profunt.	I. 240
— — cui salia alcalina nocent.	I. 240
— — pestilentialis descriptio.	I. 234. 237. 244
— — — curatio.	I. 237. sq. & 245
— — — ex facili recidiva.	I. 237
— — — in hac diluentia subacida necessaria.	I. 240
— nomen, promiscue in medicina adhibitum, non est vagum quid & indeterminatum.	III. 118
— peripneumonica maligna, admodum funesta.	I. 333
— pestilentialis atque petechialis, vid. Febris maligna.	
— — valde funesta.	I. 244
— pulmonica, vide peripneumonia, pleuritis, pleuroperi-	
pneumonia.	

I N D E X.

Febris putridæ carcerum historia.	I. 269
— — lentæ descriptio & curatio;	I. 352. 353
— — malignæ historia.	I. 317
— putrida-epidemica.	I. 59
— — in hac V. S. perniciofa.	I. 329
— — — medicina idonea.	I. 330
— — lenta frequens.	I. 322
— — petechialis.	I. 232
— putrida, vid. maligna febris,	
Februm catarrhalium causa,	I. 370
— — curatio.	I. 370
Februm intermittentium sanguis in quotidianis est densior,	
quam in quartanis.	II. 32
— malignarum descriptio.	II. 94
— nervosarum curatio difficilis.	II. 28
Februarius persiccus & perfrigidus.	I. 361
Ferrum ad regulum antimonii comparandum adhibetur.	III. 147
— nitro in cineres redigitur.	III. 160
Fibræ, vide solida.	
— nimis laxæ earumque effectus.	II. 40
— valde rigidæ & elasticæ earumque effectus.	II. 37
— — — conveniens requirunt regimen.	II. 38
Fluidorum status de solidorum statu pendet.	II. 44
Fluxus niger in reguli antimonii præparatione convenit.	III. 147
FOESIVS (ANVTIVS),	II. 174. 182
Fomenta emollientia, ad colicam.	I. 348
— — humida siccis sunt præferenda.	II. 226
— — in febribus inflammatoriis conveniunt.	II. 26
— — in obstinata pleuritide & paraphrenitide bona.	II. 226
— — — in pleuritide utilia.	II. 226
— — in valde rigido fibrarum statu conveniunt,	II. 38
— — non debent esse nimis calida.	I. 348
Fomentum emolliens necessarium in angina.	III. 114
Formula vomendi.	III. 75
FOTHERGILL DR.	III. 92
Fotus emollientis in colica usus.	III. 78
FREIND (IOH.)	I. 63
Frigora mare ad littora vina etc. congelantur.	I. 227
— stupenda.	I. 325
Frigoris gradus, quo glacies producitur.	I. 15
Furunculi & carunculi plurimi post variolas.	I. 367
G.	
Galbanet HERMANNI.	III. 83
— PARACELSI.	III. 83
GALE-	

I N D E X.

GALENVS (CLAVD.)	I. 14. 21. II. 6. 9. 10. 11. 18. 173. 182.
	III. 71. 77. 121.
Gangrænæ a causa interna casus singularis.	II. 72
— in casu hoc cortex cum successu datur.	II. 73
Gangræna faucium post morbillos.	I. 319. 321
Gargarisationes fortiores in angina inflammatoria malæ.	I. 212
— in aliis autem sunt utilia.	I. 212
Gargarisma frequenter adhibendum in angina.	III. 113
Gargarismata cum acidis vegetabilibus parata magis quam cum mineralibus in variolis conveniunt.	II. 148
— cum sinapi vino pomaceo & melle parata.	II. 148
Garotillo, quid.	III. 103
GELLIVS (AVL.)	I. 27
Gelu.	I. 15. 16. 52
— acre 18. Aprilis.	I. 363
— 13. Iunii 1743.	I. 294
Genitalium partium in muliere structura præternaturalis.	III. 1.
— — — — — operatio.	III. 6
GEOFFROY de antimonii crudi viribus.	III. 143
— in antimonio sulphur adesse vulgare probat.	III. 133
Glacies non ab eodem constanter frigoris gradu.	I. 17. 18
— ubique 27. Aprilis 1745.	I. 314
GLASS (DR. THO.)	II. 7
Globuli sanguinis rubri.	I. 49
Globus igneus in aere displosus.	I. 156
Gramen est remedium detergens.	I. 350
GRIEVE (DR. JAMES).	II. 9

H.

Hæmoptysis curatio.	II. 187
— per diapedesin quid.	II. 51
— species mala.	II. 174. 187
— — non a ruptura vasorum sanguiferorum provenientes.	II. 173
Hæmorrhagiæ a contagio pestilentiali.	II. 57
— a sanguine acri dissoluto.	II. 48
— a sanguinis crassi nimis laxa.	II. 50
— in variolis pessimi sunt ominis.	II. 59
Hæmorrhagia frequens per tempestates valde æstuosas.	I. 354
— in ictero pestifera.	I. 158. 159
— narium in febre pestilentiali nunc bona, nunc mala admodum.	I. 236
Hæmorrhoids morsus universalem hæmorrhagiam excitat.	II. 52
HALESIVS (DR. STEPH.)	I. 10. 19. 46. II. 173. III. 89
	Halo

I N D E X.

- Halo maximus luteus circa lunam. I. 296. 331. 350. 363
- HARRIS (GVALT.). I. 98
- HARTLEY (DR. DAVID). II. 56
- HARTMANNI chylista. III. 136
- Hauftus falinus, quid ejusque ufus. I. 240.
- Hæctica varii poft octo hebdomadas a primo anginae impetu moriuntur. III. 116
- HEINISIVS. II. 117
- HELMONTII fententia de antimonii sulphure. III. 133
- HELMONTIVS (IOH. BAPT. VAN). II. 229
- HELVETIVS (IOH. CLAVD. HADRIAN.) I. 6.
- Hepar antimonii ad viuum antimoniatum parandum non adeo convenit III. 162. feq.
- — cum nitro paratum debilius eft quam cum alcali fixo. III. 150
- prætumidum in morbo colico. III. 47
- fcirrholis fubalbidis tuberculis in morbo colico. III. 47
- fcirrholum. III. 11
- sulphuris. III. 146. feq.
- Hepatitis. I. 238
- HIPPOCRATES I. 3. 4. 13. 14. 21. 59. 77. 86. 87. 89. II. 4. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 14. 25. 45. 82. 110. 147. 155. 172. 174. 177. 181. 182. 184. 186. 187. 190. 193. 194. 195. 196. 197. 209. 213. 214. 215. 218. 219. 225. 226. 227. 231. III. 55. 64. 70. 77
- fuadet diligentem tempeftatum observationem. I. 179
- HIPPOCRATIS observationes de morborum ab tempeftatum constitutionibus. I. 189. 191
- — parum differunt a noftris. I. 192
- HODGES (NATH.). II. 51. 58
- HOFFMANN (FRID.). I. 17. II. 109. 168. 212. 214. III. 145. 150.
- de antimonii ciudi viribus. III. 143
- hortatio. I. 180
- in antimonio sulphur adelfe vulgare probat. III. 133
- HOLLERIVS (IAC.). II. 231
- HOMBERG (D.). I. 17. III. 139
- HORATIVS FLACCVS (Q.). I. 27. 52. II. 5. III. 60
- Hortamen ad legendum HIPPOCRATEM. I. 191
- Humores, vid. fanguis.
- ftagnatione redduntur corrodentes, exempla in ulceribus & hydropæ. II. 28. 41
- Hydropis a lymphaticorum ruptura descriptio. I. 274
- Hypotheses GALENI tempore & antea placent. II. 6.
- I.

I N D E X.

I.

Ianuarius perfrigidus & siccus.	I. 298
— valde procellosus.	I. 265
Ichor acerrimus continuo ex naribus destillat in angina.	III. 103
Ictérico remedium optimum.	I. 160
Ictericorum morborum diversitas.	I. 159. 160
Icterus & hydrops frequens.	I. 274
Ieiunii effectus in lac nutricis.	II. 60
Incrutatio variolarum quomodo tractanda.	II. 149
Indicationes variæ, pro vario solidorum statu.	II. 42
Inflammatiō Diaphragmatis.	II. 215. 220
— mediastini.	II. 214. 220
— membranæ pulmonum externæ.	II. 213
— Pericardii.	II. 215
— Pleuræ.	II. 211. 220
Influxus, febris catarrhalis cum ejus vario typo.	II. 30
Infusio amara Martiata.	III. 84
Infusum ex malis aurantiis tostis & vino rubro & aqua paratum, grata compositio in angina.	III. 113
Inoculatio variolarum cur adeo conveniat.	II. 127
Instrumentorum ad observationes meteorologicas situs.	I. 26. 27
Intermittentes, vid. febres.	
— febres quando & cur.	II. 31
— — interdum obstinatæ.	II. 35
— — vernaies sæpe salutare.	II. 31
Intestinorum sphaceli signa.	I. 291
Iovis cum Marte intima conjunctio.	I. 289
Iris lunaris.	I. 152
— — illustris.	I. 372
— — vivida.	I. 322.
Ischias solito frequentior.	I. 315
Ischuria cur brevi perniciofa.	III. 124
Iulius aridissimus ac terribus.	I. 203. 258
— mensis siccus & subfrigidus.	I. 243
— pluviosus & frigidus.	I. 340
Iunius frigidus & pluviosus.	I. 317
— siccus.	I. 293
IVRIN. (IAC.).	I. 26. 49

K.

KEILL (IAC.).	I. 14. 46
Kermes minerale.	II. 206
— — quomodo adhibendum.	III. 155
— — — paratur.	III. 153
	Kermes

I N D E X.

Kermes mineralis præparationes differunt.	III. 155
KVŒCKELIVS.	III. 148
— de antimonii crudi viribus.	III. 143

L.

LANCISIUS (IOH. MARIA).	II. 169
LANGRISCH (DR. BROWN.).	II. 32. 52. 75
Lapilli per tussim reiecti, unde sputum sanguinis.	I. 198
Lauri aqua sanguinem dissolvit.	II. 52
Laxitati solidorum balnea frigida conveniunt.	II. 39
LEEVWENHOEK (ANT.).	II. 53: III. 15
LEMEKY Tractatus de antimonio censura.	III. 152. seq.
Lentor inflammans pro ut huc vel illuc transfertur hunc vel illum morbum facit.	I. 206
Limacum immensa quantitas.	I. 340
Linamenta oleosa nocent in variolis.	III. 28
Lingua humida cum copioso sputo in febris lenta nervosa symptoma bonum.	II. 86
— in angina maligna alba, in radice impura.	III. 102
— — — cum pellicula lutea obiecta.	III. 102. 108
— in febribus lentis nervosis.	II. 79
— in peripneumonia maligna.	I. 326
— in putridis malignis febribus.	II. 95
Linteaminum mutatio in variolatum incrustatione bona.	II. 150
Lips. Ventus.	I. 27
— perfrigidus.	I. 312
Lixivium lithontripticum, & M. Stephens medicamenta & eorum usus.	II. 54
— — quid in ægroto eo largiter utente effecit.	II. 54
LVCANVS.	II. 52
LVCRETIVS CARVS (T.).	I. 21. 33
LVLLIVS (RAYM.).	I. 161. 163
Lumbago malignæ febris symptoma.	II. 95
Lumen boreale, vid. Aurora borealis.	
— — insolitum.	I. 368

M.

Maculæ in febribus malignis magnæ, nigræ plerumque cum hæmorrhagiis sunt coniunctæ.	II. 97
MAET.	III. 133
— purgans ex antimonio securissimum.	III. 157
Maii 5to 1740. nix plurima ac frigus insolitum.	I. 231
Malignum verbum febribus additum consideratur.	II. 100
MALPIGH.	III. 52

MANING-

I N D E X.

MANINGHAM (SIR RICHARD).	II. 93
Mare æstus longe maximus.	I. 307
MARGRAAFIUS.	III. 150
Maris æstus maximi unde.	I. 45
— — minimi flante borea.	I. 254
MARTIALIS (M. VAL.)	I. 29
Martius mensis siccissimus.	I. 254. 267
Materia in angina eliminata copiosa & acris.	III. 103
— medica ad peripneumoniam.	I. 349. 350
Matura ac optima messis.	I. 258
MAYOW (IOH.).	I. 15
MEAD (DR. RICHARD.).	I. 63. II. 52. 60. 106. 131. 142
Medical Essays Edinb.	II. 142
Medicamentorum quorundam modus agendi explicatu difficilis.	III. 141
Medici describere debent morbos bonos malosque, methodi & remediorum effectus.	III. 93
Medicinæ non minus, quam chirurgiæ CELSVS bene studuit.	II. 8
Medici præcipue morbi cuiusdam signa pathognomonica & diagnostica annotent.	III. 93
Medicus in morbis curandis tam propria quam communia debet intueri.	I. 238
Medulla spinalis inter vertebrae lumborum & sacrum os cum sacculis membranaceis desinens.	III. 45
— — progrediens tantum ad usque ultimam lumborum vertebra.	III. 45
Mixtae quid?	III. 77
Mel medicamentum utile.	II. 182
Memoirs de l'academie des sciences.	II. 206. 212
Menstrua admodum profusa.	I. 354
Mercurialia cum sale præparata spiritus vini deflagratione fiunt mitiora.	III. 137
— medicamenta.	I. 49
Mercurii depressio maxima.	I. 121. 123
— vitæ præparatio MAETZ.	III. 157
— — — STAHLII.	III. 157
Mercurius vitæ est rude medicamentum.	III. 157
— — per se liquefactus aculeatam refert speciem.	III. 158
— — quid?	III. 156. seq.
— vivus ex antimonio non extricari potest.	III. 134
— — sanguinem dissolvit.	II. 53
MERY (DOMIN.).	II. 212
Mesentericæ febres per catharsin discutiendæ.	I. 338
	Messis

I N D E X.

Messis infelix & corruptum frumentum.	I. 247
Metalla sulphuris interni destructione metallitatem amittunt.	III. 159
Metallorum differentia a differentibus terris metallicis pendet.	III. 139
Methodus alvum purgandi in colica.	III. 81. 82
Miasmata contagiosa quid?	III. 116
Micturitie in variolis confluentibus.	III. 26
Miliaris eruptio.	II. 88
Mira tempestas mense Maio 1739.	I. 218
MONRO (PROF.).	II. 142
MOLYNEUX (GVL.).	I. 26
MORANT (DOMINVS).	II. 56
Morbi autumnales.	I. 20
— iidem in Græcia, qui in Britannia.	I. 193
— non ratione nominis, sed naturæ sunt tractandi.	II. 202
— peculiari constitutione admodum mutantur.	III. 117
— quidam tempestatibus anni respondent.	I. 189
— varii ann. 1751. 1752.	III. 93. seq.
— verni sanguinis missionem, autumnales catharsin possunt.	I. 350
Morbilli epidemici.	I. 205. 216. 265. 266
— maligni epidemici.	I. 319. 321. 336
— — post hos gangræna faucium.	I. 319
— — sub finem tussis & peripneumonia, quibus medetur V. S.	I. 265. 315. 316
Morbilli pustulosi mali moris.	I. 219. 339
— si præmature recedant aut luridæ fiant, quid faciendum.	I. 216
— valde epidemici.	I. 265. 272. 273
in Morbillis sudore indusia madida summopere sunt cavenda.	I. 277
Morbillorum historia.	I. 277
Morbillos ante & variolas longus artuum dolor ac lassitudo mala.	I. 215
post Morbillos si cuticula multum & bene desquamatur, bonum.	I. 216. 273. 279
Morbos intercurrentes descriptos æque ac epidemicos & quare.	I. 193
MORTONVS (DR. RICHARD.).	II. 57. 123. 143. III. 92. 118
Moschi vires per cutim expellendi humores miri.	I. 306
Moschus convenit in febribus nervosis.	II. 86
— — in variolis.	II. 138
Muscarum omnigenarum vis immensa.	I. 354

I N D E X.

MUSGRAVIUS (GVL.)	III. 82
Musti pomosi maxima vis.	III. 64
— — natura.	III. 61
— — plurima mucilago.	III. 62. 63
— — qualitas noxia.	III. 63. 64
— — saponacea.	III. 64
— — Tartarus.	III. 62. 64
MYE (FRANC. VAN DER).	II. 57
Myrrha convenit in variolis crySTALLINIS.	II. 138
Myrrrhæ tinctura per se utilis in angina.	III. 113
Myrrha & mel in vino pomaceo austero & tenuis cydoniorum seminum mucilago in angina conveniunt.	III. 113

N.

Nares valde inflammatae & excoriatae in angina.	III. 103
Narium defluxu magna populi pars afficitur.	III. 98
Natura determinatam constitutionem & fibrarum robur habet.	II. 37
Naturæ a determinata constitutione & robore aberratio est morbus.	II. 37
— obsequendum est in medicina faciunda.	I. 200
Nautæ ac milites magis plectuntur febribus epidemicis, quam oppidani & ruricolæ.	I. 331
Nebulæ densissimæ & valde fœtidæ.	I. 323. 356. 360
Nervorum distentio in tussi ferina puerorum.	I. 345
Nervosa febris, vide febris.	
— — propriam nutritionem requirit.	II. 90
NEWTON (ISAACVS).	I. 17. III. 160
NICANDER.	II. 52
NICHOLTS (DR. FRANK.).	II. 52
Nitri quantitas in antimonii calcinationibus adhibenda.	III. 161. seq.
Nitrosa in febribus inflammatoriis.	II. 24
— in pleuritide.	II. 227
Nitrum.	I. 337
— æreum.	I. 18
— cum cortice peruviano in quibusdam febribus intermit- tentibus.	II. 33
Nix plurima 5. Maii 1740.	I. 231
Nosocomii genus in aliquo domus conclavi efficere absurdum est.	II. 150
Notæ, quæ in opere passim occurrunt explicantur.	I. 30
<i>Huxh. Tom. III.</i>	N
	Novem.

I N D E X.

November valde fectus.	I. 370
Nubecula mira corufcans.	I. 54
Nuces avellanae copiofiffimae.	I. 342

O.

Obfervata in cadavere pueri diarrhoea peremti.	I. 198
October perfrigidus.	I. 249
— procellofus valde & pluviofus.	I. 278. 308. 321
Oculi magni, triftes, flavefcetes in febribus putridis malignis.	II. 95
Oleum animale calore fit acre & rancidum.	II. 21
— lini ad peripneumoniam &c.	I. 337
— vitrioli inflammabilem partem antimonii attrahit.	III. 159
Omentum ingens.	III. 8
— putridum in morbo colico.	III. 47
Omina anginae malignae bona & mala.	III. 106. feq.
Operis ratio.	I. 179
Ophthalmia cum aliis morbis inflammatoriis frequens.	I. 202.
	214. 216. 217.
— humida catharticis curatur.	I. 341
— per frigidas & humidas aeris constitutiones.	I. 207
Opiata, vid. anodyna.	
— cum acidis & alexipharmacis conjuncta quando in variolis convenient.	II. 147
— in febribus malignis caute funt danda.	II. 117
— in peripneumoniis.	II. 188
— in pleuritide conveniunt.	II. 228
— in variolis neceffaria.	II. 139. 140. 146
— plerumque minus conveniunt in febre nervofa.	II. 84
— qua cum cautione in variolis danda.	II. 139
— — — in pleuritide danda.	II. 229
Oppreffio praecordiorum in febribus nervofis non fanguinis detractiorem requirit.	II. 85
Orgafmus totius naturae in vere.	II. 32
ORIBASIVS.	II. 9. 10
Os facrum folidum.	III. 45
inter Oves lues, in qua veficula fellea fuit magnitudinis enormis.	I. 233
OVIDIVS, NASO (PVBL.).	I. 28
Oxymel squilliticum in peripneumonia.	II. 184. 205
— — — in variolis.	II. 148
	P.

I N D E X.

P.

Pancreas scirrhum.	III. 10. 48
Panis utilitas in dicta.	II. 61
Paralyſis brachiorum aſcolica.	I. 372
— in colica pomacea ſæpe.	III. 56
Paraphrenitis deſcribitur.	II. 215
— frequens.	I. 301. 337
Paraphrenitide peremti Chirurghi ingeniioſi hiſtoria.	I. 301. 302
Paraplegia a peripneumonia progenita.	II. 167
Paraſynanche, quid, eiſque curatio.	I. 216
Paregorica, vide Opiata, anodyna.	
Parotides in febre peſtilentiali bonæ, dum ſuppurantur.	I. 224
— aliquando diu indurata permanet.	I. 224
PAVLVS ÆGINETA.	II. 10
PECHLINVS.	III. 52
Pecora morbis epidemicis corripiuntur prius quam homines.	I. 33. 34
Peripneumonia a lentore inflammatorio.	II. 163
Peripneumonia a lentore ſanguinis pituitoso & lymphæ ſerique conditione glutinoſa oritur.	II. 201
— catarrharlis a tenui acri deſluxu.	II. 188
— catarrhalis quomodo tractanda.	II. 189
— — non adeo ſanguinis detractationem requirit.	II. 189
— — veſicatoria & purgantia mature poſulat.	II. 189
— eiſque variæ ſpecies.	II. 161
— maligna deſcribitur.	II. 170. 190
— — non largam ſanguinis detractationem admittit.	II. 189
in — — lingua qualis.	I. 326
in — — qualis urina.	I. 326
in — — ſcorbutica.	I. 231
— alia maligna eiſque deſcriptio.	I. 333. 334
— — papulæ & puſtulæ urentes plurimæ in hac boni ominis.	I. 333
— epidemica valde.	I. 81
— notha eiſque curatio.	I. 316. 338
— — artificialis.	II. 201
— — falſo aſſumta pro affectu hypochondriaco.	II. 204
— — deſcribitur.	II. 200
— — raro comitem habet ſitim magnam.	II. 205
— — ſemper eſt periculosa, ſæpe mortifera.	II. 204
— — tempeſtate humida & hyeme frequens.	II. 200
— — veſicatoria requirit.	II. 208

I N D E X.

in Peripneumonia notha diuretica.	II. 209
in Peripneumonia notha lenia vomitoria conveniunt.	II. 205
in Peripneumonia notha purgantia conveniunt.	II. 208
in Peripneumonia notha opiata nocent.	II. 210
in Peripneumonia notha sanguinis detracti phænomena.	II. 203
in Peripneumonia notha scarificatio convenit.	II. 208
inter Peripneumoniam a viscido & inflammante sanguine & peripneumoniam malignam distinctio.	I. 326
Peripneumonix & pleuritides in regionibus elatioribus frigidis endemicæ.	II. 160
Peripneumonix & pleuritides tempestate frigida sicca frequentes.	II. 155. 160
— materia morbosa interdum critice transfertur ad partes inferiores.	II. 197
— quocunque pectoris dolore excitari possunt.	II. 212
Peripneumonix malignæ regimen diæteticum.	II. 191
— malignæ vesicatoria nocent.	II. 193
— medendi methodus.	II. 204
— nothæ in principio calida medicamenta non conveniunt.	II. 203
— nothæ quæ corporis constitutiones sint obnoxix.	II. 200
— quod regimen conveniat.	II. 179
Peripneumonix malignæ febres valde frequentes.	I. 324
— — — perparvam admittunt sanguinis missionem.	I. 324
Peripneumoniam notham inter & inflammatoriam violentam status intermedi.	II. 202
Perniones (etiam inter adultos) frequentissimi.	I. 229
PERSIVS FLACCVS (AVLVVS.)	I. 26
Perspirabile suppressum redditur acre.	III. 99
— retentum morbos creat.	I. 185
Perspiratio quibus augetur, & quæ inde commoda.	I. 11
Pertussis puerorum.	I. 98
Pestis interdum aëris mutatione cohibetur.	II. 135
Peste (Traite de la)	II. 58. 110
Petechias nigras lividas prælargas hæmorrhagiæ plerumque comitantur.	I. 317
Petechiæ castanei coloris in quibusdam febribus malignis.	II. 51
— fusæ.	I. 125
— in variolis.	III. 18
— lividæ, violacæ, nigræ, fusæ.	I. 235
— unde.	I. 126
Petechiarum variæ species.	II. 97

I N D E X.

Pharyngis pars albis & cinereis obtegitur maculis.	III. 101
Philosophical Transactions.	II. 129. 142. 145
Philosophorum veterum labor sola naturæ disquisitio.	II. 8
Phlegma phlegmonodes quid?	II. 28
Phlyctænæ seu pustulæ ichorosæ in peripneumonicis &c. suadent usum epispasticorum.	I. 200
PHOTIVS.	II. 10
Phthifici plures mortui.	I. 107
Phtyficis pulmonariis quid faciendum est ineunte ætate.	I. 201
Phthisis pulmonaria sæpe febrem catarrhalem sequitur.	I. 197
— pulmonum frequens, sine ulcere.	I. 198
— species diversæ diversam postulant medendi methodum.	I. 198
Pinguedo febris calore liquefacta.	II. 21
— liquefacta remedia postulat saponacea ad eam miscendam cum partibus sanguinis aquosis.	II. 21. 25
— quælibet antimonii & metallorum regenerationem præstat.	III. 139
Piscatus seu nimius esus piscium insalubris.	I. 237
Piscium esus immodicus putridos humores facit ac scorbutum.	I. 246
PLAUTVS.	III. 15
Pleuritis apta est ad peripneumoniam excitandam.	II. 160. 211. 224
— dorsalis.	II. 214
— dorsalis, ubi doloris sedes est inter scutula operta, venæ sectione opportuna & lenibus opiatīs maxima ex parte curatur.	I. 336. 337
— spuria quid.	II. 223
— valde epidemica.	I. 81
— vera & spuria.	II. 211. 217
— vera non adeo consueta, quam quæ coniuncta habet symptomata peripneumonica.	II. 212
Pleuritide in epidemica sudor salutaris.	II. 229
Pleuritidem tractandi methodus.	II. 224
Pleuritidēs sanguinis detractione magis tempestate sicca frigida, quam humida calidaque levantur.	II. 230
Pleuritidis & peripneumonix differentia.	I. 89
— de sede variæ opiniones.	I. 160
Pleuripneumonia.	I. 90
Pleuroperipneumonia in qua erumpunt pustulæ magnæ urentes circa pectus & scapulas 7mo circiter die semper est fausti ominis ægrotis.	I. 200
Pleuroperipneumonix descriptio.	II. 160. 212 seq.

I N D E X.

Pleuroperipneumoniæ multæ cum idonea medicina.	I. 349
PLINIVS (CAIVS.)	I. 27. 162. 163. II. 120
PLVMERS pillulæ.	III. 153
Pluvia immensa nil subsidente baroscopio.	I. 218
Plympton oppidum.	I. 284
Plymuthi situs.	I. 28
Polypi ex corde nautarum extracti.	III. 50
Polyporum historia.	III. 51
Poma cito putrescentia alvi fluxum inducunt.	I. 310
Poma nunc alvum solvunt, nunc adstringunt.	III. 61
Pomaceum & acetum nautis utilia.	I. 247
Pomaceum in febre putrida maligna.	I. 329
— colicen & tormina & alvi fluxum producit.	I. 339. 310
Pomacei defecatio.	III. 71
Pomaceum ad scorbutum optimum.	III. 72
Pomaceum, vid. vinum.	
Posca romanis militibus data, quid.	III. 89 seq.
Potatio frequens moderata quantitate in febribus nervosis bona.	II. 84
Potiones salinæ cum sale C. C. & succo limonum magis sunt diaphoreticæ quam cum sale absinthii.	II. 87
— salinæ in asthma conveniunt.	II. 87
— salinæ in febribus nervosis bonæ.	II. 86
— salinæ in peripneumonia notha conducunt.	II. 210
Potus acidus cur in febribus necessarius.	II. 20
— calidus & emolliens in febribus pulmonicis convenit.	II. 182
— emolliens & farinaceus in rigido fibrarum statu prodest.	II. 38
PRINGLE (Dr.)	III. 121
Procella permagna & longa.	I. 110
Procellosa tempestas frequenter salubris.	I. 309
Procellæ aliquando salubres.	I. 188
Prophylactica methodus in autumnno.	I. 24
— — per tempestates humidas.	I. 50
— — per tempestates frigidas.	I. 9
Pruritus malum symptoma in variolis.	III. 17
Pueri rarius colica pomacea corripuntur.	III. 58
Pulmones interdum non minus mediastino & diaphragmati quam pleuræ adhærent.	II. 216
Pulmones sanguine rubro concreto repleti carni similes.	II. 167
Pulmonis morbi perplurimi ac vehementes.	I. 255
Pulmonum superficies interna, istam totius cutis multum superat.	II. 158
Pulsus	

I N D E X.

- Pulsus durus in pleuritide est signum pathognomonicum.** II. 220
- in angina maligna plerumque est celer parvus & tremulus, tardus, tremulus & repens. III. 100 seq.
 - in febribus lentis nervosis. II. 78
 - in febribus putridis malignis. II. 94
 - oppressus plethora exortus. II. 19. 166
 - oppressus sanguinem mittere non vetat. II. 19
 - oppressus sanguinem mittere non vetat in variolis. II. 131
- Pulveris testaceorum longus usus improbatur.** III. 82
- Purgatio alvi declinantibus variolis utilis, quidni declinante febre putrida?** I. 243
- circa nonum (aut undecimum) februm putridarum diem convenire potest. II. 111
 - in febre variolarum secundaria convenit. II. 151. 154
 - primarum viarum in variolis bona. III. 29
- Purgantia, vid. cathartica eccoproctica.**
- in variolis conveniunt. III. 31
 - refrigerantia in februm acutarum principio convenire possunt. II. 24
- Pustulæ aquosæ urentes, Phlyctænæ HIPPOCRAT.** I. 236
- aquosæ ardentes in genis in febribus malignis bonæ. II. 98
 - aquosæ urentes boni omnis in febre pestilente. I. 236
 - artuum tardius quam in ore maturescunt in variolis. III. 23
 - circa labia in febribus bonæ & quare. I. 245
 - erumpentes colicam solvunt. III. 57
 - in variolis crySTALLINIS sunt aperiendæ. II. 140

Q.

- Quantitas anginæ.** III. 105
- Quartana, vid. febris.**
- QVESNOY. calorem acrimoniæ recte ab inflammationis calore distinguit.** III. 121
- Quotidiana facile in inflammatoriam aut ardentem mutatur febrim.** II. 31. 33
- & tertiana duplicata sæpe unum idemque. II. 33

R.

- RAMAZZINI Consilium.** I. 180
- Raucedo pertinax in pulmonariis mala.** I. 219
- N 4
- Recti

Recti intestini tunica interna sphacelata.	III. 48
Regulina antimonii substantia est sui generis substantia metallica.	III. 134
Regulina antimonii substantia fere tota volatilis.	III. 134
Regulina antimonii pars sola emetica.	III. 133
Regulina antimonii substantia an mercurii natura.	III. 134
Regulina antimonii substantia an arsenici natura.	III. 134
Reguli antimonii preparatio cum nitro & tartaro.	III. 146
Regulo antimonii puro inesse sulphur demonstratur.	III. 142
Regulum antimonii inter & vitrum parva intercedit differentia.	III. 146
Regulus antimonii cum cera fusione commixtus fit mitior.	III. 135
Regulus antimonii medicinalis.	III. 150
Regulus antimonii non nisi sulphuris interni destructione potest preparari.	III. 146
Regulus antimonii sub vitri forma latet.	III. 146
Ren cum duobus uretheribus.	III. 11
Renis pelvis septo, digitum transversum crasso, divisa.	III. 11
Respiratio anhelosa mala in variolis.	III. 27
Respiratio difficilis laboriosa in febre nervosa non sanguinis detractionem requirit.	II. 85 seq.
Respiratio difficilis saepe in febre nervosa praecedit eruptionem miliarem.	II. 87
Respiratio in febre anginosa difficilis & laboriosa cum magna praecordiorum oppensione.	III. 96
Respiratione (de) pauca.	I. 4
Rhabbarum eius tinctura non aequae confert.	I. 291
— in variolis plus praestat quam cortex.	III. 31
— optimum ad dysenteriam.	I. 291
RHAZES.	II. 131
Rhenani vini & pomacei comparatio.	III. 62
Rheumatici dolores fere semper accedunt colicae pomaceae.	III. 56
— quibus remediis profligantur.	III. 77
Rheumatismi contumaces.	I. 363. 364
— aqua calcis confert.	I. 364
— fomenta.	I. 363
— in his saepe V. S. non juvat.	I. 364
— methodus curandi.	I. 364
Rheumatismo calido aequae medetur V. S. ac pleuritidi.	I. 364
in Rheumatismo serum lactis.	I. 365
— — vesicatoria.	I. 365
	Rigi-

I N D E X.

Rigiditatis vasorum quale regimen sit necessarium.	II. 38
Rigor est signum antecedens pleuritidem.	II. 219
— denotat sanguinis visciditatem.	II. 164
RIOLANVS (IOH.)	I. 89
RIVERIUS (LAZ.)	III. 77
Rivuli omnes bene arescunt ob calores enormes.	I. 354
ROBINSON (Dr. Bryan)	II. 46
Robusti & laboriosi homines plurimum sufferunt ab inflammatione pectoris.	II. 174
Roris origo.	I. 149
Rubeoli aliquando stigmata relinquunt sicut variolæ.	I. 262
— seu Rosalia FRID. HOFFMANNI.	324. I. 256
RUFVS EPHESIUS.	III. 77
RVLANDVS (MART.)	II. 206
Ruris laus.	I. 19
RUSSELI pulvis cum sulphure antimonii aurato convenit.	III. 155
RUTTY (DR. IOH.)	II. 56
RVYSH. (Frid.)	II. 173

S.

SALA (ANGELVS.)	III. 63
Sal aëreus.	I. 370
Sal atmosphæricus.	I. 24
— commune cum antimonio liquefactum quid efficiat.	III. 156
— nitro-aëreus.	I. 15
Salia acida difficile abluuntur in antimonii præparationibus.	III. 153
— aculeis stimulant.	III. 135
— animalia calore febrili corrodentia redduntur.	II. 20
— animalia si urina non eliminantur, sunt perniciofa.	III. 124
— & olea animalia apta ad compositionem saponis periculosissimi in febribus quibusdam.	II. 62
— volatilia alcalina sanguinem dissolvunt.	III. 119. seq.
— volatilia alcalina calorem augent.	III. 120
— volatilia alcalina debilitant & relaxant fibras.	III. 120
— volatilia alcalina cuti externe applicata eam corrodunt.	III. 120. 125
	Salia

I N D E X.

- Salia volatilia alcalina in febre putrida non probo.** I. 329
- volatilia alcalina in febribus petechialibus ac malignis nocent plerumque. I. 240
- volatilia ex materia medica non prorsus eiicienda. III. 126
- Salinus haustus, quid, eiusque usus.** I. 240
- Salium volatilium alcalinorum efficitio.** III. 124
- volatilium usus in febribus. III. 119
- volatilium usus singularis casus. III. 125. seq.
- effectus in antimonium. III. 149
- Salsus aut acidus in ore sapor per febres putridas, bonus.** I. 246
- Saliva nulla in variolis confluentibus.** III. 22
- Salivæ color insolitus.** III. 12
- color viridis unde. III. 14
- fluxu cessante in variolis alia evacuatio excitanda est. III. 32
- Salivatio copiosa in febribus nervosis salutaris.** II. 89
- parcius debito in variolis. I. 361
- præmatura profusa in variolis, mala. I. 224
- in variolis maior aut minor pro ratione tempestatis. II. 137
- in variolis nimia pro ratione tempestatis. II. 137
- in variolis præmatura profusa, periculosa. II. 136
- SANCTORIVS (SANCTORIVS.)** I. 24. II. 164
- Sanguis admodum densus in asthma & serum subflavum aut viride ac perliquidum.** I. 313
- admodum densus & corio obductus post 100. uncias detractas. I. 304
- Sanguis admodum densus & glutinosus in omnibus fere morbis acutis Ianuario & Februario 1742.** I. 266
- aliquis in principio anginae detrahi potest. III. 109
- crassissimo glutine obductus in pleuroperipneumonicis & rheumatismis. I. 313
- cur glutinosus in febrium contagiosarum principio. III. 111
- densior in quotidianis, quam in tertianis, in tertianis quam in quartanis febribus. II. 32
- dissolvitur acrimonia. II. 53
- e vena missus, in variolis, viscidus. III. 21
- floridus in principio febrium pulmonicarum, malus. II. 168
- in febribus malignis petechialibus emissus interdum mox foetet. II. 57
- Sanguis

I N D E X.

- Sanguis interdum prorsus apparet dissolutus & pulverem nigrum fuliginosum deponit. II. 69. 107
- in omnibus febribus malignis nimis dissolutus apparet. III. 119
- maxime viscidus periculosus. II. 171
- maxime viscidus vere 1744. I. 301 seq.
- nimis laxus tenuis & aquosus & eius pectussequæ, II. 47
- nimis laxus in febribus pulmonicis eum mittere vetat. II. 169
- nimis laxus est signum habitus scorbutici, II. 170
- putridus dissolutus eiusque phænomena, II. 48 seq.
- sæpe florida ac falsa specie decipit. I. 238
- subflavo & tenaci glutine obductus indicat V. S. I. 327
- valde viscidus febres inflammatorias progignit, II. 45
- de Sanguine mittendo in febribus malignis. I. 238
- Sanguini inest sæpe diathesis ad pustulas febris, I. 263
- Sanguificatio fit in pulmonibus maxime, I. 5
- Sanguinis acrimonia magna autumnno. I. 189
- adustio quid? I. 20
- boni nimia quantitas periculosa, II. 45
- Circulus per pulmones, I. 10
- color & status in putridis malignis febribus, II. 106 seq.
- condensatio in pulmonibus, I. 7
- crasis in angina & laxa & dissoluta, III. 109 seq.
- crassamenti figura inæqualis, II. 171
- crusta glutinosa, II. 44
- crustæ mala species, II. 63 seq.
- detractio in febribus lentis nervosis non convenit, II. 83. 85
- detractio num in febribus a contagio exortis necessaria, II. 702
- detractio quando in variolarum accessu convenit, II. 128. 131
- detractio usum cardiacorum in variolis præcedat, II. 132
- detractio largior in angina minus convenit, III. 109
- detractio in febribus acutis necessitas, II. 18 seq.
- detractio, si abscessus formatur, mala, II. 175
- detractio ex saphæna in peripneumoniis conducit, II. 178. 187
- detractio ex utroque brachio in peripneumonia, II. 168
- detractio in pleuroperipneumonia, si dolor cum violentia redit, convenit, II. 176 seq.
- detractio largior in peripneumonia notha minus convenit, II. 202
- San-

I N D E X.

- Sanguinis detractio larga & matura in pleuritide convenit. II. 217. 224
- detractio in pede in variolis convenit. II. 129
- detractio in accessu febris secundariæ variolarum. II. 147
- detractio larga & matura in peripneumoniis necessaria. II. 163. 175
- detractio in peripneumoniis interdum prohibetur. II. 163
- detractio post quartum & quintum diem in peripneumoniis non convenit. II. 176
- detractio effectus. II. 20
- in detractioe quæ in febribus a contagio exortis sint observanda. II. 107
- in detractioe quæ observanda in variolis. II. 121
- globuli per vasa minora transientes fiunt oblongi. II. 50
- globuli rubri. I. 49
- largior emissio non confert in febribus catarrhalibus. I. 287
- facies in febribus putridis malignis. I. 119
- facies in peripneumonia maligna. I. 325
- facies longe diversa in pleuropneumonicis. I. 325
- inflammatorii phaenomena. II. 164
- in missione desistere quæ iubent. II. 20
- in missione hominum constitutio est consideranda. II. 19. 163
- in missione quæ cautiones adhibendæ. II. 19
- in missione quomodo animi deliquium impediendum. II. 20
- missio necessaria in dysentericis. I. 290. II. 20
- missio in variolis necessaria quando. III. 20
- missionem indicantia symptomata generalia. II. 121
- missionem quæ repetere iubent. II. 19
- puri sputum in peripneumonicis. I. 362
- serum calore coagulatur. II. 17. 44
- serum viridissimum. III. 69
- Saponaceorum medicaminum usus. I. 161
- Sapo niger cum antimonii calce liquefactum regulum præbet. III. 148
- Saponis lixivium hæcticam, hæmorrhagias, scorbutum cæte-
raque progignit. II. 54
- Scabies frequens & unde. I. 252. 296. 347. 348
- foetillima inter equos. I. 282
- undique post acerrimum frigus. I. 229

Scamo-

I N D E X.

- Scamoniata non conveniunt in febre secundaria variolarum. III. 28
- Scarificatio loco sanguinis detractionis in peripneumonia suadet. II. 179. 191
- Schema Ventorum, vid. ventorum.
- Scombri copiosissimi. I. 237
- Scorbuti signa. III. 87
- Scorbuto medendi aut præveniendi methodus. III. 88
- medetur diæta vegetabilis acescens, aër liberior & potus acidus vinosus. III. 87
- Scorbutum ad curandum & avertendum suadetur vinum pomaceum & acetum in itineribus marinis. III. 88
- ad curandum suadetur SUTTONS machina & HALE'S ventilator ad aërem purgandum, & poma, aurantiorum & limonum fructus. III. 89
- Scorbutus acrimoniam alcaliscentem & putredinem in sanguine excitat. III. 87
- nautarum. II. 53. III. 86
- perfrigidus. I. 231
- præcipue a malo alimentorum apparatu & humido putrido salino aëre pendet. III. 86
- quidam sanguinem dissolvit. II. 48
- terribilis inter nautas. I. 341
- Scoriæ reguli antimonii martialis in leucophlegmatia & fluore albo conveniunt. III. 147
- Scotomia in febre pestilentiali frequens. I. 237
- SENECA (L. AN.) I. 27. 34
- September maxime siccus atque adeo saluberrimus. I. 295
- siccus & pulcherrimus. I. 368
- Sepultura cita hominum febre putrida pestilentiali mortuorum commendatur. II. 57
- Serum lactis ad Rheumatismum. I. 364
- lactis tenne tollit acrimoniam cantharidum. III. 26
- Serum lactis sinapium. I. 338
- — sinapium in febribus nervosis utile. II. 87
- lactis sinapium in peripneumonia notha utile. II. 205. 209
- Sphaceli intestinorum signa. II. 98
- Serum sanguinis calore in putridam acrimoniam mutatur. II. 90
- Siccitas maxima. I. 296
- Signa pathognomonica & diagnostica, vid. medici.
- Singultus in febribus pessimus. I. 319
- Situs humiliores mali. I. 185
- aridi montanique. I. 185
- Socie-

Societas Edimburgensis.	I. 26
Solida, eorum status.	II. 37
— valde rigida & elastica eorumque effectus.	II. 37
Solida rigida & elastica emollientem & farinaceum potum & diætam ac balnea subtepidâ requirunt.	II. 38
— debilia & laxa cum eorum effectû.	II. 40 seq.
Solidorum status qualis optimus.	II. 37
— a statu pendet fluidorum status.	II. 42
— tenera & delicata constitutio.	II. 40
Sonus, qualis a strangulatis editur, in angina.	III. 103
SORANVS.	II. 10. 11
Spermatis ceti virtutes.	II. 227
Spicula antimonii edunt vim emeticam.	III. 135
— antimonii sulphure obducta vim non exerunt emeticam.	III. 135
Spicularum regulinarum præsentia in vitro antimonii quomodo detegenda.	III. 141
Spiritus cornu cervi sanguinem dissolvit & hæmorrhagias excitat.	II. 53
Spiritus fœtens interdum malignæ febris prænunciâs.	II. 67
Spiritus in angina admodum fœtens.	III. 120
Spontanei sudores optimi.	I. 240
— sudores qui mali.	I. 241
Spouts, immensæ columnæ cataractæ aquarum.	I. 46
Sputa copiosa in febribus putridis, bona.	I. 337
— copiosa salsa & acida.	I. 346
STAHL.	III. 148. 157
Stannum nitro in cineres redigitur.	III. 160
STEPHENS (IOHANNA) medicamenta progignunt hæcticam, hæmorrhagias, scorbutum, cæteraque.	II. 54
— medicamenta sunt alcalina.	II. 56
Sternutatio in febribus pulmonicis mala.	II. 189
Succus nervosus est medium sensationis.	I. 169
Sudor fœtidus ab esu piscium.	I. 237
— moderatus in febribus nervosis salutaris.	II. 85. 92
— nimis profusus in febribus nervosis nocet.	II. 85. 92
Sudore non accedente in febribus malignis nulla perfecta crisis.	II. 113
Sudores in febribus haud morbum solvunt, etiam erumpentibus pustulis, si urinæ prorsus tenues, crudæ & aquosæ perstant.	I. 191
— solvunt colicem.	III. 56. 81
— non faciunt paralyfin.	III. 81
Sudor	

I N D X.

- Sudor moderatus in febris utilis. II. 22. 113
- Sudor cruentus a sanguinis dissolutione. II. 51
- fuliginosus in febris malignis. II. 52
- frigidus & oleosus non convenit in morbo colico. III. 47
- Sudorifera methodus reprehenditur. II. 89
- Sudoris excitatio calidis medicamentis in febris nervosis nocet. II. 85
- excitatio calidis medicamentis in principio febris periculosa. II. 22. 113
- Sulphur antimonii auratum. III. 151
- antimonii auratum bene est ablucendum. III. 153
- antimonii auratum quomodo mitius reddendum. III. 151
- antimonii auratum simile auro alchemicorum. III. 154
- antimonii quomodo præcipitatur. III. 151
- Sulphur internum in perfectorum metallorum compositione cognoscitur. III. 139
- internum metallorum ad terræ metallicæ & regulinæ substantiæ compositionem requiritur. III. 158
- internum prima metallorum materia. III. 159
- internum regulinæ antimonii substantiæ varia nitri quantitate varie destruitur. III. 160
- spicula antimonii obducendo vim eorum infringit. III. 136
- Sulphuris antimonii aurati præcipitationes sunt attendendæ. III. 151 seq.
- aurati color alchemicis plura promittit, quam continet. III. 154
- interni regulinæ antimonii substantiæ destructio est vis emetica destructio. III. 160
- Surditas febris nervosarum symptoma. II. 89
- SVETTON (SAM.) III. 89
- SYDENHAM (THO.) I. 22. 59. 155. 156. 175. II. 100. 103. 123. 148. 200. 203. 204. 208. III. 19. 69. 72. 118
- methodus medendi examinatur. II. 100
- Symptomata in angina maligna versus noctem crescunt. III. 101

T.

- Tabes pulmonaria frequens admodum. I. 366
- pulmonaria lethalis signa. I. 366
- pulmonaria quæ in hac facienda. I. 366
- pulmonum cum aphthis citam mortem promittit. I. 219
- Tabes

I N D E X.

Tabes pulmonum in qua aliquando duros extussunt lapillos.	I. 198
— pulmonum non omnis ab ulcere pendet sed a mucī & tenuioris laticis profluvio per glandulas asperæ arteriæ.	I. 197
Tartari emetici liquidi species.	III. 163
— maxima vis inest pomaceo.	III. 63
— terra foliata.	I. 160
Tempestas frigidissima.	I. 79
— sicca & frigida ad inflammationes pulmonum pleuræ cæterorumque apta.	II. 158 seq.
— tabidis maxima noxia.	I. 254
in Tempestate sicca sudaque cito & feliciter restituntur ægri.	I. 184
Tempestate perfrigida & sicca tutius mittitur sanguis.	I. 182, 183
— perfrigida & sicca sanguis densus & viscidus.	I. 182, 183
— perfrigida & sicca quid faciendum.	I. 183
Tempestatis constitutio annorum 1751. 1752. & 1753.	III. 93 seq.
Tendinum subsultus in variolis.	III. 27
— tremor in variolis.	III. 27
Terræ metallicæ non sunt mercurii indolis.	III. 139
Tertiana febris ordinata inter febrem inflammatoriam & nervosam lentam intermedia esse videtur.	II. 36
THEMISON.	II. 8
Thermometri subita mutatio.	I. 264
Theoria rationalis comprobatur.	II. 7
TIMONI (EMANUEL.)	II. 106
Tincturæ corticis alexipharmacæ vires.	I. 246
Tinnitus aurium febris nervosæ symptoma.	II. 80
Tonitru gravissimum Decembri 1740.	I. 251
Topicorum applicatio magis in spuria, quam in vera pleuritide convenit.	II. 217
Tonsillæ in angina tumidæ, inflammatae & maculis obductæ.	III. 101
TOURNEFORT (JOSEPH PITTON.)	I. 17
Transitus ex arteriis bronchialium in cavum trachææ, & ex arteriis pulmonum in cava vesicularum bronchialium.	II. 175
Transitus perfectæ sanitatis ad gravissimos morbos facilis cur.	II. 156
Tubercula in pulmonibus noxia.	I. 197
	TVLLIUS

I N D E X.

TVLLIVS vide CICERO.

TVLPIVS. III. 52

Tumor faciei & colli valde durus, dolens & densus in variolis. III. 19

— manuum salivationi succedit in variolis. III. 23

— œdematosus malus in morbo colico. III. 47

Tumores in pectore, dorso, axillis in pulmonicis febribus sunt utiles. II. 198

— vesicatoriorum his partibus applicatorum utilitatem demonstrent. II. 198

Tussis frequentissima. I. 36

— puerorum convulsiva. I. 98

— vehementes epidemica. I. 306

— variae variam postulant methodum medendi. I. 198. 199

ad Tussim, balneum frigidum, convulsivam. I. 290

Tussis anginosa inter equos perfrequens. I. 197

— catarrhalis valde consueta. III. 98

— convulsiva ad hanc medicina idonea. I. 347

— convulsiva non nisi per sanguinis missionem compescenda. I. 208

Tussis convulsiva, in qua V. S. maxime necessaria Anno 1744. I. 299

— convulsiva pessima. I. 347

— convulsiva post morbillos curata. I. 290. 294

— convulsiva vehemens creberrima. I. 221. 347

— convulsiva vomitu levatur. I. 300

— laboriosa cum febre epidemica. I. 56. 79

V.

Variolas non semper febris evidens comitatur. II. 123

— præcavendi methodus examinatur. II. 126

Variolarum eruptio non retardatur conveniente sanguinis missione. II. 128

— in eruptione quando sanguis detrahendus. II. 42

— in curatione febris peculiaris habenda est ratio. II. 122

— interstitia pallida & livida symptoma pessimum. III. 18

— lividarum, nigrarum casus. II. 58. 59

— mali moris per alexipharmaca curatio. I. 306

— materia cutim illorum, qui illis iam affecti fuerunt, iterum infestat. II. 123 seq.

— noticia prima apud Arabes. I. 343

— symptomata periculosa. II. 137. 143

— symptomata periculosa quomodo levanda. II. 144

Huxh. T. III.

O

Vario-

I N D E X.

- Variolæ.** II. 121
- ab omni febricula pustulata distinguuntur, quod nempe vesiculæ in variolis nonnisi post diem octavum decidunt, abeant vero rubeoli &c. tertio vel quarto. I. 262
 - Variolæ confluentes epidemicæ cum valde profusa salivatione ac faucium ulceribus.** I. 340. 345
 - crystallinæ aut lymphaticæ. II. 137
 - cum febre lenta nervosa. II. 121
 - cum maligna aut petechiali febre. II. 122
 - cum maxima febre inflammatoria. II. 121
 - cum petechiis epidemicis coniunctæ. III. 94. 96
 - Variolæ derepente factæ epidemicæ.** I. 357
 - epidemicæ. I. 62. 221. 231. 232. 249. 254. 255. 256. 322. 342. 359.
 - epidemicæ mali moris. I. 224. 260. 306
 - epidemicæ benignæ, nisi nautas inter & milites, cur his malæ. I. 332
 - malæ scorbuto infectis. I. 253
 - malignæ. I. 61. 62. 123
 - medendi methodus in his commoda. I. 346
 - mutatæ in pleuritidem. III. 22
 - nigræ, cruentæ, confluentes. II. 58. 141
 - pro hominum varia constitutione differunt. II. 121. 123
 - — aëris varia constitutione differunt. II. 125. 135. seq.
 - quomodo in robusta constitutione tractandæ. II. 127
 - quomodo in debili constitutione tractandæ. II. 133
 - siliquosæ. II. 138
 - Variolis accedit febris epidemica.** II. 125
 - acida, cortex & adstringentia alexipharmaca conveniunt. II. 60. 141
 - crystallinis siliquosis largi sudores conveniunt. II. 137. seq.
 - de epidemicis anomalis. III. 16
 - proprius febris gradus ad protrusionem & maturationem opus est. II. 62
 - pro febriculas pustulas (anglice the Chicken and Swine Pox) agnoscunt mulierculæ. I. 324
 - in distinctis profusa salivatio. I. 358
 - Variolosi parum exspuunt frigida durante & sicca tempestate; & quid tunc faciendum.** I. 227
 - VARRO. (M. TER.)** I. 27. 187
 - Vasa, vide solida & fibræ.**
 - sanguifera permagna in omento, quorum aliqua penna anserina maior. III. 10. II
- Velum

- Velum palatinum in angina maligna maculis obtegatur. III. 101
- Venæ sectio celebrari debet ante opii usum. III. 73
- Venæ sectio in dysentericis utilis. I. 290
- Venæ sectio in febre catarrhali non esse debet larga. I. 287
- Venæ sectio in febre putrida carcerum nimia, ægrum iugulabat. I. 269
- Venæ sectio in tussi & peripneumonia optima. I. 277
- Venæ sectio in tussi serena. I. 290
- Venæ sectio non æque convenit in omnibus tempestatibus. I. 23
- Venæ sectio non convenit plerumque in colica a vino pomaceo. III. 72. 74
- Venti magnam vim habent ad salubritatem vel insalubritatem locorum. I. 186
- contra perniciosos bene muniendum. I. 186
- Ventorum nomina. I. 21
- schema ex Plinio. I. 26
- siccorum frigidorum effectus in corpus. II. 156
- Ventus orientalis asthmaticis noxius. I. 266
- Ventriculi colluvies vomitione optime purgatur. I. 52. III. 75
- Vesica fellea bile subnigra semiplena. III. 48
- urinaria valde flaccida. III. 49
- — intus mucosubrufo oblita. III. 49
- Vesicatoria diutissime manent ulcerata. I. 246
- in febrium inflammatarum principio minus conveniunt. II. 23
- in febribus nervosis conveniunt. II. 84
- in peripneumonia notha conveniunt. II. 208
- in putridarum malignarum febrium principio non conveniunt. II. 113
- in variolis crudis lymphaticis necessaria. II. 140
- in variolis metacarpo & pedum condilis applicanda. II. 144
- in rheumatismo. I. 365
- in variolis leniunt deglutitionem. III. 24
- brachiis applicata in variolis conveniunt. III. 26
- Vesicatoria non nimis cito in febribus nervosis sunt exsiccaenda. II. 91
- quando in putridis malignis febribus conveniunt. II. 113
- quando in variolarum principio conveniunt. II. 132 seq.
- Vesicatoriorum applicatio in angina maligna salutaris. III. 114
- applicatio quomodo caute sit instituenda in casibus acutis. II. 115
- in vesicam elevatio quomodo iuvanda. II. 208
- Vermibus per plurimi infestantur. I. 283. 290

I N D E X.

Vermibus non minus adulti, quam infantes vexantur.	III. 95
Vertigo capitis febris nervosæ est symptoma.	II. 78
Veterum medicorum scripta iunioribus medicis commendantur.	II. 4
Vibices.	I. 126
— in febribus lethales.	I. 205
— plerumque mortiferæ in febribus.	II. 97 seq.
Vibicum quorundam historia notatu digna.	II. 99
Victus ratio in variolis tempestatibus.	I. 24
Vini aceti camphora referti vapor in peripneumonia maligna convenit.	II. 184
Vini aceti vapor in peripneumonia conducit.	II. 183
— pomacei odor in urina.	III. 15
Vinum alexipharmacum iucundum.	I. 329
— antimoniatum, vide antimoniatum vinum.	
— antimoniatum.	II. 206
— benedictum.	III. 162. seq.
— calidum in variolis interdum convenit.	II. 134
— pomaceum febribus putridis.	I. 329
— pomaceum putridis febribus malignis commendatur.	II. 120
— pomaceum in nautarum scorbutu suadetur.	III. 88
— rubrum ad immoderatos sudores in febribus lenis nervosis coercendos utile.	II. 88
— rubrum ad cohibendos sudores.	I. 258. 313
— rubrum in febribus malignis suadetur.	II. 70. 119
— rubrum optimum alexipharmacum.	I. 242
— Rhenanum & gallicum album in febribus suadetur.	II. 120
Viperæ morsus sanguinem in saniei genus mutat.	II. 57
VIRGILIUS MARO (P.)	I. 9
Vis vitæ vegetabilium acida mutat in neutra aut sal ammoniacum aliquod.	III. 122
Visciditas sanguinis insignis.	II. 44
Vitri antimonii præparatio cum gummi mastichis.	III. 136
— — — — — cum spiritus vini deflagratione.	III. 136
— — vis emetica admixtione sulphuris tollitur.	III. 137
Vitro antimonii inesse sulphur demonstratur.	III. 140
Vitrioli elixirium antiputredinosum alexipharmacum egregium.	II. 113
— spiritus post gargarismata in angina.	III. 113
Vitrum antimonii fusione cum cera commixtum fit mitius.	III. 136
VITRUVIUS.	I. 27. 187
	Vlcera

I N D E X.

Vlcera faucium in febribus mala.	I. 217
— — in Phthisi breviter lethalia.	I. 318
— scorbutica fungosa.	I. 341
— Syriorum & Aegyptiorum.	III. 92
Vlcus in intestino colo.	III. 48
Vngues lividi.	I. 235
Vngues medicus debet inspicere.	I. 235
Vomendi methodus.	I. 51. III. 75
Vomicae pulmonum casus notatu dignus.	II. 221
Vomica pulmonis unde.	I. 350
Vomitio perutilis colicis.	III. 74
Vomitionis effectus in febribus.	I. 243
— utilitas plurima.	I. 50. seq.
Vomitoria, vide emetica.	
— exhibendi methodus.	II. 108
Vomitus mera calida aqua excitatus interdum periculosus.	II. 108
— obstinatus quomodo levandus.	II. 109
— viridis unde.	III. 69
VOSSIVS (GER. IOH.).	II. 10
Vrina copiosa subsidens in peripneumoniis bona.	II. 195
— cruda & tenuis in peripneumonicis, pessima.	I. 333
— cruenta a globulorum sanguinis dissolutione.	II. 51
— cruenta, nisi a cantharidibus, symptoma mortiferum in variolis.	II. 142
— sanguinis crasin dissolutam in variolis indicat.	III. 21
— illorum, qui saponis lixivio & medicamentis Matr. Stephens utuntur, alcalina.	II. 56
— in febre pestilentiali cruda ad finem usque.	I. 245
— in febribus lentis nervosis.	II. 29
— in febribus putridis malignis.	II. 96
— in peripneumonia maligna.	II. 170
— in variolis promovetur ægrotorum erectione.	II. 140
— limpida in dysentericis, mala.	I. 292
— lutea hypostatica copiosa, in febre catarrhali critica.	I. 289
— multa crassa subsidens in peripneumonicis bona	I. 335
— nigra vel livida.	II. 52
— plerumque in angina maligna pallida, tenuis et cruda.	III. 101. 108
— tenuis aquosa in febribus pustulosis mala.	I. 196
— — et limpida symptoma pessimum.	III. 27
	Vrinæ

I N D E X.

Vrinæ coloris lixivii.	III. 12
— difficultas observata in colica.	III. 55
— exitus singularis.	III. 6
— pessimæ.	I. 125
— sedimentum subviride.	III. 12
Vreteres cur duplices.	III. 11
VVLPIVS.	II. 9
Vvula in angina maligna maculis albidis et cinereis obtegitur.	III. 101
Vxoris Huxhamianæ dilectissimæ historia.	I. 274

W.

WALDSCHMIDT (IOH. IAC.).	I. 99.
WALL (DR. IOHN).	II 142.
WALTER (RICHARD.).	II. 53
WILSONI panacea antimonii cum sulphure antimonii aurato convenit.	III. 155

Z.

ZENO.

I. 52

